

Träd- och buskuppropet

ANNA ANDRÉASSON & KATARINA WEDELSBÄCK BLADH

POM – Programmet för odlad mångfald

www.pom.info

Innehåll

Förord	3
Läsanvisning	4
Programmet för odlad mångfald	5
Träd- och buskuppet	7
Vad händer sedan med växterna?	8
Prydnadsträd och prydnadsbuskar – historia	10
Färger och former – blommor och blad	22
Katalog:	28
Prydnadsbuskar	28
Klättrande buskar	80
Ta vara på dina växter	90
Tips hur du förökar dina buskar	91
Tabell 1. Förokningsmetoder	94
Tabell 2. Införelser för våra vanligaste prydnadsbuskar	95
Litteratur och mer information	103

Foto framsida: Ett inventeringsfynd av syren från Vintrie i Skåne 2008.
Foto Katarina Wedelsbäck Bladh.

Författare: Anna Andréasson och Katarina Wedelsbäck Bladh

Redaktör: Eva Jansson

Formgivning: Henell Grafisk Form AB

Tryck: Printing AB, Malmö 2009. Tryckt på miljögodkänt papper.

Upplaga: 2.000 ex

CBM:s skriftserie nr 25

ISBN 978-91-89232-34-1

ISSN CBM:s skriftserie 1403-6568

Utgivare: Centrum för biologisk mångfald

Förord

I Skåne är vi just nu inne i en underbar förvandlings-tid då träd och buskar slår ut sina blad och blommor överdådigt. Det vintergrå övergår som i ett trollslag till en mångfald av nyanser i grönt, gult, vitt, rosa och violett. Och vad vore då en liten radhusträdgård som min utkastad på bara slätten utan träd och buskar?

Jag gör en liten tankeövning genom att räkna antalet arter av träd, buskar och klätterväxter som jag odlar i min trädgård på knappt hundra kvadratmeter. Resultatet blir inte helt överraskande följande: 8 arter av träd, 14 arter buskar och 6 arter klätterväxter som tillsammans berikar mitt trädgårdsliv. Det är bland annat syren, järnekar, magnolia, rhododendron, tibast, aplar, rönnar, buxbom, hortensia, ett övervintrat olivträd i en kruka och 7 olika sorters klätterväxter.

En del av dessa växter har odlats länge i Sverige medan andra är relativt nyanlända invandrare. Mer om detta kan du läsa i denna skrift.

Buxbom är en välkänd växt som odlats sedan 1500-talet i vårt land. Plantor som odlats i landet under lång tid är härdiga och fungerar bra i vårt klimat. Men går det att köpa dessa växter i plantskolan idag? Svaret är nog både ja och nej. Mycket importeras från länder med mildare klimat och växtmaterialet har annan proveniens än den svenska härdiga.

Genom Träd- och buskuppet vill Programmet för odlad mångfald, POM, inventera, ta till vara och åter göra tillgängliga för svenska konsumenter, träd och buskar som odlats lång tid i Sverige. Information om hur du kan hjälpa oss att finna dessa växter finner du i den följande texten eller på vår hemsida www.pom.info.

Låt dig inspireras av trädgårdsarkeolog Anna Andréassons och hortonom Katarina Wedelsbäck Bladhs bok och bli en POM-inventerare du också!

Alnarp i april månad 2009

Eva Jansson, samordnare för POM

Läsanvisning

Syftet med denna skrift är att informera om hur arbetet inom POMs träd- och buskuppprop fortlöper. Vi vill också uppmuntra och inspirera våra inventerare och andra trädgårdsintresserade att uppmärksamma och ta hand om de äldre buskar och träd som finns kvar i våra trädgårdar och parker.

Under rubriken Historia görs en översiktlig genomgång om vilka träd och buskar som har använts i Sverige sedan medeltiden och fram till 1950-talet. Här beskrivs också de influenser som har påverkat de svenska idealen och varifrån vi har hämtat våra växter. Vi berättar också om hur det under vissa tidsperioder varit populärt att odla sorter av träd och buskar med avvikande färger och bladformer eller annorlunda växtsätt.

I skriftens Katalogdel presenteras delar av det stora urval vedartade prydnadsväxter som fanns tillgängligt i några svenska plantskolor under 1800-talets andra hälft och 1900-talets. Syftet med katalogen är att ge exempel på vad som fanns tillgängligt på marknaden vid denna tid. Dessutom vill vi inspirera till att ge sig ut och leta efter hur mycket av dessa växter som överlevt och fortfarande finns kvar ute i parker och trädgårdar.

Genom att ge några enkla tips om hur man kan föryngra sina buskar genom beskärning och förökning, hoppas vi uppmuntra till att inte bara skaffa en ny buske utan att försöka få nytt liv i de gamla växterna som redan klarat många hårda vintrar i vårt klimat. Längst bak finner ni en litteraturlista med tips om var man kan hitta mer information om träd och buskar. Namnsättningen av växterna följer SKUD/Svensk Kulturväxtdatabas nomenklatur (www.skud.se).

Programmet för odlad mångfald

Arbetet i Programmet för odlad mångfald, POM, startade år 2000 med en landsomfattande inventering och insamling av kulturväxter. Den första fasen i programmet pågår till år 2011 då merparten av materialet skall vara inventerat och insamlat. Sedan programmet etablerades har det startats åtta upprop med inriktning på olika växtgrupper. Dessa är perennuppuppet, rosuppuppet, frukt- och bäruppuppet, lök- och knöluppuppet, sparrisuppuppet, träd- och buskuppuppet, krukväxtuppuppet samt fröuppuppet. Det sistnämnda är nu avslutat. Mer information om dessa upprop kan ni hitta på vår hemsida www.pom.info.

POM samordnas av Centrum för biologisk mångfald, CBM, medan Jordbruksverket är ansvarig för programmet. POM samarbetar med en rad aktörer inom växt- och kulturområdet som exempelvis botaniska trädgårdar, friluftsmuseer, ideella trädgårdsorganisationer, näringarna, universitet och NordGen. Vårt mål är att kunna ta till vara både växterna och kulturhistorien som är knuten till dem.

Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

1. Grauablüthiger Weissdorn. 2. Gefüllter weissblühender Weissdorn.
3. Gefüllter rothblühender Weissdorn.

Tre sorter av Hagtorn (*Crataegus*) avbildade i *Illustrierte Garten-Zeitung* 1863. Har du sett något liknande växa någonstans?

Träd- och buskuppropet

Träd och buskuppropet startade 2005 med att inventera äldre träd och buskar i Sverige. Syftet med uppropet är att kartlägga och samla in äldre buskar och träd som planterats fram till och med 1950. Bland dessa kommer vi förmodligen att finna många växter som är härdiga och väl anpassade för våra breddgrader. Vi har redan samlat in en del träd från parker och trädgårdar som just nu odlas i Alnarp. Under den sista fasen av inventeringen kommer vi att öka vårt fokus på att finna intressant och värdefullt material av buskar och klätterväxter.

Vi söker äldre och ovanliga sorter av bland annat deutzia, forsythia, blodribs, schersmin, spirea och syren samt träd med speciellt växtsätt eller bladfärg. Även exotiska barrträdsarter, som svarttall eller sumpcypress, är av stort intresse. Om du känner till några ovanliga buskar eller träd, planterade före 1950, så kontakta träd och buskuppropet (tobu@pom.info), se baksidan för fler kontaktuppgifter.

Vi kommer också att kartlägga och dokumentera vad som finns i samlingar på botaniska trädgårdar, i parker och arboreta på olika platser i Sverige.

Vi behöver även mer kunskap om vilket sortiment som finns tillgängligt i svenska plantskolor från mitten av 1800- talet fram till 1950- talet. En genomgång av plantskolekataloger från några av de mest betydelsefulla plantskolorna från den aktuella tidsperioden kommer därför att genomföras. Vi hoppas att detta arbete ska ge oss en bra bild av hur sortimentet av träd och buskar vid olika tidpunkter har sett ut.

Vad händer sedan med växterna?

Efter insamlingen kommer växterna att beskrivas och jämföras med kända sorter. De växter som bedöms som unika kommer att ingå i den svenska nationella genbanken där växterna skall bevaras för framtiden. Växterna kommer även att bevaras i lokala klonarkiv på olika platser i landet. Växter som lämnas till POM kommer så småningom att bli fritt tillgängliga för olika intressenter på marknaden. Förhoppningsvis skall de sedan snart gå att köpa i handeln igen.

Inom träd- och buskuppet kommer vi också att arbeta för att POM-växterna i framtiden skall kunna användas i parker och anläggningar där man vill återskapa historiska miljöer eller plantera äldre beprövade växter. Det finns ofta en intressant historia kopplad till växten som berättar hur den kommit till platsen, när den planterades och av vem. Denna information tillsammans med data om växten kommer att bevaras för framtiden genom ett samarbete med NordGen.

En gammal fläderbuske med intressant historia planterad 1907 i Dalarna. Ett exempel på levande grönt kulturarv. Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Prydnadsträd och prydnadsbuskar

Förhistoria och medeltid

(Från inlandsisens tillbakadragande till ca 1520)

I stort sett alla växter som introducerades till Sverige före medeltidens slut var sådana som kunde användas som mat eller medicin. Frågan är om man ens kan tala om prydnadsträd och prydnadsbuskar före 1500-talet – förutom möjligen när det gäller rosorna. Rosor odlades bland annat i klostren, som medicin, och för att man skulle kunna använda blommorna som utsmyckning på kyrkans olika altare under speciella helgdagar.

Renässansen – Vasatiden *(ca 1520 – 1610)*

Under 1500-talet anlade många av samhällets framstående personer lustgårdar. Stora anläggningar tillkom exempelvis vid Vasaborgarna, som Gripsholm och Kalmar slott. En typisk europeisk renässansträdgård var formellt utformad, med raka linjer och klippt växtlighet, efter italiensk förebild. Den var en trädgård i vila – som en liten bit av Edens lustgård, sluten och avskild från omvärlden.

Renässansen på 1500-talet innebar också en revolution på det vetenskapliga området, och nere på kontinenten anlades de första botaniska trädgårdarna. På närmare håll, vid sitt observatorium på ön Ven, anlade till exempel astronomen Tycho Brahe (1546-1601) en innehållsrik trädgård med vackra och nyttiga växter.

Fläder (*Sambucus nigra*) kom till Sverige senast på 1000-talet. Några andra välkända buskar som introducerades som medicinalväxter under medeltiden var berberis (*Berberis vulgaris*) och tibast (*Daphne mezereum*).
Foto: Anna Andréasson

Buxbom (*Buxus sempervirens*) blev renässansens, och senare också barockens, favorit. Några andra prydnadsbuskar som infördes till renässanssträdgårdarna var liguster (*Ligustrum vulgare*) och lagertibast (*Daphne laureola*). Foto: Anna Andréasson

Barocken – Stormaktstiden (ca 1610-1720)

Stormaktstiden betraktas ofta som den första tiden då det inte längre fanns någon fördröjning för nya moden och trender att nå Sverige. Detta gällde inte minst på trädgårdsområdet.

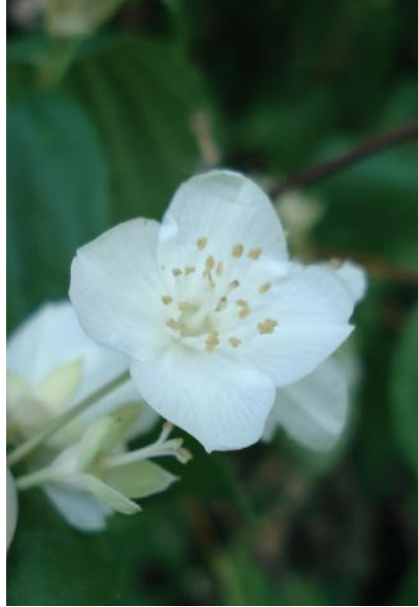
Stormaktstiden var en dynamisk tid, med många och långa krig. Samtidigt som krigen naturligtvis i längden var förödande ledde de också till snabb spridning av allt från föremål till trender. Intresset för vetenskap fortsatte också att vara stort, och år 1655 anlades Sveriges första botaniska trädgård i Uppsala.

Till de nya, stora trädgårdsanläggningarna importerades, byttes, rövades och skänktes många växter över nationsgränserna. De nyintroducerade växterna som kom till Sverige på 1500- och 1600-talen kom framförallt från Europa och från Mindre Asien via Europa. Ett exempel är doftschersminen (*Philadelphus coronarius*) som kom till Europa från turkiska trädgårdar.

Typiskt för barockens stora trädgårdsanläggningar var en formell utformning, med räta linjer och långa axlar. Men till skillnad från renässansens trädgårdar fanns nu ett tydligt samband mellan trädgård och byggnader. Barockens trädgårdsanläggningar sträckte sig också gärna långt ut i landskapet med hjälp av imponerande alléer. Till dessa alléer importerades ofta träd från kontinenten, som t ex parklind (*Tilia x europaea*).

En viktig del av stommen i barockträdgårdarna var fortfarande formklippta buskar och träd. Bland annat buxbom (*Buxus sempervirens*) och liguster (*Ligustrum vulgare*) odlades för sitt bladverk, och för att de var lätta att forma på ett effektivt sätt.

Men i de långsmala rabatter som inramade trädgårdens parterrer kunde man nu också se nyinförda blommande buskar, som syren (*Syringa vulgaris*) och doftschersmin (*Philadelphus coronarius*). I de nya orangerierna kunde man dessutom nu också klara av att odla mer känsliga växter, som luktjasmin (*Jasminum grandiflorum*) och myrten (*Myrtus communis*).

Doftschersmin (*Philadelphus coronarius*) infördes under 1600-talets efter första hälft. Dess blommor är ganska oansenliga men doftar fantastiskt. Foto: Anna Andréasson

Den idag så vanliga syrenen (*Syringa vulgaris*) kom till Sverige under 1600-talets första hälft. Foto: Anna Andréasson

1700-talet – Frihetstiden och den Gustavianska tiden (ca 1718 – 1809)

Vid mitten av 1700-talet exploderade botaniken som ämne, tack vare Carl von Linné (1707-1778) och hans lärjungar. Genom deras arbete strömmade kunskap och växter in och ut ur landet. Växter skickades och byttes, och man riskerade livet på långa insamlingsresor.

Under 1700-talet blev växter från den nya världen, Nord- och Sydamerika, allt vanligare i Europa. En av dem som reste på upptäcktsresa i Nordamerika var Linnélärjungen Per Kalm (1716-1779). När han kom hem arbetade han hårt för att snabbt sprida både växtmaterial och kunskap. Växterna hamnade bland annat i botaniska trädgårdar, men frön erbjöds också via annonser i tidningar till alla som ville prova att odla de nya växterna i det svenska klimatet.

Växterna som anlände till Sverige på 1700-talet var framförallt örter och träd, men också en del prydnadsbuskar. Per Kalm introducerade bland annat getris (*Diervilla lonicera*) och amerikansk trollhassel (*Hamamelis virginiana*), samt ett antal olika nordamerikanska *Prunus*-arter, till exempel virigniahägg (*Prunus virginiana*). Bland träden han introducerade i Sverige fanns bland annat tulpanträd (*Liriodendron tulipifera*) samt *Thuja*- och *Robinia*-arter.

1700-talets nya landskapsliknande park

Under 1780-talet började landskapsparken bli populär. Den har också kallats den ”engelska” parken i Sverige, eftersom man ansåg sig ha fått inspirationen till den från engelsmännen. Bakom den nya trädgårdsstilen fanns upplysningstidens och romantikens uppfattning om vad som var vackert och välgörande för människan. I landskapsparkerna skulle växterna få utvecklas naturligt utan att klippas. De placerades också mer oregelbundet för att ge ett naturligt intryck. Många av de nya träd och buskar som introducerades vid denna tid hamnade just som friväxande inslag i landskapsparken.

Parkolvon (*Viburnum lanata*) och häckspirea (*Spirea salicifolia*) nådde Sverige under 1700-talet.

Foto (till vänster): Anna Andréasson, Foto (till höger): Per Arvid Åsen

Kring sekelskiftet 1700-1800 hade stora svenska trädgårdar ofta en formell del närmast byggnaderna och en mer friväxande parkdel lite längre bort. Ett exempel är storgården Katrinetorp strax söder om Malmö som började anläggas år 1800. Samtidigt planterade man långa trädrader och alléer längs vägar och gränser. Förebilden var samtidens slott och herrgårdar. Bilden är ett utsnitt ur Skånska rekognoseringskartan 1812.

Robinia (*Robinia pseudoacacia*) kom till Sverige på 1700-talet. Bilden visar sorten *Robinia x ambigua* 'Decaisneana' som presenterades som ny i *Illustrirte Garten-Zeitung* 1865. Den började säljas av Alnarps trädgårdar på 1870-talet.

1800-talet

Sortimentet av växter som man kunde köpa i svenska plantskolor har aldrig varit så stort och varierat som årtiondena kring sekelskiftet 1800-1900.

Under 1800-talets lopp spreds trädgårdsodling, i ordets moderna mening, till hela landets befolkning. Nya trädgårdar anlades i tusental vid bondgårdar och småhus. Många föreningar, myndigheter och privatpersoner arbetade hårt för att sprida och förbättra trädgårdsodlingen i landet. Några träd och prydnadsbuskar borde finnas till och med vid de enklaste stugor hävdade till exempel Erik Lindgren, direktör för Experimental-fältet, år 1880 i en artikel i *Tidskrift för trädgårdsodlare*:

”En och annan prydnadsbuske av törnrosor, syrener, bärmispel (Häggmispel), dvergmandel, sibiriskt ärrträd, cornus, rosentry, druffläder, snöbär, schersmin m.fl. skulle, om utrymme därför finnes, gerna äfven kunna här planteras, och skulle icke i ringa mån öka behaget af den lilla trädgården”.

Många av de buskar som blev folkkära torpväxter under 1800-talet hade börjat sitt liv i Sverige i adelns påkostade anläggningar under tidigare århundraden, som till exempel syren (*Syringa vulgaris*) och doftschersmin (*Philadelphus coronarius*). Andra var helt nyanlända, som till exempel snöbär (*Symphoricarpos albus ssp. laevigatus*) och rönnspirea (*Sorbaria sorbifolia*).

Snöbär (*Symphoricarpos albus ssp. laevigatus*) kom till Sverige under 1800-talet.
Foto: Anna Andréasson

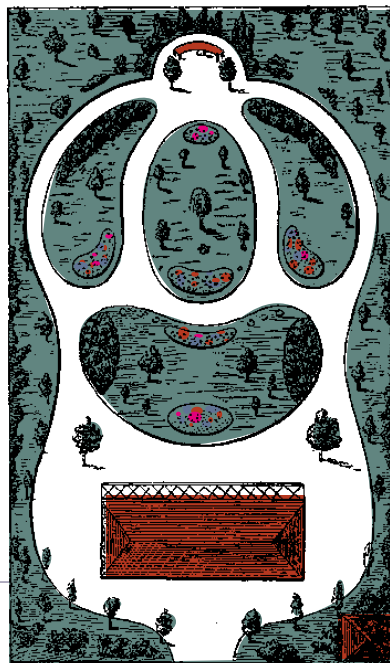
Daniel Müller år 1848 – 300 blomsterbuskar och den ”tyska stilen”

Den vanligaste trädgårdsboken i Sverige under 1800-talets andra hälft var Daniel Müllers *Trädgårdsskötsel* (1848-1861). Boken visar tydligt hur stor mångfalden i trädgårdarna var vid denna tid. Här nämner Müller cirka 225 olika lövträd och cirka 50 barrträd. Dessutom räknar han upp över 300 blomsterbuskar, plus ett antal olika sorter av flera arter. Vidare berättar han om drygt 40 buskar som odlas för sitt bladverks skull och slutligen sex buskar med barr.

Müllers bok betydde också mycket för spridningen av en ny trädgårdsstil, den ”tyska stilen”, som passade bra speciellt för tidens många mindre trädgårdar. Man ansåg att den nya stilen förenade det bästa från båda de äldre stilarna – den ”naturliga” trädgårdens mjuka linjer och den ”franska” stilens symmetri och överskådlighet. Daniel Müller kallade denna nya stil för den ”tyska”, eftersom han lärt sig den i Tyskland, men det var inte en benämning som användes i andra länder. I Storbritannien talar man till exempel istället om ”gardenesque”.

Den ”tyska stilen” blev vanlig under 1800-talets andra hälft, i både trädgårdar och stadsparker. Ett typiskt drag var att man gärna placerade ut praktfulla växter, med ovanlig färg och form, som solitärer med mycket luft kring så att de kunde betraktas individuellt.

Buskar och träd med ovanligt färgade, flikiga eller brokiga blad blev mycket populära, liksom sådana med ovanligt växtsätt, till exempel pelar- och hängformer. Man uppskattade färg och kontrast i sina planteringar, och kombinerade gärna växter med olika utseende för att de skulle förstärka effekten av varandra.

Ritning till en trädgård i ”tysk stil” av Daniel Müller publicerad i boken *Trädgårdskonst* (1848).
Färgläggning och bearbetning av Ingrid Henell.

Förädlarnas och växtjägarnas århundrade

Samtidigt som kunskapen och intresset för andra världsdelar ökade växte också intresset för det ovanliga och det exotiska i hela Europa. Med tiden hamnade allt fler växter från andra världsdelar i trädgårdarna. Man fascinerades av de individuella växterna och samlade gärna olika arter och typer.

Botaniska trädgårdar och stora plantskolefirmor skickade ut egna "växtjägare" för att finna nya intressanta rariteter. Tidigare hade man mest sökt nyttoväxter, men nu sökte man även efter prydnadsväxter som man kunde tjäna en förmögenhet på att introducera i handeln.

Men 1800-talet var också förädlarnas och trädgårdsmästarnas århundrade. Mängder av sorter med olika utseende och form togs fram. Man uppskattade det svårodlade och ovanliga, och riktigt skickliga trädgårdsmästare var mycket eftersökta.

Philadelphus 'Boule d'Argent' som introducerades av Victor Lemoine i Frankrike 1893 blev en sensation med sina stora fyllda blommor. Syrener och doftschersminer är exempel på arter som introducerades på 1600-talet, men som fick ny popularitet på 1800-talet när förädlare lyckades ta fram hundratals nya sorter med olika färg och form.

Foto: Anna Andréasson

Till vänster en av de genom tiderna mest populära syrensorterna, 'Andenken an Ludwig Späth', lanserad av plantskolan Späth i Berlin 1883. Till höger oidentifierad ljusrosa sort i Kungsparken, Malmö. Foto: Anna Andréasson

Två fyllda sorter av förädlade av Victor Lemoine i Frankrike som blev världskänd bland annat för sina många syrensorter. Till vänster 'Charles Joly' och till höger 'Madame Lemoine'. Båda började säljas 1896. Foto: Anna Andréasson

Till vänster en ännu oidentifierad fylld sort från Vintrie, Skåne. Till höger en annan ännu okänd sort från Åkulla, Halland. Den sistnämnda betraktades lokalt som en "vanlig bondsyren" men jämför man med den oförädlade arten på sidan 13 syns skillnaden i färg och storlek tydligt. Troligen finns många intressanta lokala former bland de så kallade "bondsyrenera" ute i landet. De kan vara så vanliga lokalt att man inte ser dem som speciella – men samtidigt kan det vara det enda stället i landet där de finns! Foto: Anna Andréasson

1900-1950

Redan på 1910-talet började sortimenten i plantskolorna krympa. När det gäller träd och buskar var det framförallt sorter med flikiga, brokiga eller ovanligt färgade blad som försvann. Ett undantag var de rödbladdiga, som fick ett nytt uppsving på 1950-talet. Plantskolornas sortiment ökade något igen under 1930- och 1940-talen, men när plantskolenäringen sedan rationaliserades på 1960- och 1970-talen krympte det tillgängliga sortimentet slutgiltigt, till en bråkdel av vad det var vid sekelskiftet 1800-1900.

Nya tankar om arkitektur, samhälle och funktionalism under 1900-talets första hälft påverkade även utformningen av trädgårdarna. Framförallt påverkades utformningen av den gemensamma grönskan, som parker och omgivningarna kring höghus. Istället för 1800-talets promenadparker med exotiska växter och slingrande gångar, anlade man nu robusta parker för rekreation och hälsa. Istället för att betrakta växterna en och en började man se dem som byggnadselement och volymer, som skulle användas för att skapa gröna rum.

Under 1900-talets första hälft växte intresset för inhemska växter, men också för härdiga arter från andra världsdelar, som inte var så förädlade. Inte minst måste de växter som man valde för offentliga miljöer vara lättskötta och tåliga. Här passade släkten som berberis (*Berberis*), kornell (*Cornus*), try (*Lonicera*), rips (*Ribes*), prakttry (*Weigela*) och olika oxbär (*Cotoneaster*). En ny populär trend kring 1900-talets mitt blev marktäckande växter, och bland annat låga vintergröna buskar blev allt vanligare.

Under 1920- och 1930-talet planterade man fortfarande gärna träd och buskar en och en på gräsmattorna i rader. Många buskar stammades upp till små träd, till exempel syrener. Längre fram mot mitten av 1900-talet rekommenderade trädgårdslitteraturen istället att man skulle gruppera växterna på ett ”naturligt” sätt, i bryn och buskage. Men ända fram på 1950-talet fortsatte man i privata trädgårdar att odla blommande buskar, som schersmin (*Philadelphus*), forsythia (*Forsythia*), rosenrips (*Ribes sanguinea*) och prakttry (*Weigela*). Nya sorter fortsatte också att komma, även om det inte var i så stora mängder som kring sekelskiftet 1800-1900.

Under 1900-talets första hälft blev det mer populärt med inhemska träd, som vanlig vårtbjörk (*Betula pendula*).

Häckberberis (*Berberis thunbergii*), som kom från Japan till Europa på 1860-talet, blev väldigt vanlig i offentliga planteringar under 1900-talets första hälft.

Foto: Anna Andréasson

Korallkornell (*Cornus alba 'Sibirica'*) kallas ibland "HSB-busken" eftersom den planterades vid nästan varje nybyggd HSB-förening under en period. Den var lättskött och de röda grenarna var en prydnad även under vintern. Men det är ingen ny sort, den odlades på Säfstaholm slott redan under 1850-talet.

Färger och former – blommor och blad

Brokiga blad

I Japan har man odlat varierade växter i många århundraden, men i Europa började intresset för dem växa först kring 1700-talets mitt. De äldsta varierade sorterna noterades i Europa på 1600- och 1700-talen. Det rörde sig då om sorter som uppkommit av sig själva genom mutationer och som sedan tagits tillvara, odlats och förökats vidare.

Under 1800-talet och kring sekelskiftet 1800-1900 var de varierade sorterna mer populära än någonsin. Plantskolorna hade varierade sorter av många olika växter, bland annat buskar som hortensia (*Hydrangea*), järnek (*Ilex*), vinbär (*Ribes*), fläder (*Sambucus*) och olvon (*Viburnum*). Inom vissa släkten är sorter med ovanlig bladfärg vanligare än i andra, till exempel hos kornell (*Cornus*), järnek (*Ilex*) och berberis (*Berberis*).

När man talar om varierade växter, menar man oftast växter med flera färger på bladen. Men det finns också variegering av bark, blommor och skott, till och med varierade rötter. Färgerna beror vanligen på en mutation som skett i växten på naturlig väg.

Vitbrokig kornell (*Cornus alba* 'Variegata') överst till vänster och en gulbrokig kornell (*Cornus alba* 'Gouchaultii') nederst till höger. Foto: Anna Andréasson

Trefärgad körsbärskornell (*Cornus mas* 'Aureo-elegantissima') ur *Illustrirte Garten-Zeitung* 1877.

En gulbladig poppel (*Populus canadensis* 'Aurea') ur *Illustrirte Garten-Zeitung* 1880.

Gula blad

Även gulbladiga sorter var ganska vanliga kring sekelskiftet 1900. De gulbladiga träden och prydnadsbuskarna var färre än de brokbladiga, men de flesta av de vanliga arterna hade åtminstone någon gulbladig sort. Ibland var de snarare gulgröna än gula, som till exempel *Populus canadensis* 'Aurea' på bilden intill.

Röd häckberberis (*Berberis thunbergii* 'Atropurpurea')

Foto: Anna Andréasson

Röda blad

De rödbladiga växterna har haft en delvis annorlunda historia än de gulbladiga och de varierade. De var också populära kring sekelskiftet 1900, men försvann inte i samma utsträckning under 1900-talets lopp. Antalet höll sig relativt konstant, fram till 1950-talet när de rödbladiga sorterna faktiskt ökade igen under en period.

Några ord på latin som kan vara bra att kunna när man vill tyda vanliga växtnamn

<i>flora</i>	blomma	<i>nana</i>	liten/dvärg	<i>lutea</i>	gul
<i>plena</i>	fylld	<i>laciniata</i>	fransad/flikig	<i>purpurea</i>	purpurröd
<i>folia/phylla</i>	blad	<i>pendula</i>	hängande	<i>purpurascens</i>	rodnande
<i>carpa</i>	frukt			<i>rosea</i>	rosenröd/rosa
		<i>albo</i>	vit	<i>rubra</i>	röd
<i>variegatus</i>	brokig/variegerad	<i>argentea</i>	silver	<i>sanguinea</i>	blodröd
<i>marginatus</i>	kantad	<i>atro-</i>	mörk-	<i>virens</i>	grön
<i>maculatus</i>	fläckig/prickig	<i>aurea</i>	guld		

Flikbok (*Fagus sylvatica* 'Asplenifolia') planterad på 1870-talet i Kungsparken, Malmö.
Foto: Anna Andréasson

Flikiga blad

Träd och buskar med flikiga blad har varit mycket populära, speciellt under sent 1800-tal. De placerades ofta ut som solitärer, precis som de varierade och de med ovanligt färgade blad. En av de mest kända flikbladiga träden i Sverige är den äkta ornäsbjörken (*Betula pendula* 'Dalecarlica'). Detta är en av flera flikbladiga former som finns av björk.

Träd med hängande växtsätt, även kallade sorgeträd, planterades gärna på kyrkogårdar under 1800-talets andra hälft. På bilden en hängask (*Fraxinus excelsior* 'Pendula') på Hjärnarps kyrkogård, Skåne. Foto: Anna Andréasson

Ovanligt växtsätt

Även trädens och buskarnas växtsätt har väckt ett stort intresse, speciellt kring sekelskiftet 1800-1900 men även vid andra tider. De olika formerna hade inte sällan speciella användningsområden. De så kallade ”sorgeträden” var träd med hängform som planterades på kyrkogårdar speciellt under 1800-talets andra hälft, eftersom man i romantisk anda ville förstärka platsens känsla av eftertanke och sorg med hjälp av växtligheten. Ett annat exempel är smala pelarträd, som var populära i funkistidens bostadsområden eftersom de tog liten plats.

Prydnadsbuskar

På de följande sidorna presenteras ett antal äldre prydnadsbuskar. Genomgången är inte heltäckande utan tänkt som inspiration för fortsatt inventering inom Träd- och buskuppöppet.

Presentationen är uppdelad med **släkte** som huvudrubrik. Under detta följer en presentation av **arter**, och ibland även **sorter**. Det svenska namnet följs av artens aktuella namn på latin i kursiverad stil.

Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Att tolka växtnamn på latin i gamla skrifter och kataloger är ett detektivarbete. Arterna har ofta bytt namn flera gånger, och samma namn kan ha använts för mer än en art vid olika tider. Nomenklaturen som använts i denna skrift följer svensk kulturväxtdatabas (SKUD). De gamla latinska namnen i kataloger och böcker har ”översatts” till moderna namn med hjälp av de internationella databaser som finns. Tolkningarna kan komma att ändras med vidare forskning.

Källorna till katalogen är: genomgång av Alnarps plantskolas sortiment 1862-1939 av Karin Håkansson (2005), *Prydnadslignoser under 1900-talet* av Åsa Ahrlund (1990), *Kulturplanternes indførselshistorie i Danmark* av Johan Lange (1999), artikeln *Kultur- och trädgårdsväxter i naturen – kulturhistorisk botanik*, av Kjell Lundqvist (2007), *The Hiller Manual of Trees & Shrubs* (2007) samt Vassbo plantskolas i Dalarna sortiment 1907 och 1936. Dessutom hänvisas på några ställen till boken *Flora över Sveriges kulturväxter* publicerad 1893 av adjunkt P. Svensson.

Amelanchier, häggmispelsläktet

Släkte om ca 10 arter. Förutom arterna nedan såldes från Alnarps plantskolor ytterligare sex arter under perioden 1890-1909, de flesta utan svenskt namn.

Häggmispel (*A. spicata*) Såld från Alnarps plantskolor 1896-1939, och från Vassbo i Dalarna 1907 och 1936. Odlad 1845 i Danmark. Art från Nordamerika som får vita blommor i maj-juni och svartblå frukter. Förekommer förvildad.

Prakthäggmispel (*A. lamarckii*) Såld från Alnarp 1876-1939. Odlades på 1820-talet i Danmark.

Berghäggmispel (*A. ovalis*) Såld från Alnarp 1876-1925. En art som, om man räknar underarter, växer naturligt från Centraleuropa till Turkiet, Kaukasus & NV Afrika. Introducerad i europeisk odling 1596.

Bärhäggmispel (*A. alnifolia*) Såld från Alnarp 1896-1909. Art från Nordamerika, introducerad till Europa 1826 av David Douglas.

Aronia, aroniasläktet

Släkte om ca 60 arter från Asien och Nordamerika. Ett fåtal arter odlas som prydnadsväxter i Sverige.

Rödaronia (*A. arbutifolia*) Såld från Alnarp 1893-1909. Nordamerikansk art, odlad i Storbritannien ca 1700

och i Danmark under 1700-talets första hälft.

Svartaronia (*A. melanocarpa*) Såld från Alnarp 1893-1909 och på nytt 1935-1939. Art från östra Nordamerika, introducerad till Europa ca 1700, odlad i Danmark på 1850-talet.

Slånaronia (*A. x prunifolia*) Såld från Alnarp 1929-1934, möjligen också 1893-1902. En art från östra USA, introducerad till Europa 1800. Odlad i Danmark på 1850-talet.

Berberis, berberissläktet

Släkte med över 450 arter städsegröna och lövfällande buskar. Alnarps trädgårdar har listat ett stort antal arter under åren, av vilka många saknat svenskt namn. Under 1920-talet och 1930-talet dök ett antal nya berberisarter från Kina upp i svenska plantskolor.

Berberis (*B. vulgaris*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1860- till 1900-tal. En art från Europa, Turkiet och Kaukasus som använts länge som medicinalväxt. Den nämns redan år 1300 i en dansk läkebok. Fram till 1994 har den varit förbjuden att odla, eftersom den är mellanvärd för svartrost, en sjukdom som angriper växande säd. Men idag finns effektiva bekämpningsmedel mot sjukdomen och restriktionerna har tagits bort. Man har odlat många olika sorter av berberis. Som exempel listas i

boken *Flora över Sveriges Kulturväxter* 1893 elva sorter med olika färg och form på blad och frukt:

- 'Atropurpurea' blodberberis.
- 'Aureo-marginata' gulkantade blad.
- 'Fructo Alba' vit frukt.
- 'Fructo Dulcis' sötare frukt.
- 'Fructo Lutea' gul frukt.
- 'Fructo Nigra' svart frukt.
- 'Fructo Rubra' röd frukt.
- 'Fructo Violacea' blå frukt.
- 'Macrocarpa' stor frukt.
- 'Microphylla' småbladig.
- 'Rotundifolia' rundade blad.

Häckberberis (*B. thunbergii*)

Alnarp 1890-1900-tal. Art från Japan som kom till Europa vid 1800-talets mitt. Den blev mycket populär framför allt under 1900-talet. Odlad i Danmark på 1850-talet. Från 1890-tal till 1930-tal sålde Alnarps trädgårdar även den rödbladiga sorten 'Atropurpurea' som också blev mycket populär under 1900-talet.

Häckberberis (*Berberis thunbergii*).
Foto: Anna Andréasson

Småbladig berberis (*B. microphylla*)

Alnarp 1870-tal till 1910-tal. Art från Chile & Argentina, introducerad till Europa ca 1826. Från 1890-tal till 1930-tal listas även sorten 'Pygmaea' ('Nana') som blev ganska vanlig på 1930-talet.

Berberis darwinii Alnarps trädgårdar 1880-1900-tal. Art från Chile & Argentina som beskrevs första gången 1835 av Charles Darwin. Introducerad till Europa 1849 av William Lobb. Odlad på 1850-talet i Danmark.

Barrberberis (*B. x stenophylla*)

Alnarps trädgårdar 1890-1930-tal. Korsning *B. darwinii* och *B. empetrifolia*, odlad i Storbritannien ca 1860. Odlad på 1870-talet i Danmark.

Silverberberis (*B. candidula*) Alnarp 1920-1930-tal. Fanns i många plantskolor från ca 1930. Introducerad till Europa 1895 av Père Farges.

Bandbladsberberis (*B. gagnepainii*)

Alnarp 1920-1930-tal. Blev vanlig

Långbladig berberis (*Berberis julianae*).
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

på 1930-talet. Till Europa ca 1904 med Ernest Wilson.

Småblommig berberis (*B. vernaë*)
Alnarp 1920-1930-tal. Fanns i många plantskolor från 1930-tal. Introducerad till Europa ca 1910.

Vårtberberis (*B. verruculosa*) Alnarp 1920-1930-tal. Blev vanlig på 1930-talet. Till Europa 1904 med Ernest Wilson. Odlad 1918 i Danmark.

Pärlberberis (*B. aggregata*) Alnarp 1930-tal. Blev vanlig på 1930-talet. Introducerad till Europa 1908 av Ernest Wilson. Odlad 1915 i Danmark.

Glansberberis (*B. x chenaultii*)
Alnarp 1930-tal. Korsning mellan bandbladsberberis (*B. gagnepainii*) och vårtberberis (*B. verrucosa*) från ca 1926.

Långbladig berberis (*B. julianae*)
Alnarp 1930-tal. Blev vanlig i plantskolorna på 1930-talet. Introducerad till Europa 1900 av Ernest Wilson. Odlad 1918 i Danmark.

Wilsonberberis (*B. wilsoniae*) Alnarp 1930-tal. Blev vanlig i svenska plant-

Syrenbuddleja (*Buddleja davidii* 'Operett')
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

skolor under tidigt 1930-tal. Introducerad till Europa första gången 1904 av Ernest Wilson. Införd till Danmark 1916.

Buddleja, buddlejasläktet

Släkte med ca 100 arter, främst buskar men också små träd, både städsegröna och lövfällande. År 1902 sålde Alnarps trädgårdar fyra arter:

Bollbuddleja (*B. globosa*) Art från Peru och Chile, introducerad i Europa 1774. Odlad i växthus i Danmark 1820.

Lindleys buddleja (*B. lindleyana*) En art från Kina och Japan, introducerad till Europa 1843 av Robert Fortune. Såld i Danmark 1847.

Buddleja japonica Art från Japan, kallad ”krumblommig buddleja” i katalogen från Alnarp 1902. Skall ha sålts i Danmark 1877. Enligt en annan källa introducerad till Europa först omkring 1896.

Syrenbuddleja (*B. davidii*) även kallad fjärilsbuske, är en art från Kina och Japan, odlad i England 1890 och i Danmark 1902.

Buxus, buxbomsläktet

Släktet omfattar ca 30 arter städsegröna buskar till små träd. Under perioden 1890-1920-tal listade Alnarps trädgårdar, förutom de arter som nämns nedan, ytterligare tre utan svenskt namn.

Buxbom (*B. sempervirens*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1870-till 1910-tal. Arten sannolikt introducerad till Sverige under 1500-talets första hälft. Naturlig utbredning C & S Europa till V Asien samt N Afrika. Det finns många sorter av buxbom. Följande sorter har sålts från Alnarps trädgårdar:

- 'Albo Marginata' vitkantad. 1910-tal.
- 'Angustifolia' ('Longifolia') smalbladig buxbom. 1880-1930-tal.
- 'Arborescens' trädbuxbom. 1870-1880-tal och 1910-1930-tal.
- 'Folio Variegata' brokbladig. 1890-1900-tal.
- 'Glaucua' blågröna blad. 1930-tal.
- 'Handsworthensis' ('Handsworthii') 1890-1930-tal. Odlad i England 1872.
- 'Macrophylla' 1910-1930-tal.
- 'Macrophylla Aurea' 1910-30-tal.
- 'Macrophylla Glaucua' 1910-1930-tal.
- 'Minima Glaucua' 1910-tal.
- 'Myrtifolia Glaucua' 1930-tal.
- 'Rotundifolia' 1890-1900-tal. Odlad i Storbritannien 1859.
- 'Suffruticosa' kantbuxbom 1890-1930-tal.

- 'Suffruticosa Major' 1920-1930-tal.
- 'Argenteo Variegata' vitbrokig, 1930-tal.

Småbladig buxbom (*B. microphylla*)

Såld från Alnarp under 1930-talet. Arten skall ha introducerats från Japan till Europa 1860. Odlad i Danmark på 1930-talet.

Caragana, karagansläktet

Släkte med ca 80 arter, buskar och små träd, från Östeuropa – Japan. Kring sekelskiftet 1800-1900 listade Alnarps trädgårdar nio olika arter.

Häckkaragan (*C. arborescens*) Art från Sibirien – Manchuriet, introducerad till Europa 1752. Såld från Alnarp från 1870-tal till 1939 och från Vassbo i Dalarna 1907 och 1936.

- 'Pendula' Alnarp 1880-1917. Vassbo 1907. Odlad i England och Danmark på 1850-talet.

Buxbom (*Buxus sempervirens*).
Foto: Anna Andréasson

Häckkaragan (*Caragana arborescens*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Lyckobladsbuske (*C. frutex*) Art från Östeuropa och Centralasien introducerad i europeisk odling 1751. Såld av Alnarp från 1870-tal till 1909. Från 1893 till 1902 listas även sorterna 'Grandiflora' och 'Latifolia'.

Dvärgkaragan (*C. pygmaea*) Art från V Sibirien – Mongoliet, såld från Alnarp från 1870-talet till 1911. Introducerad till Europa 1751.

Ceanothus, säckbusksläktet

Släkte med ca 55 arter städsegröna och lövfällande buskar och träd från Nord- och Mellanamerika.

Vit säckbuske (*C. americanus*) Såld från Vassbo plantskola i Dalarna 1936. Blir 1,2 m hög och får doftande vita blommor i juli-september. Introducerad till Europa ca 1713.

Chaenomeles, rosenkvittensläktet

Släktet omfattar 3 arter från östra Asien. De räknades förr till kvittensläktet (*Cydonia*) men fick på 1820-talet ett eget släktnamn. I gamla plantskolekataloger listas ofta både stor och liten rosenkvitten under namnet *C. japonica*.

Liten rosenkvitten (*C. japonica*) Liten buske från Japan. Beskrevs första gången av Carl Peter Thunberg som såg den i odling i Japan redan 1784. Introducerad till Europa första gången 1869 av Maules plant-

skola, England. Arten har orangeröda blommor och runda, gula, doftande frukter. Odlad på 1870-talet i Danmark. Såld från Alnarp från 1860-tal till 1939. En låg typ såldes av Alnarp som var. *alpina* 1893-1909. Mellan 1910 och 1930 listas även sorten 'Maulei' som härstammar från just de exemplar som introducerades till England från japanska trädgårdar av Maules plantskola 1869.

Stor rosenkvitten (*C. speciosa*)

Medelstor buske från Kina med enkla till fyllda blommor i vita, rosa, gula och röda nyanser. Introducerad på 1790-talet av Sir Joseph Banks till Europa från Japan där den odlades. Odlad i Danmark på 1820-talet. Olika sorter såldes från Alnarp från 1860-talet och framåt.

- 'Gaujardii' Alnarp 1870-1880-tal. Enkel laxrosa blomma. Framtagen av Moerloose, Belgien före 1860.
- 'Grandiflora' Alnarp 1870-1880-tal. Enkel eller halvfylld, stor vit något rosa- och gultonad. Stor oval frukt.
- 'Mallardii' Alnarp 1870-tal. Enkel med rosa mitt och vit kant. Framtagen av Mallard, Frankrike före 1857.
- 'Moerloosei' Alnarp 1870-tal. Enkel, vitstrimligt rosa. Frukt oval. Framtagen av Moerloose före 1856.
- 'Nivea Extus Coccinea' Alnarp 1870-tal. Enkel vit med rosa kant. Belgien före 1867.
- 'Flore Alba' Alnarp 1880-tal. Vit.
- 'Atrosanguinea' Alnarp 1880-tal. Enkel blodröd. Moerloose, Belgien före 1856.
- 'Atrococcinea' Alnarp 1910-1920-tal. Enkel röd. Frukt äppellik. Okänt ursprung.

Fyra sorter av rosenkvitten (*Chaenomeles*) ur tidskriften *Revue Horticole* 1872

- **'Atrococcinea Plena'** Alnarp 1930-tal. Halvfyllid röd. Liten äppelformad frukt. Sannolikt framtagen av van Houtte, Belgien före 1869.
- **'Rosea Grandiflora'** Alnarp 1910-1930-tal. Enkel, vit och rosa med citrongul ton. Okänt ursprung, före 1869.
- **'Aurora'** Alnarp 1920-1930-tal. Enkel rosa med gul ton. Stor frukt. Okänt ursprung, före 1868.
- **'Alba Grandiflora'** Alnarp 1930-tal. Enkel, stor vit. Framtagen av Carriere, Frankrike 1869.
- **'Alba Grandiflora Plena'** Alnarp 1930-tal. Halvfyllid, vit med rosa ton, av Froebel, Schweiz före 1872.
- **'Simonii'** Alnarp 1830-tal. Halvfyllida, små, mörkt karmosinröda blommor. Långsamväxande och halvt krypande. Fröplanta av 'Atrosanguinea' från Simon-Louis plantskola, Frankrike före 1882.
- **'Versicolor Lutescens'** Alnarp 1930-tal. Enkel, gulrosa och korallrosa.
- **'Rosea Plena'** Alnarp 1930-tal. Halvfyllid, rosa till korallrosa. Av Froebel, Schweiz före 1878.
- **'Vermilion'** Alnarp 1930-tal. Enkel orange. Korsning mellan 'Baltzii' och 'Maulei' introducerad 1913 av Barbier plantskola.
- **'Falconnet Charlet'** Alnarp 1930-tal. Halvfyllid rosa och mörkrosa. Framtagen av Falconnet plantskola, Frankrike före 1900.

Chamaecytisus, huvudginstsläktet

Släktet omfattar ca 30 arter lövfällande buskar från Europa och västra Asien. Nära besläktat med *Cytisus* och *Genista*.

Rosenginst (*C. purpureus*) En art från centrala och sydöstra Europa, introducerad i odling i Europa 1792. Kallas i *Flora över Sveriges Kulturväxter* 1893 rödblommig bönbuske.

Huvudginst (*C. supinus*) Art från C och S Europa, introducerad europeisk odling 1755. Kallas i *Flora över Sveriges Kulturväxter* 1893 toppblommig bönbuske.

Vidjeginst (*C. elongates*) Art från NÖ Balkan. Kallas i *Flora över Sveriges Kulturväxter* 1893 sido-blommig bönbuske.

Clethra, konvaljbusksläktet

Släkte omfattande ca 60 arter, städsegröna och lövfällande, buskar till små träd.

Konvaljbuske (*C. alnifolia*) Såld från Alnarps trädgårdar 1870-1900-tal. Art från östra Nordamerika, introducerad till Europa 1731. Odlad 1780 i Danmark. Busken blir ca 1 m hög och får skira doftande oftast vita blommor i juli-september.

Colutea, blåsärtsläktet

Släktet omfattar ca 25 arter lövfällande buskar från Sydeuropa, Nordafrika och Västra Himalaya.

Blåsärt (*C. arborescens*) Alnarp 1860-1930-tal. Art från medelhavsområdet som introducerades i odling

i Europa redan på 1500-talet. Nämnt i skriftliga skandinaviska källor vid mitten av 1600-talet. Buske med gula blommor som blir 2-3 m hög.

Kopparblåsärt (*C. orientalis*) Alnarp 1870-1910-tal. Art från Kaukasus och C Asien, introducerad till Europa 1710. Nämnt i en skriftlig skandinavisk källa 1799. Buske med orange blommor, blir 2-3 m hög.

Hybridblåsärt (*C. x media*) Alnarp 1890-1900-tal. En korsning mellan *C. arborescens* och *C. orientalis*. Odlad i Storbritannien 1809 och i Danmark på 1850-talet. Buske med gula blommor, blir 2-3 m hög.

Cornus, kornellsläktet

Släktet omfattar ca 65 arter, lövfällande buskar och perenna örter. Förutom de nedan nämnda arterna som förekommer under längre tid, såldes från Alnarps trädgårdar årtiondena kring år 1900 ett 15-tal arter tillfälligt, de flesta utan svenskt namn.

Skogskornell (*Cornus sanguinea*).
Foto: Anna Andréasson

Skogskornell (*C. sanguinea*) Såld av Alnarps plantskolor 1864-1939 och från Vassbo i Dalarna 1907. Art från Europa (Sverige), Turkiet och C Asien. Åren 1876-1881 såldes även den brokbladiga sorten 'Folio Variegata' från Alnarps trädgårdar.

Rysk kornell (*C. alba*) Såld från Alnarps trädgårdar på 1860-talet och 1890-1930-talet. Art från Asien som har icke rotsläende grenar och oftast ganska små blad med rund bladbas. I gamla plantskolekataloger ofta kallad *C. tatarica*.

- **Korallkornell** 'Sibirica'. Alnarp 1876-1881 och 1908-1939. Vassbo 1907 & 1936. Under 1940-talet mycket vanlig, förblev populär under 1950- och 1960-tal. Även känd som "HSB-busken".
- **Brokbladig korallkornell** 'Sibirica Variegata'. Alnarp 1876-1881 och Vassbo i Dalarna 1907.
- **'Elegantissima'** vitbrokig. Alnarp 1893-1902. Blev riktigt vanlig i plantskolorna först på 1950- och 1960-talet.

Korallkornell (*Cornus alba* 'Sibirica').
Foto: Anna Andréasson

- **'Spaethii'** gulbrokig. Alnarp 1893-1939. Vanlig under 1900-talets första hälft, försvann under 1940- och 1950-tal.
- **'Variegata'** brokbladig. Alnarp 1908-1921. Vassbo i Dalarna 1907 och 1936.
- **'Gouchaultii'** melerade blad. Alnarp 1915-1939. Odlad i Storbritannien 1888. Förblev relativt vanlig i Sverige långt in på 1960-talet.
- **'Argenteo Marginata'** silvervariegerad. Alnarp 1927-1939.
- **'Hessei'** Alnarp 1908-1909.

Videkornell (*C. sericea*) Såld från Alnarps trädgårdar 1876-1939 och Vassbo i Dalarna 1907. En art från Nordamerika, introducerad i Europa på 1600-talet. Skjuter rotskott och har rotsläende grenar. Relativt stora blad med killik bas.

Körsbärskornell (*C. mas*) Såld från Alnarps trädgårdar 1862-1939. Art från C & SÖ Europa – Kaukasus. Blommar på bar kvist med gula blommor redan i mars-april. Frukt röd och sur, men lämplig till saft och sylt. I Storbritannien fanns t.ex.

Videkornell (*Cornus sericea*).
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

1838 den brokbladiga 'Variegata', 1895 den gulbladiga 'Aurea' och 1869 sorten 'Aureo-elegantissima' ('Tricolor') som var brokbladig i både gult och rosa. *Se bild sid 23.*

Kranskornell (*C. alternifolia*) Såld från Alnarps trädgårdar 1862-1909. Nordamerikansk art, även kallad amerikansk pagodkornell.

Blomsterkornell (*C. florida*) Alnarp 1893-1919. En art med stora vita blommor från Nordamerika. Odlad i Europa åtminstone sedan 1700-talet.

Corylus, hasselsläktet

Släktet omfattar ca 10 arter från norra halvklotet. De odlas både till prydnad och för sina nötter.

Hassel (*C. avellana*) Alnarp 1890-1930-tal. Vanlig hassel är ursprunglig i landet och har varit en nyttoväxt sedan förhistorisk tid. Men även mer prydnadsbetonade sorter har varit relativt vanliga:

- **'Atropurpurea'** rödbladig. Såld från Alnarp under 1860-tal, 1910-1930-tal.
- **'Aurea'** guldhassel. Alnarp 1900-tal.
- **'Heterophylla'** ('Laciniata') flikhassel. Alnarp 1860-tal, 1890-1900-tal.
- **'Pendula'** hänghassel. Alnarp 1890-1900-tal.

Filberthassel (*C. maxima*) Alnarp 1870-1910-tal. Nämnd i skriftliga skandinaviska källor vid mitten av 1600-talet. Främst odlad för sina nötter, men mer prydnadsbetonade

sorter har också funnits, t.ex. 'Purpurea' blodhassel, som såldes från Alnarp från 1890-tal till 1910-tal, och omtalas i danska källor redan på 1790-talet.

Turkhassel (*C. colurna*) Alnarp 1890-1910-tal, 1930-tal. En art från SÖ Europa - N Iran och Kaukasus introducerad i europeisk odling 1582. Odlad 1825 i Danmark.

Amerikansk hassel (*C. americana*) Alnarp 1890-1910-tal. Art från Ö Nordamerika, introducerad till Europa 1798.

Amerikansk näbbhassel (*C. cornuta*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från Nordamerika introducerad till Europa 1745.

Cotoneaster, oxbärsläktet

Ett stort och variabelt släkte med ca 400 arter, varav ganska många finns i odling. Hos Alnarps trädgårdar växte antalet stadigt från en art på 1860-talet till 18 arter och sorter när sortimentet var som störst 1908-1909. För ett flertal angavs inget svenskt namn. Därefter sjönk antalet drastiskt, för att mot slutet av 1920-talet åter stiga, upp till 17 arter och sorter under 1930-talet. Dessa var delvis gamla arter som kom tillbaka, delvis nya arter som introducerats till Europa i början av 1900-talet.

Oxbär (*C. integerrimus*) Alnarp 1870-1930-tal, dock ej alla år.

Vassbo 1907 & 1936. Art från Europa, omnämnd som vild i Sverige 1720.

Häckoxbär (*C. lucidus*) Alnarp 1870-1900-tal. Vassbo 1936. Art från Altaibergen, introducerad till Europa 1840.

Rundbladigt oxbär (*C. rotundifolius*) Alnarp 1870-1880-tal och 1910-1930-tal. Art från Himalaya, introducerad till Europa 1825.

Ulloxbär (*C. tomentosus*) Alnarp 1870-1910-tal. Art från Europa, odlad sedan åtminstone 1759.

Indiskt oxbär (*C. simonsii*) Alnarp 1870-1930-tal. Art från Himalaya, introducerad till Europa 1865.

Flockoxbär (*C. multiflorus*) Alnarp 1890-1930-tal, dock ej alla år. Vassbo 1936. Art från Kina, introducerad till Europa 1827.

Koralloxbär (*C. franchetii*) Alnarp 1900-tal, 1920-1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1895 av Abbé Soulié.

Lingonoxbär (*C. horizontalis*) Alnarp 1900-1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa ca 1870 av Père David.

Småbladigt lingonoxbär (*C. perpusillus*) Alnarp 1920-1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1908 av Ernest Wilson.

Mattoxbär (*C. adpressus*) Alnarp 1920-tal. Art från Kina som introducerades till Europa 1896.

Spärroxbär (*C. divaricatus*) Alnarp 1920-1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1904 av Ernest Wilson.

Klipptoxbär (*C. nanshan*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1905.

Rynkoxbär (*C. bullatus*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1898.

Storbladigt rynkoxbär (*C. rehderi*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, omnämnd som odlad i England 1912.

Rosenoxbär (*C. dielsianus*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa år 1900 av Ernest Wilson.

Färgoxbär (*C. foveolatus*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1908 av Ernest Wilson.

Grenoxbär (*C. nitens*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1910 av Ernest Wilson.

Blodoxbär (*C. zabelii*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1907 av Ernest Wilson.

Crataegus, hagtornsläktet

Stora buskar till små träd med torniga grenar. Vanligast är vita blommor med fem kronblad. Man räknar vanligen med ca 200 arter, men släktet är komplicerat med många småarter. Alnarps trädgårdar listade ca 40 arter årtiondena kring sekelskiftet 1800-1900. Vanligast i svensk odling är rundhagtorn (*C. laevigata*), trubbhagtorn (*C. monogyna*) och spetshagtorn (*C. rhipidophylla*) samt korsningar mellan dessa. Många av sorterna är gamla och deras ursprung, liksom vilka arter som ingår i dem, är osäkert.

Spetshagtorn (*C. rhipidophylla*) Art från N och C Europa (Sverige) – Kaukasus. Finns i två varieteter, spetshagtorn (var. *rhipidophylla*) med ovala frukter och tillbakaböjda foderblad, och korallhagtorn (var. *lindmanii*) med cylindriska frukter och framåtriktade foderblad. Spetshagtorn är vanlig från Skåne till Uppland, och förekommer sparsamt upp till Värmland. Varieteten korallhagtorn är något ovanligare och växer inte lika långt norrut.

Trubbhagtorn (*C. monogyna*) Alnarp 1860-tal, 1890-1930-tal. Art från Europa (Sverige) – N Iran, NV Afrika. Liknar trubbhagtorn, och kan vara svår att skilja från denna. Arten förekommer från Skåne till Uppland men är vanligast längst i söder.

Rundhagtorn (*C. laevigata*) Alnarp 1860-1900-tal. Art från N & C Europa (Sverige). Vanlig från Skåne till Uppland, växer sporadiskt upp till Värmland. Arten är känd sedan medeltiden.

Många sorter av hagtorn har funnits i odling, de flesta korsningar mellan rundhagtorn (*C. laevigata*) och trubbhagtorn (*C. monogyna*). Följande sorter har sålts från Alnarps trädgårdar:

- **'Alba Plena'** 1860-1880-tal, 1890-1930-tal. Även såld 1907 från Vassbo i Dalarna. Fylla vita blommor.
- **'Plena'** 1860-1880-tal. Sorten har funnits i odling sedan före 1770, ursprung okänt. Fyllt blomma som är vit då den slår ut och åldras rosa.
- **'Coccinea'** 1860-tal och 1930-tal. Scharlakansröda blommor.
- **'Coccinea Flore Plena'** 1870-1880-tal, 1900-1930-tal. Syn. 'Paul's Scarlet'. Dubbel scharlakansröd, framkom som en sport av 'Rosea Flore Pleno' i en trädgård i Hertfordshire 1858. Dubbelt röd.

- **'Rubro'** 1860-tal. Enkel röd.
- **'Rubro Pleno'** 1860-1880-tal.
- **'Rosea'** 1860-tal. Enkel rosa, i odling i Storbritannien 1796.
- **'Filicifolia'** 1890-1900-tal. Flikiga blad.
- **'Fol. & Ramulis Var.'** 1890-1900-tal. Blad och kvistar brokiga.
- **'Gumperi'** 1890-1900-tal. Enkel röd.
- **'Monumentalis Stricta'** 1920-tal.
- **'Punicea'** 1900-tal. Karminrosa blomma med ljust öga, planterad mycket kring sekelskiftet. Sorten hittades i Skottland och introducerades i handeln av plant-skolan Loddiges före 1832.
- **'Salisburifolia Tortuosa'** 1890-1900-tal. Sannolikt syn. 'Tortuosa' ('Flexuosa'), med korkskruvsvridna grenar, odlad i Storbritannien 1838.
- **'Splendens'** 1870-1880-tal, 1910-tal, 1930-tal. Stora enkla vita blommor.
- **'Pendula Folio Variegata'** 1870-1880-tal. Hängande växtsätt, brokiga blad.

Kanadahagtorn (*C. flabellata*)

Alnarp 1890-1900-tal. En art från Nordamerika som förekommer förvildad och naturaliserad i södra Sverige. Finns i två varieteter: kanadahagtorn (var. *flabellata*) med kala bladskaft och blommor med tio ståndare, samt häckhagtorn (var. *grayana*) med finhåriga bladskaft och blommor med ca 20 ståndare.

x Crataemespilus, mispelhagtornssläktet

Mispelhagtorn (x *C. grandiflora*)
En naturligt förekommande hybrid mellan rundhagtorn (*Crataegus laevigata*) och mispel (*Mespilus*

Dubbel vit hagtornssort ur *Illustrierte Garten-Zeitung* 1863, sannolikt *Crataegus x media* 'Alba Plena'.

germanica). Inom rosfamiljen är korsningar mellan arter inte helt ovanligt. Var och hur den uppkommit är okänt, men man tror att den odlades i England före år 1800. Den planterades i Sverige kring sekelskiftet 1800-1900 och strax efter. Idag är den sällsynt utanför botaniska trädgårdar.

Cytisus, kvastginstsläktet

Släkte med ca 35 arter, som står nära släktena *Chamaecytisus* och *Genista*. Två arter listas i *Flora över Sveriges Kulturväxter 1893*:

Svartginst (*C. nigricans*) Art från C, SÖ och Ö Europa, i *Flora över Sveriges Kulturväxter 1893* kallad svart klöverbuske. Introducerad i odling i Europa 1730.

Klöverginst (*C. sessilifolius*) Art från C & S Europa och N Afrika, i *Flora över Sveriges Kulturväxter 1893* kallad glatt klöverbuske.

Daphne, tibastsläktet

Släkte som omfattar ca 50 arter, lövfällande och städsegröna buskar.

Tibast (*D. mezereum*) Såld från Vassbo plantskola i Dalarna 1907 och 1936. Ursprung Europa (Sverige) – Sibirien, Kaukasus. Omnämnd i skandinaviska läkeböcker redan på 1400-talet. Giftig.

Lagertibast (*D. laureola*) Art med ursprung i V, C och S Europa samt

NV Afrika. Införd till Sverige under 1600-talets andra hälft. Medicinalväxt som man skall vara försiktig med. Vintergrön, läderartade blad, ca 1,5 m hög, gula blommor januari-april.

Deutzia, deutziasläktet

Släkte med 50-70 arter, som står nära schersminsläktet (*Philadelphus*). Två arter är från Mexico, övriga från östra Asien.

Den första deutzian att presenteras i Europa beskrevs av Carl Peter Thunberg i boken *Flora Japonica* 1784. De första levande plantorna kom till Europa senast på 1820-1830-talet under namnen *D. scabra* och *D. crenata*. De två namnen har ofta förväxlats inom europeisk odling, och idag betraktas de i detta sammanhang snarast som olika namn för samma art: sträv-

Tibast (*Daphne mezereum*)
Foto: Anna Andreasson

deutzia (*D. scabra*). I Danmark odlades deutzior kallade *D. scabra* från 1840-talet och *D. crenata* från 1880-talet. I Alnarps trädgårdars kataloger förekommer namnet *D. crenata* från 1870-1910-tal och *D. scabra* under 1860-1870-tal och 1900-1920-tal.

Strävdeutzia (*D. scabra*) En art från Kina och Japan. Under 1800-tal och tidigt 1900-tal togs många sorter av deutzia fram, framförallt av firmorna Vilmorin Andrieux, och Lemoine & son i Frankrike. Några av de sorter som Alnarps trädgårdar sålt genom åren är:

- **'Alba Plena'** Alnarp 1870-1930-tal, Vassbo 1907. Vita fyllda blommor.
- **'Fortunei'** Alnarp 1870-1880-tal.
- **'Rubra Plena'** ('Folio Rubro Pleno') Alnarp 1870-1930-tal. Röd fylld.
- **'Pride of Rochester'** Alnarp 1890-tal, 1910-1930-tal. Fyllda vita blommor med rosatonad utsida.
- **'Watereri'** Alnarp 1890-tal.
- **Snövit deutzia** ('Candidissima', 'Well-

sii') Alnarp 1890-tal. Odlad i England 1867.

- **'Purpurescens'** Alnarp 1910-tal.
- **Praktdeutzia** ('Magnifica') Alnarp 1920-1930-tal.

Bruddeutzia (*D. gracilis*) En vitblommande art från Japan, introducerad till Europa ca 1840. Såld från Alnarps trädgårdar 1860-1870-tal, 1890-1930-tal och från Vassbo 1907. Odlad på 1850-talet i Danmark.

- **'Campanulata'** Alnarp 1900-1910-tal, 1930-tal. Vita klocklika blommor, korsning *D. gracilis* och *D. purpurascens*.
- **'Eximia'** Alnarp 1910-1930-tal.
- **'Rosea'** Alnarp 1930-tal. Klocklika rosa blommor med olika ton på in och utsida.

Rikblommig deutzia (*D. x lemoinei*) Alnarp 1910-1930-tal, Vassbo 1936. Odlad 1901 i Danmark. En korsning mellan *D. gracilis* och *D. parviflora* framtagen av Victor Lemoine, Frankrike.

Snövit deutzia (*Deutzia scabra* 'Candidissima')
Foto: Anna Andreasson

Strävdeutzia (*Deutzia scabra* 'Codsall Pink')
Foto: Anna Andreasson

Storblommig deutzia (*D. discolor*)
Alnarp 1900-1920-tal. Liten buske med bågböjda grenar, ca 1 m hög, med stora rosatonade blommor.

- **'Grandiflora'** Alnarp 1900-1910-tal. Korsning *D. discolor* och *D. gracilis*. Rosatonad blom.
- **'Purpurascens'** Alnarp 1900-tal. Något mer stovuxen än arten med rödtonad bark och blommor med rosalila utsida.

Diervilla, getrissläktet

Ett litet släkte med 3 arter från Nordamerika, besläktat med *Lonicera*.

Getris (*D. lonicera*) Såld från Alnarps trädgårdar under 1870-1880-tal och 1900-1910-tal. Art från NÖ Nordamerika. Introducerad till Europa 1720.

Kantgetris (*D. sessilifolia*) Såld från Alnarps trädgårdar under 1900-1910-tal. Art från SÖ USA, ca 1 m hög med gulgröna blommor. Introducerad till Europa 1844.

Hybridgetris (*D. x splendens*) Såld från Alnarps trädgårdar på 1860-talet. En korsning mellan *D. lonicera* och *D. sessilifolia* från ca 1850.

Elaeagnus, silverbusksläktet

Släkte med ca 40 arter, lövfällande och städsegröna, främst buskar men även små träd. Alla arter utom en från S Europa – Asien.

Koreansk silverbuske (*E. umbellata*)
Såld från Alnarps trädgårdar på 1860-talet samt 1890-1900-talet. Art från Kina, Korea och Japan, introducerad till Europa 1830.

Smalbladig silverbuske (*E. angustifolia*) Alnarp 1870-1930-tal. Art från Asien, men naturaliserad på många ställen i södra Europa. Odlad i England sedan 1500-talet.

Silverbuske (*E. commutata*) Såld från Alnarp under 1870-1930-tal och från Vassbo i Dalarna 1907 och 1936. Art från Nordamerika introducerad till Europa 1813.

Japansk silverbuske (*E. multiflora*)
Såld från Alnarp 1890-1930-tal. Art från Kina och Japan introducerad i Europa 1862.

Euonymus, benvedssläktet

Släkte med ca 175 arter, inbördes mycket olika, buskar, träd, krypande och klättrande, städsegröna och lövfällande.

Bened (*E. europaeus*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1860-tal till 1930-tal, och från Vassbo i Dalarna 1907 och 1936. Arten är känd sedan medeltiden och växer vilt i Europa (Sverige) V Sibirien, Turkiet – C Asien.

- **'Purpurea'** rödbladig benved. Alnarp 1870-1880-tal.
- **'Pallidus'** blekbladig benved. Alnarp 1870-1880-tal.

- **'Atropurea'** mörkt rödbladig. Alnarp 1890-1900-tal.
- **'Nanus'** dvärgsort. Alnarp 1890-1910-tal, Vassbo 1907.

Småbladig dvärgbenved (*E. nanus*) Alnarp 1870-1930-tal. Art från Kaukasus och Kina, introducerad till Europa 1830.

Vingbenved (*E. alatus*) Alnarp 1890-1900-tal och 1930-tal. Art från Kina och Japan, introducerad till Europa 1860. I Alnarps katalog 1902 kallad Kork-benved.

"Smultron-benved" (*E. americanus*) Alnarp 1890-1910-tal. Art från östra USA, i odling i Storbritannien 1683.

Japansk benved (*E. japonicus*) Alnarp 1890-1900-tal. Kina, Japan. Odlad i Danmark på 1840-talet. Det finns också ett antal olika sorter av denna art, bl a en brokbladig som såldes 1847 i Danmark.

Benved (*Euonymus europaeus*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Vårtbenved (*E. verrucosus*) Alnarp 1890-1900-tal. Från V Asien, Ö Europa. Introducerad till Europa 1763.

Storbladig benved (*E. latifolius*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från C & S Europa, Asien, N Afrika. Avbildad i en skandinavisk källa på 1650-talet. Odlad i Storbritannien 1730 och före 1825 i Danmark.

Tokyobenved (*E. hamiltonianus* var. *sieboldianus*) Alnarp 1900-tal, 1930-tal. En underart från Japan, Japan, Ö Kina, Korea, introducerad i Europa 1865.

Exochorda, pärlbusksläktet

Ett släkte med 5 arter, alla buskar som får vita blommor i maj.

Turkestansk pärlbuske (*E. korolkowii*) Söld från Alnarps trädgårdar 1890-1920-tal. Art från C Asien, introducerad till Europa 1881.

Pärlbuske (*E. racemosa*) Alnarp 1890-1930-tal. Art från Ö & CKina. Odlad på 1880-talet i Danmark. Förr bl.a. kallad *E. grandiflora*.

Forsythia, forsythiasläktet

Forsythian blommor med gula blommor på bar kvist under tidig vår. Släktet omfattar drygt 10 arter. Två är gamla trädgårdsväxter i Japan och Kina som kom till Europa under 1800-talet. Andra blev inte kända förrän vid sekelskiftet 1800-

1900 och under 1900-talets första hälft. Forsythia har fortsatt vara populär till exempel i villaträdgårdar under hela 1900-talet, men under 1930- och 1940-talet förändrades sortimentet. Dels tillkom nya arter, dels fortsatte arbetet med att ta fram nya sorter både i USA och Europa. På 1950-talet arbetade hortonom Ronald Svensson vid SLU Alnarp med forsythia, och introducerade bland annat sorten 'Freja'.

Hängforsythia (*Forsythia suspensa*)
Såld från Alnarp från 1870-tal till 1930-tal. Den första forsythian som blev känd i Europa, när den beskrevs 1784 av Carl Peter Thunberg som sett den i Japan. Första gången plantor såldes kommersiellt skall ha varit 1833 i Holland. När von Siebold besökte Japan 1835 beskrev han två former, en med smala hängande grenar som kom att kallas 'Sieboldii' och såldes 1857 i England av Veitch plantskola, och en med kraftigare

mer upprätta grenar som kallades 'Fortunei', introducerad i handeln 1864 av samma firma.

- 'Sieboldii' Alnarp 1880-tal till 1910-tal, 1930-tal. Relativt upprätt växtsätt.
- 'Fortunei' hängforsythia. Alnarp 1890-tal till 1930-tal. Mer hängande växtsätt.
- 'Fortunei Aurea' gulbladig. Alnarp 1900-1910-tal.
- 'Fortunei Fol. Var.' brokbladig. Alnarp 1910-tal.
- 'Fortunei Atrocaulis' Alnarp 1910-1920-tal. Mörkare grenar, introducerad av Ernest Wilson direkt från Kina.

Kinesisk forsythia (*F. viridissima*)
Alnarp 1870-tal till 1910-tal. Funnen vid mitten av 1840-talet i en kinesisk trädgård av växtjägaren Robert Fortune. Det latinska namnet syftar på att de unga skotten har gröna, nästan fyrkantiga grenar.

Hybridforsythia (*F. x intermedia*).
Alnarp 1890-1930-tal. Sommaren 1878 noterade trädgårdsmästaren

Hängforsythia (*Forsythia suspensa* 'Fortunei')
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Tidig forsythia (*Forsythia ovata*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Hängforsythia (*Forsythia suspensa*) ur tidskriften *Revue Horticole* 1861.

Herman Zabel en fröplanta som var en korsning mellan *F. suspensa* och *F. viridissima* i Göttingens botaniska trädgård. År 1885 presenterades den i handeln. En av de äldsta och vanligaste sorterna är 'Spectabilis' som såldes från Alnarp under 1920-1930-tal. Sorten togs fram av Späths plantskola i Berlin 1906.

Balkanforsythia (*F. europea*) Alnarp 1900-tal. Upptäckt 1897 i Albanien. Fröer distribuerades snabbt och redan 1904 växte den i ett antal trädgårdar i västra Europa.

Tidig forsythia (*F. ovata*) Alnarp 1930-tal. Upptäckt i Korea ca 1917.

Fothergilla, häxalsläktet

Släkte med två arter från SÖ USA.

Liten häxal (*F. gardenii*) Söld från Alnarp under 1890-1900-tal. Art från SÖ USA. Busken blir ca 1 m hög, får vita blommor i april-maj, och har mycket vacker höstfärg. Introducerad till Europa 1765.

Frangula, brakvedssläktet

Släkte som omfattar ett tiotal arter. Räknas ibland till det större släktet *Rhamnus*.

Brakved (*F. alnus*) Söld från Alnarp 1870-1900-tal och 1930-tal. Växer vild i Europa (Sverige) – Sibirien och Altaj, Turkiet, NV Afrika. Gammal

medicinalväxt och färgväxt. Skriftligt dokumenterad i Sverige sedan 1600-talet men känd sedan medeltiden.

Sagradabuske (*F. purshiana*) Alnarps trädgårdar 1890-1900-tal. Art från nordvästra Nordamerika, medicinalväxt. Odlad i England 1870.

Fuchsia, fuchsiasläktet

Släktet omfattar ca 100 arter buskar, små träd och klättrare, främst från Central- och Sydamerika, men också Tahiti och Nya Zeeland. Få är härdiga i Sverige.

Scharlakansfuchsia (*F. magellanica*) Art från Chile – Argentina introducerad till Europa 1788. Arten är relativt vinterhärdig, och det finns flera sorter. En av de vanligaste sorterna i Sverige är häckfuchsia

Häckfuchsia (*Fuchsia magellanica* 'Riccantoni')
Foto: Anna Andréasson

(‘Riccartonii’) som såldes från Vassbo 1907 och fanns i odling i Storbritannien 1830.

Genista, ginstsläktet

Släktet omfattar ca 80 arter buskar från Europa, V Asien och N Afrika. Står nära släktet *Cytisus*.

Färgginst (*G. tinctoria*) Såld av Vassbo plantskola i Dalarna 1936. Art från Europa (Sverige) – V Sibirien och Turkiet, Kaukasus. Omnämnd i skriftliga svenska källor första gången 1744.

Vingginst (*G. sagittalis*) Art från södra Europa. I *Flora över Sveriges Kulturväxter* 1893 kallad pilginst.

Bukettginst (*G. x spachiana*) Korsning mellan *C. canariensis* och *C. stenopetala*. Odlad i Storbritannien 1845. I *Flora över Sveriges Kulturväxter* 1893 kallad blågrön klöverbuske.

Amerikansk trollhassel (*Hamamelis virginiana*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Hamamelis, trollhasselsläktet

Litet släkte om 6 arter vinterblommande buskar och små träd från Ö Nordamerika och Ö Asien.

Amerikansk trollhassel (*H. virginiana*) Såld från Alnarps trädgårdar 1870-1900-tal och 1930-tal. Art från Nordamerika med doftande gula blommor i september-november. Medicinalväxt. Introducerad till Europa 1736. Odlad 1801 i Danmark.

Japansk trollhassel (*H. japonica*) Alnarp 1900-tal. Art från Japan med gula blommor i december-mars. Introducerad till Europa 1862. Såld 1899 i Danmark. På 1930-talet sålde Alnarp även var. *rubra*.

Hibiscus, hibiskusläktet

Stort släkte som omfattar ca 20 arter örter, buskar och träd. Bara ett fåtal är vinterhårdiga i Sverige.

Frilandshibiscus (*H. syriacus*) Såld från Alnarps trädgårdar 1870-1900-tal, 1930-tal. En art från Ostasien, som fanns i odling i Storbritannien redan på 1500-talet. Avbildad på 1650-talet i en skandinavisk källa.

Följande sorter av hibiskus har sålts från Alnarps trädgårdar:

- ‘Anemoneflora’ 1870-1900-tal. Enkel, röd blomma.
- ‘Speciosa’ 1870-1880-tal, 1900-tal.
- ‘Grandiflorus Superbus’ 1890-tal.

- 'Boule de Feu' 1900-tal. Fyllt, rosa toner mörknande mot kanterna.
- 'Coelestis' 1900-tal. Enkla, ljus violett-blå, blommor med rödaktig bas.
- 'Fastuosa' 1900-tal.
- 'Totus Albus' 1900-tal. Stora, enkla, vita blommor.
- 'Snowdrift' 1930-tal. Stora, enkla, vita blommor, odlad i Storbritannien 1909.

Hippophae, havtornssläktet

Släkte med 3 arter härdiga buskar till små träd från Europa och Asien.

Havtorn (*H. rhamnoides*) Såld från Alnarps trädgårdar 1860-1930-tal och från Vassbo i Dalarna 1907. Art från Europa (Sverige)-C Asien. Odlad både för sin frukt och som prydnadsväxt.

Holodiscus, vippspireasläktet

Släktet omfattar ca 8 arter från Nord- och Mellanamerika, räknades förr till släktet *Spiraea*.

Vippspirea (*H. discolor*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1860-tal till 1930-tal, och från Vassbo i Dalarna 1907, under namnet *Spiraea alnifolia*. Art från V Nordamerika som blir 3 m hög, vita blommor i juli. Introducerad till Europa 1827 av David Douglas. Åren 1902-1909 sålde Alnarp även sorten 'Plumosa'.

Hydrangea, hortensiasläktet

Släkte med ca 23 arter buskar, små träd och klättrande buskar från östra Asien samt Nord- och Sydamerika. Endast buskformade arter tas upp här.

Hortensia (*H. macrophylla*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1870-till 1910-tal och 1930-tal. Art från Japan, odlad 1798 i Danmark.

- 'Otaksa' Alnarp 1890-1900-tal. Ljusrosa till ljusviolett.
- 'Bouquet Rose' Alnarp 1930-tal. Rosa till violettblå, framtagen av Lemoine 1907.
- 'Etincelant' Alnarp 1930-tal. Rosaröd.

Syrenhortensia (*Hydrangea paniculata* 'Grandiflora') ur *Revue Horticole* 1873.

Vidjehortensia (*H. arborescens*)

Alnarp 1860-1910-tal. Art från östra USA, introducerad till Europa 1736. Odlad före 1825 i Danmark. Vanligen vita blommor i juli-september.

- **ssp. radiata** Alnarp 1870-1900-tal. Introducerad till Europa 1786. Odlades i Danmark 1806. Underart från Carolina, USA. Ca 1,8 m hög, vita doftande blommor i juli.
- **Bollhortensia** 'Sterilis'. Alnarp 1930-tal. Nämnad i skriftlig dansk källa 1858.
- **Fylld vidjehortensia** 'Grandiflora' Alnarp 1900-1930-tal.
- **ssp. discolor** Alnarp 1890-1900-tal. Underart introducerad till Europa 1908.

Vipphortensia (*H. paniculata*)

Alnarp 1870-1900-tal. Art från Japan och Kina introducerad till Europa 1861. Blir ca 3 m hög, blommor i augusti-september.

- **Syrenhortensia** 'Grandiflora'. Alnarp 1870-1930-tal, Vassbo 1907. Sannolikt införd till Danmark från Belgien 1867.
- **Tidig syrenhortensia** 'Praecox'. Alnarp 1930-tal. Vita blommor i juli.

Järnek (*Ilex aquifolium*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Rosenhortensia (*H. heteromalla*)

Alnarp 1890-1900-tal. Odlad på 1880-talet i Danmark. Art från Himalaya och Kina, introducerad till Europa 1821. Under 1930-talet sålde Alnarp även sorten 'Wilsonii'.

Flikhortensia (*H. quercifolia*) Såld från Alnarps trädgårdar 1890-1900-tal. Art från SÖ USA, introducerad till Europa 1803. Odlad 1808 i Danmark.

Ilex, järneksläktet

Släkte om ca 400 arter lövfällande och städsegröna träd och buskar, i enstaka fall klättrande buskar.

Järnek (*I. aquifolium*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1870- till 1930-tal. Art från V & S Europa, NAfrika och V Asien. Betydelsefull i keltisk mytologi före romarnas ankomst. Förvildad på ett fåtal platser i landet. Enstaka exemplar tros vara inhemska, trots att den på 1940-talet betraktades som utdöd.

Vinterjasmin (*Jasminum nudiflorum*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

- 'Angustifolia' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Albo Variegata' vitbrokig. Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Aureo Marginata' guldkantad. Alnarp 1890-1910-tal.
- 'Pyramidalis' Alnarp 1930-tal.

Sommarjärnek (*I. verticillata*)

Alnarp 1870-tal till 1909. Art från Ö Nordamerika, introducerad till Europa 1736.

Jasminum, jasminsläktet

Släkte med över 200 arter städsegröna och lövfällande buskar och klättrande buskar från främst Afrika och Asien. De härdigare, buskformade arterna har gula blommor och gröna grenar.

Buskjasmin (*J. fruticans*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från Medelhavsområdet till Asien. Odlad i Storbritannien 1517.

Vinterjasmin (*J. nudiflorum*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1890-tal till 1930-tal. Art från Kina, blir 2-3 m hög, med relativt mjuka grenar som passar att spaljeras. Klarar vanligen vintrarna i zon 1-2. Blommor milda vintrar december-april. Introducerad till Europa 1844 av Robert Fortune. Under 1890-1900-tal sålde Alnarp även den brokbladiga 'Folio Variegata'.

Parfymjasmin (*J. officinale*) Alnarp 1890-1900-tal, 1920-1930-tal. Art

från Iran till Kina. Vanligen vita blommor. Kan i Sverige endast odlas inomhus. Mycket gammal i odling i andra delar av världen.

Juniperus, ensläktet

Variabelt släkte med drygt 50 arter, från krypande buskar till stora träd. Vanliga i det svenska plantskolesortimentet först under 1900-talets andra hälft. År 1930 hade Cedergrens plantskola i Råå två arter, sävenbom (*J. sabina*) och amerikansk krypen (*J. horizontalis*). År 1947 hade man ökat antalet till sex arter:

En (*J. communis*). En variabel art med stor utbredning, från Europa (Sverige) och Asien till Nordamerika. Allt från krypande till trädformade varianter förekommer redan i naturen. Har länge använts som virkesråvara och medicinalväxt. Några sorter som tidigt fanns i odling i Storbritannien är 'Suecia' (1768), 'Hibernica'

En (*Juniperus communis*) Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

(1838), 'Oblonga Pendula' 1838, 'Compressa' (1855), 'Cracovia' (1855) och 'Depressa Aurea' (1887).

Sävenbom (*J. sabina*) Art från S och C Europa och Kaukasus som skall ha odlats sedan antiken, och fanns i odling i Storbritannien 1548. Giftig, medicinalväxt. Några sorter tidigt odlade i Storbritannien är 'Cupressifolia' (1789), 'Variegata' (1855), 'Erecta' (1891) och 'Fastigiata' (1891).

Kinesisk en (*J. chinensis*) Art från Kina, Mongoliet, Korea och Japan, introducerad till Europa före 1767. Sorter som tidigt odlades i Storbritannien är t ex 'Pyramidalis' (introducerad till England från Holland 1843 av Philip von Siebold), 'Shepardii' (troligen introducerad till England av Robert Fortune ca 1850), 'Echiniformis' (1850), 'Aurea' (1855), 'Variegata' (introducerad till England från Japan ca 1860), 'Stricta' (1862), 'Japonica Variegata' (1867), 'Plumosa Albovariegata' (1867), 'Plumosa Aurea' (1885) och 'Plumosa Aureovariegata' (1873).

Trädgårds-en (*J. x pfitzeriana*) Korsning mellan kinesisk en (*J. chinensis*) och sävenbom (*J. sabina*), som även förekommer naturligt i Nordostasien. Sorten 'Wilhelm Pfitzer' fanns i odling i Storbritannien 1896, övriga sorter hör i princip till 1900-talet.

Himalaya-en (*J. squamata*) Art från Afghanistan-Himalaya, Kina, Taiwan. Introducerad till Europa

1824. Sorterna hör i princip till 1900-talet, bland annat 'Holger' som introducerades i handeln 1946 av Holger Jensen i Sverige, liksom 'Hunnetorp' av samma förädlare.

Blyerts-en (*J. virginiana*) Art från Nordamerika, används bl a vid tillverkning av blyertspennor och kosmetika. Odlad i England 1664. Sorter tidigt odlade i Storbritannien t ex 'Pendula' (1850), 'Pendula Nana' (1850), 'Schottii' (1855), 'Glaucu' (1855), 'Tripartita' (1867), 'Canariitii' (1868), 'Elegantissima' (1875), 'Kosteri' (1884), 'Nana Compacta' (1887) och 'Reptans' (1896).

Kerria, kerriasläktet

Kerria (*K. japonica*) Släktets enda art, såld från Alnarps trädgårdar under 1870-1910-tal och 1930-tal. Från Kina, Japan. På japanska kallad Yamabuki, associeras speciellt med

Kerria (*Kerria japonica*) Foto: Anna Andréasson

floden Ide Tamagawa. Nämnad i japanska dikter på 1000-talet. Latinskt namn efter William Kerr som introducerade sorten 'Pleniflora' till Europa 1804. Den enkelblommiga kom först 1834. Odlad i Danmark på 1820-talet.

- 'Variegata' ('Picta') vitbrokig. Alnarp 1870-1900-tal. Odlad i England 1844.
- Fyllid *Kerria* 'Pleniflora' Alnarp 1890-1930-tal. Introducerad till Europa 1804 av W. Kerr.

Laburnum, gullregnsläktet

Ett släkte med 2 arter, båda från Europa.

Sydgullregn (*L. anagyroides*) Såld från Alnarps trädgårdar 1860-1930-tal. Art från C & S Europa. Fanns i odling i Storbritannien 1560. Nämnad i skriftliga skandinaviska källor på 1700-talet.

- 'Intermedius' Alnarp 1860-tal.
- 'Quercifolium' Alnarp 1860, 1890-1900-tal. Flikiga småblad.

Fyllid *Kerria* (*Kerria japonica* 'Pleniflora')
Foto: Anna Andréasson

- 'Pendulum' Alnarp 1870-1900-tal. Hängform.
- 'Alschingeri' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Autumnale' ('Semperflorens') Alnarp 1890-tal. Sort som ofta blommar om en andra gång på hösten.
- 'Carlieri' Alnarp 1890-tal.
- 'Ramentaceum' Alnarp 1890-tal.
- 'Volubilis' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Chrysophylla' Alnarp 1900-tal.

Alpgullregn (*L. alpinum*) Alnarp 1870-tal-1930-tal. Art från C & S Europa. Fanns i odling i Storbritannien 1596. Växte i Danmark 1630. Under 1870-1880-tal såldes från Alnarp även sorten 'Grandiflorum'.

Hybridgullregn (*L. x waterei*) Alnarp 1900-1910-tal. En korsning mellan sydgullregn och alpgullregn. Odlad i Danmark på 1880-talet.

+ Laburnocytisus, chimärgullregn

Rosenregn (+*L. 'Adamii'*) Såld från Alnarps trädgårdar på 1890-talet. Kom sannolikt till Danmark 1838. En chimär, som man fått fram genom att ympar arter från två släkten, *Laburnum* och *Cytisus*. Framtagen i M. Adams plantskola vid Paris 1825, sannolikt av misstag. Dess yttre lager (epidermis) är *C. purpureus* men de inre vävnaderna är *L. anagyroides*. Den är alltså inte en korsning i egentlig mening, utan två arter sammanväxna med varandra.

Ligustrum, ligustersläktet

Släkte med ca 40 arter lövfällande och städsegröna buskar och träd. Alnarps trädgårdars kataloger nämner under åren ett antal arter, många utan svenskt namn.

Liguster (*L. vulgare*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1860-tal till 1930-tal och från Vassbo i Dalarna 1907 och 1936. Art från Europa (Sverige), SV Asien och N Afrika. Nämnt i skandinaviska läkeböcker från 1500-talet och framåt.

- 'Foliosum' småbladig. Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Fructo Luteo' gulfruktig. Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Italicum' ('Sempervirens') Alnarp 1890-1900-tal. Nästan helt vintergrön.
- 'Luteo' gulbladig. Alnarp 1900-tal.
- 'Variegata' brokbladig. Alnarp 1900-1910-tal.
- 'Atrovirens' Alnarp 1920-1930-tal.

Liguster (*Ligustrum vulgare*)
Foto: Anna Andréasson

- 'Pyramidale' Alnarp 1930-tal. Tätt upprätt växtsätt, odlad i England 1893.

Bredbladig liguster (*L. ovalifolium*)

Alnarp 1870-1930-tal. Art från Japan. Odlad på 1850-talet i Danmark. Under 1900-tal sålde Alnarp även den gulbrokiga sorten 'Aureo Variegata'.

L. quiboui Alnarp 1870-1900-tal. Art från Kina. Odlad i Danmark på 1880-talet. Upp till 50 cm långa blomställningar i augusti-september. Introducerad till Europa ca 1862.

Glansliguster (*L. lucidum*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från Kina. Introducerad till Europa 1794. Såld i Danmark 1870.

L. japonicum Alnarp 1890-1900-tal. Art från Kina, Korea, Taiwan och Japan. Introducerad till Europa 1845 av P.F. von Siebold. Odlad på 1850-talet i Danmark.

Japansk liguster (*L. obtusifolium*) Alnarp 1890-1930-tal. Art från Kina, Japan och Korea. Introducerad till Europa 1860.

Kinesisk liguster (*L. sinense*) Alnarp 1890-1910-tal. Art från Kina och Vietnam, introducerad till Europa ca 1852 av Robert Fortune. Odlad på 1870-talet i Danmark.

Yunnanliguster (*L. delavayanum*) Alnarp 1900-tal. Från Burma, SV Kina. Introducerad till Europa 1890 av Abbé Delavay. Införd till Danmark 1918. Under 1890-1900-

tal såldes från Alnarp även sorterna 'Coriaceum' och 'Macrophyllum'.

Lindera, feberbusksläktet

Släkte med ca 80 arter lövfällande och städsegröna buskar och träd, besläktat med lager (*Laurus*).

Feberbuske (*L. benzoin*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från Nordamerika. Introducerad till Europa 1683. Såld 1844 i Danmark, men nämnd tidigare i skriftliga källor.

Lonicera, trylsläktet

Släkte med ca 240 arter, främst lövfällande buskar, upprätta och klättrande. En mängd buskformade typer har sålts från Alnarps trädgårdar. År 1902 erbjöds t ex 58 olika arter och sorter.

Skogstry (*L. xylosteum*) Såld från Alnarps trädgårdar 1870-tal till 1930-tal. Medelstor buske som

blommar i maj med gulvita blommor. Röda bär som sitter parvis på korta skaft. Nämnd i svenska skriftliga källor på 1600-talet. Mycket hård ved, användes bl a till harvpinnar.

Rosentry (*L. tatarica*) Alnarp 1860-tal till 1930-tal och Vassbo plantskola 1907. Art från Asien, som får rosa blommor i maj-juni, röda bär. Höjd ca 3 m. Introducerad till Europa 1752.

- 'Alba' Alnarp 1860-tal till 1910-tal. Vassbo 1936. Odlad i England 1801.
- 'Virginalis Alba' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Alba Grandiflora' Alnarp 1910-tal.
- 'Carnea' Alnarp 1860-tal.
- 'Rubra' Alnarp 1860-tal till 1910-tal.
- 'Rosea' Vassbo Alnarp 1936.
- 'Fenzleii' Alnarp 1890- till 1900-tal.

Blåtry (*L. caerulea*) Alnarp 1870-1900-tal, 1920-1930-tal. Vassbo plantskola 1907 och 1936. Art från Europa, Asien och Japan. Medelstor, blekgula blommor i maj-juni, blåsvarta bär sammanvuxna två och två. Förekommer sällsynt i mellansverige, även förvildad i andra delar av landet. Noterad av Linné i Närke 1755.

- 'Altaica' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Grandiflora' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Viridiflora' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Kirilowii' Alnarp 1900-tal.

Kapuschgongtry (*L. chaetocarpa*) Alnarp 1870-1910-tal. Art från CKina. Introducerad till Europa 1904 av Ernest Wilson.

Rosentry (*Lonicera tatarica*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Kaukasisk try (*L. orientalis* var. *caucasica*) Alnarp 1860- 1880-tal, 1900-tal. Art från Kaukasus.

Kalifornisk skärmetry (*L. involucrata* var. *ledebourii*) Alnarp 1860- till 1930-tal, Vassbo plantskola 1907. Lövfällande buske från Kalifornien. Gulröd blomma, runda svarta bär omslutna av orangeröda höglblad. Introducerad i Europa 1838.

Alptry (*L. alpigena*) Alnarp 1870-till 1910-tal och 1930-tal. Vassbo plantskola 1907. Odlad i Storbritannien sedan 1500-talet. Avbildad i en skandinavisk källa på 1650-talet. Odlad i Danmark 1780.

Spansktry (*L. pyrenaica*) Alnarp 1870-tal till 1900-tal. Art från Pyrenéerna och Balearerna. Blommor i vitt och rosa i maj-juni, orangeröda bär. Introducerad i odling i Europa 1739.

Hängtry (*L. albertii*) Alnarp 1890-tal, 1920- till 1930-tal. Art från C Asien, lilarosa blommor i maj, lilaröda bär. Introducerad i Europa ca 1880.

Fagertry (*L. x bella*) Alnarp 1890-tal till 1900-tal och 1930-tal. Hybrid mellan rosentry (*L. tatarica*) och spärmetry (*L. morrowii*). Rosa blomma, röd frukt.

Doftry (*L. fragantissima*) 1890-tal till 1900-tal. Art från Ö Kina. Krämvit blomma tidig vår, röda bär

i maj. Introducerad i Europa 1845 av Robert Fortune. Odlad i Danmark på 1850-talet.

Skärmetry (*L. involucrata*) 1890-tal till 1910-tal. Nordamerikansk art. Gula blommor i juni, svarta bär omslutna av röda höglblad. Introducerad till Europa 1824. Odlad i Danmark på 1880-talet.

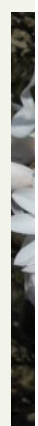
Iberisk try (*L. iberica*) Alnarp 1890-tal till 1900-tal. Art från Kaukasus-Iran, vit blomma. Introducerad till Europa 1824. Odlad i Danmark på 1850-talet.

Odontry (*L. myrtillus*) Alnarp 1890-1900-tal, 1930-tal. Art från Himalaya – Afghanistan, ca 1 m hög med små vita doftande blommor i maj. Orangeröda bär.

Koreatry (*L. maackii*) Alnarp 1890-1930-tal. Art från Manchuriet – Korea. Doftande vita blommor som blir gula med åldern, mörkröda bär. Introducerad till Europa 1880. Under 1920-talet såldes från Alnarp även f. *podocarpa*, som introducerades till Europa 1900 av Ernest Wilson.

Vårtry (*L. standishii*) Alnarp 1890-tal-1900-tal. Art från Kina. Vitrosa blommor på våren, röda bär i juni. Introducerad till Europa 1845 av Robert Fortune.

Syrentry (*L. syringantha*) Alnarp 1890-1900-tal, 1930-tal. Art från

Kina och Tibet med ljuslila doftande blommor i maj-juni. Röda bär. Introducerad till Europa ca 1890.

Tibetry (*L. thibetica*) Alnarp 1900-tal, 1930-tal. Art från Tibet, max. 1,8 m hög, lilarosa doftande blommor i maj-juni. Röda bär. Introducerad till Europa 1897.

Lingontry (*L. pileata*) Alnarp 1920-1930-tal. Art från Kina, max. 1,5 m hög, lila bär. Introducerad till Europa 1900 av Ernest Wilson.

Magnolia, magnoliasläktet

Släkte med ca 120 arter, lövfällande och städsegröna buskar och träd. Endast arter som förekommer som buskar nämns här.

Stjärnmagnolia (*M. stellata*) Alnarp 1890-1910, 1930-tal. Art från Japan. Buske, sällan träd. Introducerad till Europa 1862. Såld 1899 i Danmark.

Praktmagnolia (*M. x soulangeana*) Alnarp 1870-1880-tal, 1900-1910-tal. Såld 1865 i Danmark. Buske till träd, blommor i rosa nyanser april-maj. Hybrid mellan två kinesiska arter *M. denudata* och liljemagnolia (*M. liliiflora*). Förädlad av Soulange-Bodin i Fromont nära Paris under tidigt 1800-tal, men liknande sorter kan ha tagits fram tidigare i Japan.

- 'Alexandrina' Alnarp 1890-1930-tal. Odlad i Storbritannien 1831.
- 'Lennei' Alnarp 1900-1910-tal. Skall ha uppstått i en trädgård i Lombardiet, Italien, före 1850.
- 'Norbertii' Alnarp 1900-tal. Odlad i England 1835.
- 'Speciosa' Alnarp 1900-tal. Odlad i England 1825.
- 'Purpurea' 1910-tal.

Mahonia, mahoniasläktet

Släkte med 70 arter städsegröna buskar.

Stjärnmagnolia (*Magnolia stellata*)
Foto: Anna Andréasson

Mahonia (*Mahonia aquifolium*)
Foto: Anna Andréasson

Mahonia (*M. aquifolium*) Alnarp 1870-1930-tal. Art från V Nordamerika. Gula blommor på våren, blåsvarta bär. Introducerad till Europa 1893. Bären kan användas till sylt.

Krypmahonia (*M. repens*) Alnarp 1870-1900-tal. Art från V Nordamerika, gula blommor. Introducerad till Europa 1822. Under 1890-1900-tal såldes från Alnarp även sorten 'Rotundifolia'. Den är troligen en hybrid mellan krypmahonia och mahonia (*M. aquifolium*), odlad i Storbritannien 1875.

Japansk mahonia (*M. japonica*) Alnarp 1870-1930-tal. Har odlats länge i Japan, ursprunglig växtplats okänd. Doftande gula blommor från senhöst till tidig vår.

Kinesisk mahonia (*M. bealei*) Alnarp 1870-1880-tal. Vinterblommande art från Kina. Introducerad till Europa ca 1849 av Robert Fortune.

Amerikansk mahonia (*M. nervosa*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från V Nordamerika. Introducerad till Europa 1822.

Neillia, klockspirea-släktet

Släkte med ca 10 arter lövfällande buskar, besläktat med *Spiraea*.

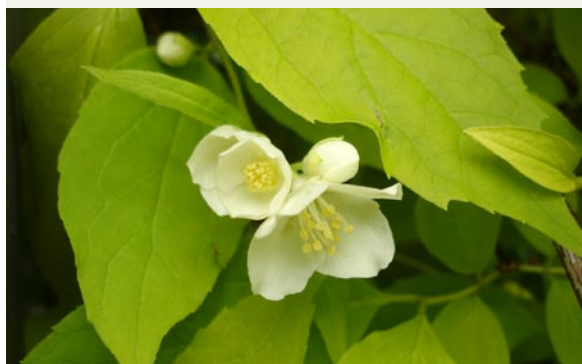
N. thyrsiflora Såld från Alnarps trädgårdar 1890-1900-tal. Art från Kina, Indien och S Asien.

Orixa, orixasläktet

Orixa japonica Släktets enda art, såld från Alnarps trädgårdar 1890-1900-tal. Art från NÖ Kina, Korea och Japan. Introducerad i Europa 1870.

Philadelphus, schersminsläktet

Släkte med ca 60 arter. Många arter och sorter finns sedan länge i svenska parker och trädgårdar. De blir 1-6 m höga, vanligen vita

Philadelphus coronarius 'Aureus'
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Philadelphus brachybotrys
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

blommor under våren. Namnförbistringen inom släktet är stor, och olika arter och sorter kan vara svåra att skilja åt. Vanligast idag är doftschersmin (*Ph. coronarius*) och kameliaschersmin ('Virginal').

Doftschersmin (*Ph. coronarius*) Såld från Alnarps trädgårdar 1860-1930-tal, och Vassbo 1907 och 1936. Art från sydöstra Europa och V Asien. Kraftig, 1,5–2,5 m hög, med doftande blommor i juni-juli. Introducerad till Europeiska trädgårdar från Turkiet vid 1500-talets slut, och till Sverige under 1600-talets första hälft.

Luktlös schersmin (*Ph. inodorus* var. *grandiflorus*) Alnarp 1870-1910-tal, Vassbo 1907. Den första Nordamerikanska arten att nå Europa. Hög, månggrenad buske, bågformade grenar, stora vita blommor utan doft. Odlad i England 1738, och i Danmark 1780. Förr känd under ett antal olika namn, bland annat *Ph. speciosus*, *Ph. macranthus*.

- **Hängschersmin**, var. *laxus*. Alnarp 1900-1910-tal. Odlad i Danmark på 1850-talet.
- 'Zeyeri' Alnarp 1900-tal.

Kungsschersmin (*Ph. pubescens*) Alnarp 1860-1930-tal. Art från SÖ USA. Kraftig, 3 m hög buske, med stora, vita, svagt doftande blommor. Odlad på 1850-talet i Danmark.

Gordonschersmin (*Ph. lewisii*) Alnarp 1860-1900-tal, Vassbo 1907 och 1936. Art från V Nordamerika. Introducerad i Europa 1823. Odlad i Danmark på 1850-talet. Medelstor till stor buske med upprätt växtsätt, doftande vita blommor. Förr känd under ett antal olika namn, bland annat *Ph. gordonianus*, *Ph. columbianus* och *Ph. cordifolius*.

Ph. satsumi Alnarp 1860-1920-tal. Art från Japan, introducerad till Europa 1851. Svagt doftande blommor i klasar om 5-11 blommor. Har även kallats *Ph. satsumanus*, *Ph. satsumani* och *Ph. acuminatus*.

Kungsschersmin (*Philadelphus pubescens*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Philadelphus (Virginalis-Gr.) 'Virginal'
Foto: Anna Andréasson

Luddschersmin (*Ph. hirsutus*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från Nordamerika. Odlad i Danmark 1851. Upptäckt av Thomas Nuttall under 1800-talets första hälft. Medelstor buske med motsatta håriga blad och vita blommor.

Dvärgschersmin (*Ph. microphyllus*) Alnarp 1890-1910-tal. Art från SV USA. Introducerad i Europa 1883, omnämnd som kulturväxt i Sverige 1893 av P. Svensson. Ca 1,2 m hög, doftande vita blommor. Härdig till zon 2.

Ph. tomentosus Alnarp 1890-1900-tal. Art från Himalaya. Introducerad till Europa 1822. Medelstor buske med håriga blad, doftande vita blommor i juni. Under 1890-talet såldes från Alnarp även den brokbladiga sorten 'Folio Variegata'.

Ph. schrenkii 1900-tal. Art från Ö Sibirien, Manchuriet, Korea. Stor upprätt buske. Lik *Ph. coronarius*, med doftande blommor. Introducerad till Europa 1874.

Ph. brachybotrys Alnarp 1900-tal, 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1892. Odlad i Danmark 1925. Medelstor till stor buske med vita doftande blommor. Förr känd under ett antal olika namn, bl a *Ph. pekinensis*.

Förutom de ovan nämnda sålde Alnarps trädgårdar 27 olika schersminsor 1862-1939:

- '**Variegatus**' Alnarp 1860-1880-tal, 1900-1920-tal. Brokiga blad. I odling i Storbritannien 1770.
- '**Plena**' Alnarp 1860-tal, 1890-1930-tal. Fylldblommig. En sort kallad var. *duplex* beskrevs i Europa redan 1770.
- '**Nanus**' Alnarp 1870-1930-tal. Småvuxen sort, blommor sällan.
- '**Primulaeflorus**' Alnarp 1890-tal. Dubbel sort, sannolikt introducerad i handeln 1873.
- '**Dianthiflorus**' Alnarp 1890-tal. Halvdubbel sort, framtagen av Späth, Berlin 1889.
- '**Billardii**' ('Souvenir de Billard') Alnarp 1890-1900-tal. Framtagen av Billard, Frankrike, före 1870.
- '**Cochleatus**' Alnarp 1890-1900-tal.
- '**Kettelleeri**' Alnarp 1890-tal.
- '**Myrtifolius**' Alnarp 1890-tal.
- '**Maximus**' Alnarp 1900-tal. Troligen en spontant uppkommen storblommig sort från Boston, USA.
- **Guldschersmin** 'Aureus' gulbladig. Alnarp 1900-1930-tal.
- '**Salicifolius**' Alnarp 1900-tal.
- '**Falconeri**' (Burfordensis-Gr.) Alnarp 1900-tal. Introducerad 1881 från Parsons plantskola, Long Island. Stor buske, svagt doftande blommor, smala lansettlika kronblad.
- **Lemoinei**' (Lemoinei-Gr.) Alnarp 1900-tal. Introducerad av Victor Lemoine 1884. Den första av hans hybrider, framtagen genom pollinering av en *Ph. microphyllus* med *Ph. coronarius*. Liten buske, blomrik, stark doft.
- '**Boule d'Argent**' (Virginalis-Gr.) Alnarp 1900-1910-tal. Introducerad av

Lemoine 1893. Liten buske, dubbla svagt doftande blommor.

- **'Erectus'** (Lemoinei-Gr.) Alnarp 1900-1930-tal. Av Lemoine 1894. Liten, upprätt växtsätt, små blad och blommor, rikblommig, kraftig doft.
- **Smultronschersmin 'Mont Blanc'** (Lemoinei-Gr.) Alnarp 1900-1930-tal. Av Lemoine 1896. Liten, enkla blommor i juli, svag smultrondoft.
- **'Avalanche'** (Lemoinei-Gr.) Alnarp 1900-1930-tal. Av Lemoine 1896.
- **'Candelabre'** (Lemoinei-Gr.) Alnarp 1900-tal.
- **'Bouquet Blanc'** (Virginalis-Gr.) Alnarp 1900-1930-talet. Av Lemoine 1903.
- **Brokschersmin 'Purpureomaculatus'** Alnarp 1900-tal. Korsning av Lemoine, sannolikt mellan 'Lemoinei' och *Ph. mexicanus* 'Rose Syringa'. Blomma med rödlila mittfläck, doftande.
- **'Virginal'** (Virginalis-Gr.) Alnarp 1920-1930-tal. Introducerad 1909 av Lemoine. Kraftig, upprätt buske, 3 m hög, med fyllda, starkt doftande blommor, 2,5-3,5 cm breda.
- **'Voie Lactée'** (Burfordensis-Gr.) Alnarp 1920-30-tal. Av Lemoine 1930. Enkla mycket stora blommor, 5 cm i diameter.
- **'Dresden'** Alnarp 1920-tal.
- **'Sylviane'** Alnarp 1920-tal.
- **'Stella Nova'** (Lemoinei-Gr.) Alnarp 1930-tal.
- **'Belle Etoile'** (Purpureomaculatus-Gr.) Alnarp 1930-tal. Introducerad av firma Lemoine & son 1925. Blomma 5 cm i diameter, lilaröd mittfläck.

Physocarpus, smällspirea-släktet

Släkte med ca 10 arter. Stora buskar från Nordamerika och Asien.

Besläktat med *Neillia*. Förr räknat till släktet *Spiraea*.

Smällspirea (*Ph. opulifolius*) Såld från Alnarps trädgårdar under 1870-1930-tal. Art från östra Nordamerika, förr kallad *Spirea opulifolia*. Vita blommor med rosa ton i juni. Introducerad till Europa 1687. Omnämnd på 1790-talet i en skriftlig skandinavisk källa, i odling i Danmark före 1811. Under 1890-1910-tal såldes från Alnarp även sorten 'Luteus' ('Aurea') vars unga skott är klart gulbladiga.

Koreansk smällspirea (*Ph. amurensis*) Alnarp 1890-1910-tal. Art från Manchuriet och Korea. Vita blommor med rödlila ståndarknappar. Odlad på 1870-talet i Danmark.

Coloradosmällspirea (*Ph. monogynus*) Alnarp 1890-1910-tal. Art från V Nordamerika, vita blommor, introducerad till Europa 1827.

Potentilla, fingerörtssläktet

Mycket stort släkte som omfattar ca 500 arter – främst örter, men också buskar.

Ölandstok (*P. fruticosa*) Alnarp 1860-1930-tal. Europa (Sverige), Asien, N&C Nordamerika. Vanligen 1-1,5 m hög, med gul blomning maj-september. Odlad på 1780-talet i Danmark. Ett stort antal sorter har tagits fram under 1900-talet. Ett mindre antal är från före 1950,

t ex 'Maanelys', introducerad 1930 av Axel Olsen i Kolding, Danmark. En del underarter och sorter såldes även under 1800-talet:

- "Trädgårdstok", var. *floribunda*. Alnarp 1860-1880-tal. Även kallad som *Dasiphora fruticosa* var. *floribunda*.
- var. *parvifolia* Alnarp 1860-tal, 1890-1910-tal. Underart från Asien, Sibirien, Himalaya. Kompakt, sällan över 1 m hög, guldgula blommor, små men många, från tidig sommar till oktober.
- **Rysk vittok** var. *davurica*. Alnarp 1860-1930-tal. Variabel underart från Sibirien-NO Asien, Kina. Oftast inte mer än 1,5 m hög, vanligen vita blommor. Introducerad till Europa 1822.
- 'Friedrichseni' Alnarp 1890-1930-tal. Framkom som en fröplanta i Späths plantskola, Berlin 1895. Kraftig buske, upp till 2 m hög, svagt grågrönt bladverk, ljusgula blommor.
- 'Veitchi' Alnarp 1920-1930-tal. Introducerad från Kina 1900 av Ernest Wilson. Liten, gracil buske, ca 1 m hög, bågböjda grenar, rent vita blommor.
- 'Gold Drop' ('Farreri') Alnarp 1920-1930-tal. Kompakt dvärgbuske, små blad, små guldgula blommor.
- 'Purdonii' Alnarp 1930-tal.

Ölandstok (*Potentilla fruticosa*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Ptelea, klöveralmsläktet

Släkte om 11 arter från Nordamerika, aromatiska buskar och små träd.

Klöveralm (*P. trifoliata*) Alnarp 1860-1910-tal, 1930-tal. Buske till träd från Ö Nordamerika-Mexico. Introducerad till Europa 1704. Odlad på 1780-talet i Danmark.

- 'Mollis' Alnarp 1890-1900-tal.
- 'Aurea' Alnarp 1900-tal. Gulbladig.

Pyracantha, eldtornsläktet

Släkte som omfattar 7 arter, från SÖ Europa till SÖ Asien. Besläktat med *Cotoneaster*.

Eldtorn (*P. coccinea*) Alnarp 1860-1910-tal. Art från S Europa – SV Asien. Stor, tornig, städsegrön buske som blommor i juni med små hagtornslika, vita blommor. På hösten får den lysande röda frukter i täta klasar längs grenarna. Introducerad till Europa 1629.

Prunus

Ett stort släkte som omfattar ca 400 arter av lövfällande buskar och träd, inte minst plommon, körsbär, mandel, lager, persika och japanska prydnadskörsbär. Arterna som nämns här finns alla i buskform.

Slån (*P. spinosa*) Alnarp 1890-1900, 1930-tal. Riktigt vanlig i plantskolorna först från 1930-tal och framåt.

Under 1910-talet såldes från Alnarp även sorten 'Purpurea', rödblådigt slån.

Lagerhägg (*P. laurocerasus*) Alnarp 1860-1930-tal. Städsegrön art från Österuropa och västra Asien, introducerad till Europa under 1500-talets andra hälft. Nämnt i skandinaviska källor första gången vid mitten av 1600-talet.

- 'Latifolia' Alnarp 1900-tal.
- 'Rotundifolia' Alnarp 1900-tal.
- 'Schipkaensis' Alnarp 1900-1930-tal.
- 'Bertini' Alnarp 1910-tal.
- 'Mischeana' Alnarp 1910-tal.
- 'Zabeliana' Alnarp 1910-1930-tal.
- 'Caucasica' Alnarp 1920-1930-tal.

Portugisisk lagerhägg (*P. lusitanica*) Alnarp 1860-1910-tal. Städsegrön art från Spanien och Portugal, introducerad till Storbritannien 1648.

Hägg (*Prunus padus*) Alnarp 1860-1930-tal. Vildväxande från Europa (Sverige) till NO Asien och Japan.

- 'Aucubifolia' brokhägg. Alnarp 1860-1890-tal.
- 'Heterophylla Elegans' Alnarp 1860-tal.

Virginiahägg (*P. virginiana*) Alnarp 1860-1910-tal. En art från Ö Nordamerika, introducerad i Europa 1724 och odlad i Skandinavien sedan 1700-talets andra hälft.

- 'Fr. Nigra' svartfruktig. Alnarp 1860-1880-tal.
- 'Fr. Rubro' rödfruktig. Alnarp 1860-1890-tal.

- **var. demissa** Alnarp 1900-1910. En underart från V USA introducerad till Europa 1892.

Stäppkörsbär (*P. fruticosa*) Alnarp 1860-tal, 1880-1910-tal. Art som växer från C och Ö Europa till Sibirien. Odlad i Storbritannien 1587. Under 1860-talet såldes från Alnarp även den hängande sorten 'Pendula'.

P. japonica En art från Kina och Korea som odlats länge i Japan. Introducerades till Europa 1860.

- 'Alba' vit. Alnarp 1860-tal, 1880-tal.
- 'Alba Plena' fylldblommig vit, Alnarp 1890-tal till 1910-tal.
- 'Rubra' röd. Alnarp 1860-tal, 1880-tal.
- 'Rosea Plena' fylldblommig rosa, Alnarp 1860-tal till 1890-tal.

Sandkörsbär (*P. pumila*) Alnarp 1860-tal. En art från NÖ USA introducerad till Europa vid 1700-talets mitt. Odlad i Danmark 1797.

Rosenmandel (*Prunus triloba*) Foto: Leif Andersson

Luddkörsbär (*P. tomentosa*) Alnarp 1890-1900-tal, 1930-tal. Art från N&V Kina, Korea, Himalaya. Odlad i Storbritannien 1870.

Rosenmandel (*P. triloba*) Alnarp 1860-tal, 1880-1890-tal. Omnämnd i skriftliga skandinaviska källor 1799. Under 1860-talet såldes från Alnarp även den fyllda sorten 'Rubro Pleno' ('Multiplex') som skall ha förts till Europa 1855 av Robert Fortune.

Rosa mandelkörsbär (*P. glandulosa* 'Rosa Plena') Alnarp 1860-tal. Arten kommer från C & N Kina och har odlats länge i Japan. Odlad i Storbritannien 1835.

Purpurplommon (*P. x blireana*) Alnarp 1930-tal. En korsning mellan *P. cerasifera* 'Pisardii' och *P. mume* 'Alphandii' med dubbla rosa blommor, introducerad i handeln 1895.

Rhododendron

Släktet Rhododendron är mycket stort och variabelt med omkring 850 arter, från krypande dvärgbuskar till träd. Hit hör även azaleorna. På 1860-talet sålde Alnarps trädgårdar endast en art, pontisk rododendron (*R. ponticum*). Under 1870-talet tillkom arten catawba-rododendron (*R. catawbiense*), och på 1880-talet började man även sälja hybriden 'Cunningham's White'.

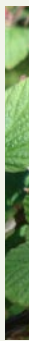
Under 1890-talet steg antalet markant till 29 arter och sorter 1896, av vilka 25 endast nämns under 1890-

talet. Många av dem var såkallade alprosor eller azaleor. Utbudet fortsatte vara stort till 1909 och sjönk sedan. På 1910-talet nämndes tio sortnamn enstaka år, som inte finns någon annan period. Under 1920-talet och fram till 1934 sålde Alnarps trädgårdar enbart två arter, kinesisk azalea (*R. molle*) och *R. arborescens* eller *R. arboreum*. Från 1935 kom även *R. ponticum* och *R. catawbiense* tillbaka med olika sorter.

Pontisk rododendron (*R. ponticum*) Söld från Alnarps trädgårdar 1862-1909 och 1930-tal. Arten växer naturligt i Sydeuropa och mindre Asien och den har naturaliserats på många andra håll. Odlad i Storbritannien 1763. Vid plantering skall man tänka på var man sätter den eftersom den kan sprida sig kraftigt.

Catawba-rododendron (*R. catawbiense*) Alnarp 1876-1919, 1935-1939. Art från Nordamerika, introducerad till Europa 1809 av John Frasier. Med tiden har ett stort antal sorter tagits fram, vilka blivit den vanligaste typen av rododendron i Svenska trädgårdar.

'Cunningham's White' (*R. Caucasicum*-Gr. 'Cunningham's White') Söld från Alnarp 1881-1914 men inte varje år. En korsning mellan kaukasiskt rododendron (*R. caucasicum*) och vit pontisk rododendron (*R. ponticum* var. *album*). Introducerad i handeln 1830 av George Cunningham.

Kinesisk azalea (*R. molle*) Såld från Alnarp 1896-1939, och från Vassbo i Dalarna 1907. Lövfällande art från Kina, vanligen gula blommor.

Rhodotypos, schersminrossläktet

Släkte från Asien som bara omfattar en art, närmast besläktat med *Kerria*.

Schersminros (*R. scandens*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1870- till 1930-tal. Art från Kina, Korea och Japan. Busken blir ca 1,2 m hög, och får vita blommor i maj-juli, ca 4-5 cm i diameter. Svarta frukter. Introducerad 1866 till Europa. Odlad 1871 i Danmark. I äldre källor kallas den *R. kerroides*.

Ribes, vinbärssläktet

Ribes är ett stort släkte med ca 150 arter från många håll i världen. Till släktet hör också röda, vita och svarta vinbär samt krusbär.

Svarta vinbär (*R. nigrum*) Förutom vanliga svarta vinbär som odlas för

sina bär, såldes från Alnarps trädgårdar även sorter med dekorativt bladverk:

- **'Apiifolium'** flikbladig. Alnarp 1860-tal, 1890-tal.
- **'Folio Variegata'** variegerad. Alnarp 1860-1870-tal.
- **'Aconitifolium'** ('Heterophyllum') Alnarp 1870-tal.

Rosenrips (*R. sanguineum*) Såld från Alnarps trädgårdar från 1860- till 1930-tal. Art från V Nordamerika. Introducerad till Europa 1817.

- **'Plenum'** ('Flore pleno') Alnarp 1860-1930-tal. Fylldblommig rosa.
- **var. glutinosum** Alnarp 1870-1880-tal. Underart från Kalifornien, 2-3 veckor tidigare blomning. Introducerad till Europa 1832.
- **'Atrorubens'** ('Atrosanguineum') Alnarp 1870-till 1890-tal. Mörkröda blommor. Odlad i Storbritannien 1837.
- **'Album'** ('Flore Alba') Alnarp 1870-till 1890-tal. Vitblommig.
- **'Carneum'** Alnarp 1900- till 1910-tal. Mörkröd.
- **'Grandiflora'** Alnarp 1910-tal och 1930-tal.

Rosenrips (*Ribes sanguineum* 'Carneum')
Foto: Anna Andréasson

Gullrips (*Ribes aureum*) Foto: Anna Andréasson

Gullrips (*Ribes aureum*) Alnarp 1860-till 1930-tal. Art från V Nordamerika. Medelstor buske med guldgula doftande blommor i april. Svarta bär. Introducerad till Europa 1812. Även känd under namnet *R. odoratum*.

- 'Palmatum' Alnarp 1890-tal.
- 'Crandall' Alnarp 1890- till 1900-tal.

Gordonrips (*R. x gordonianum*) Alnarp 1890-1910-tal, 1930-tal. Korsning mellan gullrips (*R. aureum*) och rosenrips (*R. sanguineum*), framtagen av den engelske trädgårdsmästaren Donald Beaton 1837, och uppkallad efter hans arbetsgivare William Gordon.

Måbär (*Ribes alpinum*) Alnarp 1860- till 1930-tal. Växer naturligt i Europa, V Asien och N Afrika. Nämd i en skriftlig dansk källa kort före år 1700.

Gullrips (*Ribes aureum* 'Crandall')
Foto: Anna Andréasson

- 'Microphyllum' Alnarp 1870-1880-tal.
- 'Praecox' Alnarp 1870-1890-tal.
- 'Opulifolia' Alnarp 1890-tal.
- 'Sterilis' Alnarp 1890-tal.

Parktistron (*Ribes americanum*) Alnarp 1890-tal-1930-tal. Art från Ö Nordamerika. Lik svartvinbär men med större blommor. Introducerad till Europa 1729.

Robinia, robiniasläktet

Släkte med ca 10 arter snabbväxande träd och buskar från Nordamerika. Endast buskformade arter noteras här.

Rosenrobinia (*R. hispida*) Såld från Alnarps trädgårdar 1860-1900-tal och 1910-1930-tal. Art från SÖ USA. Medelstor buske som skjuter rotskott. Mörkrosa blommor maj-juni. Även odlad som litet träd, ympad på en stam av robinia (*R. pseudoacacia*). Introducerad till Europa 1743. Härdig till åtminstone zon 2. Under 1870-1880-tal såldes från Alnarp även sorten 'Macrophylla' som är mindre taggig och har större blad och blommor.

R. kelseyi Alnarp 1920-tal. Art från Ö USA, buske till litet träd. Doftande syrenlila blommor i juni. Introducerad till Europa 1901.

Sibiraea, axspireasläktet

Släkte med två arter, besläktade med, och förr inräknade i släktet *Spiraea*.

Axspirea (*S. laevigata*) Art från centrala Asien. Sald från Alnarps trädgårdar 1886-1909 och från Vassbo 1907. Introducerad till Europa 1774. Maximalt 1,8 m hög, upprättväxande buske med vita blommor under sen vår till tidig sommar.

Sorbaria, rönnspireasläktet

Släkte med 10 arter från Asien, samtliga lövfällande, parbladiga blad, sågtandade småblad. Oftast vita, stjärnlika blommor i toppställda vippor. Från Alnarps trädgårdar såldes fem arter årtiondena kring sekelskiftet 1800-1900.

Rönnspirea (*S. sorbifolia*) Alnarps trädgårdar 1876-1939. Art från N Asien, introducerad till Europa 1759. Blommor juli-augusti. Listad av Svensson som svensk kulturväxt 1893, under *Spiraea sorbifolia*.

Liten rönnspirea (*S. grandiflora*) Alnarps trädgårdar 1876-1893, 1908-1909. Art från Ö Sibirien – Amur. Noterad som svensk kulturväxt av Svensson 1893, under namnet *Spiraea grandiflora*.

Spiraea, spireasläktet

Ett variabelt släkte med ca 100 arter. Fem arter och fyra hybrider växer idag förvildade i den svenska naturen. Förr räknades betydligt fler arter till släktet, och de har ofta kvar ordet spirea i sitt svenska namn. Ett exempel är perennen plymspirea (*Aruncus dioicus*). Kring 1900 var sortimentet av *Spiraea* i svenska plantskolor mycket stort.

Sect. *Spiraea*:

Häckspirea (*S. salicifolia*) Art från C Europa, NÖ Asien, Japan. Luftiga ljusrosa upprätta blomklorar juni-juli. Sald från Alnarp 1862-1881, 1893-1922, 1924-1939. Odlad i Storbritannien 1586. Avbildad i en skandinavisk källa på 1650-talet, och odlad i Danmark 1795. Sprider sig lätt med rotskott. Ofta förvildad vid torpgrunder.

Häckspirea (*Spiraea salicifolia*)

Foto: Pär Arvid Åsen

Klasespirea (*S. x billardii*) En hybrid mellan *S. alba* och *S. salicifolia*, eller *S. douglasii*. Såld från Alnarp 1876-1902. Medelstor buske som sprider sig lätt med rotskott, förekommer förvildad i Sverige. Den har tätare, mer mörkrosa blomklasar än häckspirea, och konkurrerade på vissa håll i landet ut den under 1800-talets senare del. Ofta förvildad vid torpgrunder och längs järnvägar. Odlad i Storbritannien 1854.

Douglasspirea (*S. douglasii*) Art från V Nordamerika, såld från Alnarp 1864-1909. Ca 1,8 m hög buske som sprider sig lätt med rotskott. Rosa ca 20 cm långa uppräta blomklasar i grenändarna i juli. Blommar på årsskott. Odlad i Danmark på 1850-talet. Underarten liten Douglasspirea (var. *manziesii*) såldes också från Alnarp 1893-1909.

Luddspirea (*S. tomentosa*) Art från Ö Nordamerika. Såld 1893-1902 från Alnarp. Rosa uppräta blomklasar under sensommaren. Sprider sig lätt med rotskott. Odlad 1798 i Danmark.

Vitspirea (*S. alba*) Art från NÖ Nordamerika, såld 1893-1909 från Alnarp. Vita, skira, uppräta blomklasar under sensommaren. Sprider sig lätt med rotskott. Kallas syrenspirea i Alnarps katalog 1902.

Bredspirea (*S. latifolia*) Nordamerikansk art, såld från Alnarp

1893-1909. Introducerad till Europa ca 1789. Ganska lik vitspirea (*S. alba*).

Storspirea (*S. x macrothyrsa*) Hybrid mellan douglasspirea (*S. douglasii*) och bredspirea (*S. latifolia*). Alnarp 1902-1909. Sprider sig med rotskott, förekommer förvildad i Sverige.

Torpspirea (*S. x rosalba*) Hybrid mellan vitspirea (*S. alba*) och häckspirea (*S. salicifolia*). Förökar sig med rotskott, förekommer förvildad i Sverige.

Bleckspirea (*S. x rubella*) Hybrid mellan bredspirea (*S. latifolia*) och häckspirea (*S. salicifolia*). Förökar sig med rotskott, förekommer förvildad i Sverige.

Sect. Chamaedryon:

Kvastspirea (*S. chamaedryfolia*) Art från Ö Europa-Sibirien. Såld 1876-1913 från Alnarp. Kan bli ca 1,5 m hög och får vita halvklotsformade blomflockar i maj-juni. Sprider sig med rotskott. Var vanlig i Sverige under 1800-tal och tidigt 1900-tal innan den ersattes av modernare spireasorter. Odlad i Storbritannien 1789 och i Danmark 1797. Underarten snårspirea (var. *ulmifolia*) såldes från Alnarp 1876-1881. Den kommer från östra Europa till Mongoliet, och är kraftigare med stora blomklasar i maj-juni.

Sibirisk spirea (*S. trilobata*) Art från N Asien. Såld från Alnarp 1876-1893. Liten, kompakt buske med vita blommor i täta runda klasar längs

med fjolårets grenar under juni-juli. Introducerad till Europa 1801. Odlad före 1825 i Danmark.

Bukettspirea (*S. x vanhouttei*) Hybrid mellan kantonspirea (*S. cantoniensis*) och sibirisk spirea (*S. trilobata*). Såld från Alnarp 1876-1939. Upp till 1,8 m hög med gracilt bågböjda grenar, vita blommor i täta samlingar, girlandlikt längs med grenarna i juni. Odlad på 1850-talet i Danmark.

Kantonspirea (*S. cantoniensis*) Art från Kina. Såld från Alnarp 1893-1909. Hade odlats länge i Japan när den kom till Europa 1824. Samma sak gäller den fylldblommiga sorten som odlats i Europa åtminstone sedan mitten av 1800-talet. Lövfällande, ibland städsegrön buske, max. 1,8 m hög. Rödtonade, gracilt böjda grenar. Runda, ca 5 cm stora, samlingar med små vita blommor. Odlad på 1860-talet i Danmark. Den fylldblommiga sorten 'Flore Pleno' såldes från Alnarp 1864-1881, alltså tidigare än den vanliga arten.

Bukettspirea (*Spirea x vanhouttei*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Altajspirea (*S. crenata*) Art från SÖ Europa – C Asien, såld 1876-1902 från Alnarp. Vita blommor i små täta klasar längs med grenarna. Skall ha odlats redan 1797 i Danmark.

Gråspirea (*S. cana*) Art från NÖ Italien och Slovenien. Såld från Alnarps trädgårdar 1876-1909. Odlad 1845 i Danmark.

Fransspirea (*S. media*) Art från Ö Europa till Sibirien och Japan. Såld från Alnarp 1893-1909, i katalogen 1902 kallad Snöbolls-spirea. Liten kompakt buske, med vita blommor i flata klasar i april-maj. Introducerad till Europa 1789. Odlad 1845 i Danmark.

Hybrider *Chamaedryon/Glomerati*:

Hybridspirea (*S. x cinerea*) Hybrid mellan gråspirea (*S. cana*) och rysk spirea (*S. hypericifolia*). Såld från Alnarps trädgårdar 1893-1909. Liten tät buske med duniga bågböjda grenar och små vita blommor i täta flockar längs grenarna i maj. Liknar brudspirea (*S. 'Arguta'*).

S. x multiflora Hybrid mellan rysk spirea (*S. hypericifolia*) och altajspirea (*S. crenata*), som skall ha odlats sedan mitten av 1800-talet men beskrevs i vetenskaplig litteratur först 1884. Såld från Alnarp 1896-1909.

Brudspirea (*S. x 'arguta'*) Hybrid mellan *S. x multiflora* och troligen *S. thunbergii*. Såld 1896-1937 från Alnarp, dock ej alla år. Tätväxande

rund, buske, upp till 2,4 m hög. Tunna gracilt bågböjda grenar. Vita blommor i täta flockar girlandlikt längs fjolårgrenarna i maj. Odlad före 1884 i Europa.

Sect. *Glomerati*:

Rysk Spirea (*S. hypericifolia*) Art från SÖ Europa-Asien. Såld från Alnarp 1876-1914. Tät buske med gracilt bågböjda grenar. Upp till 1,8 m hög. Vita blommor i små flockar, tätt och girlandlikt längs med grenarna i maj. Odlad i Storbritannien 1640. Förökas med rotskott. Odlad 1795 i Danmark.

Thunbergspirea (*S. thunbergii*) Art från Kina, odlad länge i Japan. Såld från Alnarp 1876-1917. Tät, ca 1,5 m hög buske med bågböjda grenar. Vita blommor i klasar, tätt girlandliknande längs grenarna i mars-april. Odlad på 1860-talet i Danmark. Introducerad till Europa ca 1863.

Slånspirea (*S. prunifolia*) Art med ursprung i Kina men sedan länge

odlad i Japan och introducerad därifrån till Europa ca 1864. Såld från Alnarp 1808-1809. Den fylldblommiga sorten kom tidigare, introducerad ca 1845 av von Siebold. Vita blommor längs grenarna i maj. Odlad på 1850-talet i Danmark. Sorten rosettspirea 'Flore Pleno' såldes från Alnarp 1864-1909.

Sect. *Calospira*:

Praktspirea (*S. japonica*) Art från Japan, Korea, Kina – Himalaya. Såld från Alnarp 1862-1939. Röda blommor i flata klasar från midsommar. Odlad i Storbritannien 1870. Såld på 1860-talet i Danmark. Mycket populär spirea med ett antal olika sorter.

- **Höstspirea** 'Albiflora' Såld från Alnarps trädgårdar 1878-1939 dock ej alla år. Vita blommor i täta flata klasar. Gammal japansk trädgårdssort introducerad i Europa före 1864.
- **Krusspirea** 'Bullata' Alnarp 1893-1909. Liten, kompakt sort med röda blommor och krusiga nästan källika blad. Gammal japansk trädgårdssort som odlades i Storbritannien före 1881.
- **var. *alpina*** Alnarp 1864, 1893-1909. Låg varietet, beskriven i Japan 1879.
- **'Bumalda'** Såld från Alnarp 1893-1909.
- **Rosenspirea** 'Anthony Waterer' Alnarp 1915-1939. Karmosinröd. Blad ibland variegerade i vitt och rosa. Uppkom hos plantskolisten Anthony Waterer i England ca 1875.
- **'Atrosanguinea'** ('Atropurpurea') Alnarp 1902-1909. Mörkröd, odlad i England 1893.

Praktspirea (*Spiraea japonica*)
Foto: Anna Andréasson

- **'Froebelli'** Alnarp 1902-1917 dock ej alla år. En meterhög buske, grövre än Anthony Waterer. Mörkt purpurrod, framtagen av K. O. Froebel i Zürich före 1894.
- **'Walluf'** Alnarp 1912-1939 dock ej alla år. Från firman Goos & Koenemann, Tyskland.
- **'Superba'** Alnarps trädgårdar 1902.

Björkspirea (*S. betulifolia*) Art från NÖ Asien och Japan. Såld 1896-1909 och 1929-1939 från Alnarp, i katalogen 1902 kallad Toste-spirea. Liten buske. Vita blommor i bollformade klasar i juni-juli. Introducerad till Europa ca 1812.

Krypspirea (*S. decumbens*) Art från SÖ Alperna. Såld 1893-1909 från Alnarp. Liten, kompakt buske, bara ca 0,30 m hög. Vita blommor i små flata klasar i juni-september. Såld 1861 i Danmark. Underarten grå krypspirea (var. *tomentosa*) såldes från Alnarp 1878-1902, dock ej alla år.

Fagerspirea (*S. bella*) Art från Himalaya. Såld 1876-1909 från Alnarp, kallas i katalogen Fagerspirea. Liten buske, sällan 1,5 m hög, klart rosa blommor i flata klasar i juni. Introducerad till Europa 1818.

Smalspirea (*S. amoena* syn. *S. expansa*) Art från NV Himalaya. Såld från Alnarp 1876-1909, dock ej alla år. Arten har använts en hel del för att ta fram nya hybrider.

Nepalspirea (*S. canescens*) Art från Himalaya, såld från Alnarp 1893-

1909. Gracil medelstor buske. Vita blommor i små klasar, girlandlikt längs grenarna i juni-juli. Introducerad till Europa 1837.

Hybrid *Calospira/Spiraea*:

Kejsarspirea (*S. x sanssouciana*) Hybrid mellan douglasspirea (*S. douglasii*) och praktspirea (*S. japonica*). Såld från Alnarp 1896-1909. Rosa blommor i platta klasar i juli. Framtagen i plantskolan vid slottet Sans Soucis i Tyskland strax före 1857. Odlad 1871 i Danmark.

Staphylea, pimpermötsläktet

Ett litet släkte omfattande 11 arter, främst härdiga blommande buskar.

Pimpermöt (*S. pinnata*) Alnarp 1870-1930-tal. Arten är vildväxande i stora delar av Sydeuropa och SVAsien. Den är en av de äldre prydnadsbuskarna i odling i Sverige. Noterad av Linné under hans skånska resa 1749.

Amerikansk pimpermöt (*S. trifolia*) Alnarp 1860-1930-tal. En art från östra Nordamerika, i odling i Europa 1640.

Kaukasisk pimpermöt (*S. colchica*) Alnarp 1860-1930-tal. En art från Kaukasus, introducerad till Europa 1850.

Japansk pimpermöt (*S. bumalda*) Alnarp 1890-1910-tal. En art från Japan, Korea, Kina och Manchuriet introducerad till Europa 1812.

Storbladig pimpernöt (*S. x elegans* syn. *S. x coulombieri*). Alnarp 1900-1920-tal. Korsning mellan kaukasisk pimpernöt (*S. colchica*) och pimpernöt (*S. pinnata*). I odling i Storbrittannien 1872.

Stephanandra, stephanandrasläktet

Ett litet släkte som bara omfattar 4 arter från östra Asien. Nära släkt med *Spiraea*.

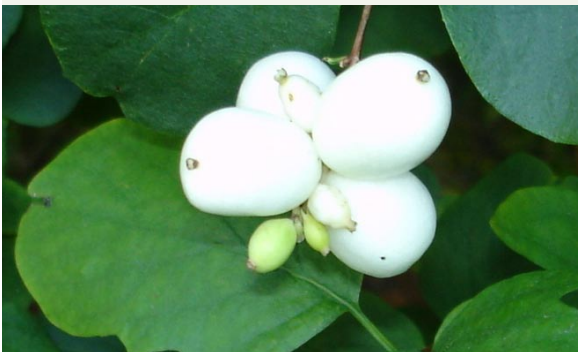
Stefanandra (*S. incisa*) Alnarp 1890-1910-tal. En art från Korea och Japan, introducerad till Europa 1872.

Stor stefanandra (*S. tanakae*) Alnarp 1900-1910-tal. Art från Japan introducerad till Europa 1893.

Symphoricarpos, snöbärssläktet

Litet släkte omfattande ca 17 arter lövfällande buskar. Med ett undantag från Nordamerika och Mexico.

Snöbär (*S. albus* ssp. *laevigatus*) Alnarp 1860-1930-tal. Art från västra

Snöbär (*Symphoricarpos albus* ssp. *laevigatus*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Nordamerika, introducerad till Europa 1817. Busken blir 1-2 m hög, rikt förgrenad, och skjuter många rotskott. Den blommar i juni-september, och får vita bärlika frukter.

Petersbuske (*S. orbiculatus*) Alnarp 1860-1910-tal. En tät buske, upp till 2 m hög, som får röda bär. Arten kommer från östra USA och introducerades till Europa 1730. Under 1870-1910-tal såldes från Alnarp även sorten 'Folis Variegatis' ('Variegatus') vars blad är mindre och har oregelbundet gul kant.

Syringa, syrensläktet

Släktet omfattar ca 20 arter, samt ett stort antal underarter sorter.

Syren (*S. vulgaris*) Introducerad till Europa från Turkiet under 1500-talet. Redan i naturen förekommer många varieteter. På 1600-talet blev syren vanlig i stora trädgårdsanläggningar, vid denna tid nämns lila och vita former. Syrenen sprids snabbt och på 1800-talet hade den blivit en av de vanligaste prydnadsbuskarna, till och med vid torp. Vid mitten av 1800-talet började man på flera håll i Europa arbeta intensivt för att få fram nya sorter. Dessa kallades i Sverige för ädelsyren och blev med tiden allt fler. Idag har närmare två tusen sorter hunnit introducerats, var och en med sitt specifika utseende.

Arten kallas på svenska ofta "bondesyren" och den vita formen 'Alba'

för ”vit bondsyren”. Men en snabb titt på några enkla ljuslila och vita syrener i landet som kallas ”bondsyrener” avslöjar snabbt att de inte är lika, och att de ofta har betydligt större blommor än den rena arten. Detta är ett intressant förhållande som återstår att titta närmare på. Arten *S. vulgaris* såldes från Alnarps trädgårdar från 1860- till 1930-tal, och den vita formen 'Alba' från 1870- till 1900-tal, och igen under 1930-tal.

Sorter av syren (*S. vulgaris*) sålda från Alnarps trädgårdar 1862-1939:

- 'Hericorthiana' 1860-1900-tal.
- 'Marlyrouge' 1860-1880-tal, 1900-tal.
- 'Princesse Marie' 1860-1880-tal.
- 'Valentina' 1860-1880-tal.
- 'Caroli' 1870-1900-tal.
- 'Dr Lindley' 1870-1900-tal. Av Darimont, Belgien, 1858. Enkel syrenlila.
- 'Flore Rubra' 1870-1900-tal.
- 'Nigra' 1870-1880-tal.
- 'Ambroise Verschaffelti' 1880-1900-tal. Av Brahy-Ekenholm, Belgien 1863. Enkel lila.
- 'De Croncel' 1880-1910-tal. Av Baltet, Frankrike, före 1876. Enkel rosalila.
- 'Rosea Grandiflora' 1880-tal.
- 'Alphonse Lavallée' 1890-1910-tal. Av Lemoine 1885. Dubbel syrenlila.
- 'Andenken an Ludwig Späth' 1890-1930-tal. Av firman Späth, Berlin, 1883. Enkel blålila.
- 'Charles X' 1890-1930-tal. Av Audi- bert, Frankrike, före 1830. Enkel mörkt rödlila.
- 'Flore Pleno' 1890-tal.
- 'Flore Roseo' 1890-1900-tal.
- 'La Tour d'Auvergne' 1890-1910-tal. Av Lemoine, 1888. Dubbel rödlila.
- 'Lemoine Flore Pleno' 1890-1900-tal. Av Lemoine 1877. Dubbel blålila.
- 'Leon Simon' 1890-1900-tal. Av Lemoine 1888. Dubbel syrenlila.
- 'Madame Lemoine' 1890-1930-tal. Av Lemoine 1896. Dubbel vit.
- 'Mathieu de Dombastle' 1890-1900-tal. Av Lemoine 1882. Dubbel syrenlila.
- 'Michel Buchner' 1890-1900-tal. Av Lemoine 1885. Dubbel syrenlila.
- 'Mons. Maxime Cornu' 1890-1910-tal. Av Lemoine, 1886. Dubbel rosa.
- 'President Grevy' 1890-1900-tal, 1930-tal. Lemoine 1886. Dubbel ljusblå.

Syringa vulgaris 'Andenken Ludwig Späth'
Foto: Anna Andréasson

Syringa vulgaris 'Madame Lemoine'
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

- **'Princessa Mathilde'** 1890-1900-tal.
- **'Rubra Insignia'** 1890-1910-tal.
- **'Seneur Volland'** 1890-1930-tal. Av Lemoine 1887. Dubbel rödlila.
- **'Virginitée'** 1890-1910-tal. Av Lemoine 1888. Dubbel rosa.
- **'Abel Carrière'** 1900-1910-tal. Av Lemoine 1896. Dubbel ljusblå.
- **'Comte de Kerchove'** 1900-1910-tal. Av Lemoine 1899. Dubbel rödlila.
- **'Francisque Morel'** 1900-1910-tal. Av Lemoine 1896. Dubbel syrenlila.
- **'La Lorraine'** 1900-1910-tal. Lemoine 1899. Enkel rödlila.
- **'Madame Abel Chatenay'** 1900-1910-tal. Av Lemoine 1893. Dubbel vit.
- **'Madame Casimir Perier'** 1900-1930-tal. Av Lemoine 1894. Dubbel vit.
- **'Marc Micheli'** 1900-1910-tal, 1930-tal. Av Lemoine 1896. Dubbel rosa.
- **'Marie Legray'** 1900-1930-tal. Av Legray, Frankrike, 1840. Enkel vit.
- **'Obélisque'** 1900-1910-tal. Av Lemoine 1894. Dubbel vit.
- **'President Viger'** ('Mme Fernand de Viger') 1900-1910-tal. Av Lemoine, 1900. Dubbel blå.
- **'Prince de Beauvau'** 1900-1910-tal. Av Lemoine 1879. Dubbel syrenlila.
- **'Pyramidal'** 1900-1910-tal. Av Lemoine 1886. Dubbel syrenlila.
- **'Seneur'** 1900-tal.
- **'Carmen'** 1930-tal. Av firman Lemoine & son 1918. Dubbel rosa.
- **'Charles Joly'** 1930-tal. Av Lemoine 1896. Dubbel mörklila.
- **'Hugo Koster'** 1930-tal. Av Koster, Holland, 1914. Enkel lilablå.
- **'Jan van Tol'** 1930-tal. Av Tol Holland, 1910. Dubbel vit.
- **'Jaques Callot'** 1930-tal. Av Lemoine 1876. Enkel syrenlila.
- **'Katherine Havemeyer'** 1930-tal. Av Lemoine & son 1922. Dubbel rosa.
- **'Leon Gambetta'** 1920-1930-tal. Av Lemoine & son 1922. Dubbel syrenlila.
- **'Macrostachya'** 1930-tal. Lefevre, Frankrike, 1874. Enkel ljusrosa.
- **'Madame Florens Stepman'** 1930-tal. Stepman-Demessemaeker, Belgien, 1908. Vit enkel.
- **'Masséna'** 1930-tal. Av Lemoine & son 1923. Enkel rödlila.
- **'Monge'** 1930-tal. Av Lemoine & son 1913. Enkel mörklila.
- **'Pasteur'** 1930-tal. Av Lemoine 1903. Enkel mörklila.

Ligustersyren (*Syringa reticulata*)
Foto: Katarina Wdelsbäck Bladh

Hängsyren (*Syringa reflexa*)
Foto: Anna Andréasson

Ungersk syren (*S. josikaea*) Alnarp 1860-, 1910- och 1930-tal. Även såld från Vassbo i Dalarna 1907 och 1936. Art från Central- och Östeuropa. Introducerad i odling i Europa ca 1830. Under 1900-talet såldes även från Alnarp sorterna 'Eximia' och 'H. Zabel'.

Jasminsyren (*S. x laciniata*) Alnarp 1860-1900-tal. C Kina. En korsning mellan arterna *S. protolaciniata* och sannolikt *S. vulgaris*. Introducerad i Europa från Turkiet på 1600-talet.

Himalayasyren (*S. emodi*) Alnarp 1870-1910-tal. Art från Himalaya, introducerad i Europa 1838. Under 1890-1900-tal såldes från Alnarp även en var. *rosea*.

Ligustersyren (*S. reticulata*) Alnarp 1890-1930-tal. Art från nordöstra Asien och Japan. Introducerad till Europa 1878.

- **ssp. amurensis** Alnarp 1890-1900-tal, 1930-tal. Underart introducerad till Europa 1855.
- **ssp. pekinensis** Alnarp 1890-1910-tal. Underart beskriven första gången av Abbé David, introducerad av Dr. Bretschneider 1881.

Ullsyren (*S. villosa*) Alnarp 1890-1910-tal. Även såld från Vassbo plantskola 1936. En art från norra Kina, introducerad till Europa 1882.

Vårsyren (*S. oblata*) 1890-1900-tal. Art från norra Kina introducerad av Robert Fortune 1856, som funnit den i en trädgård i Shanghai.

Komarovsyren (*S. komarowii*) Alnarp 1930-tal. Art från Kina, introducerad till Europa 1908 av Ernest Wilson.

Hängsyren (*S. komarowii* ssp. *reflexa*) Alnarp 1920-1930-tal. Även såld från Vassbo plantskola i Dalarna 1936. Underart från centrala Kina, introducerad till Europa av Ernest Wilson 1904.

Vippsyren (*S. sweginzowii*) Alnarp 1920-1930-tal. Art från västra Kina, introducerad till Europa 1894 av G.N. Potanin.

Koreansk syren (*S. wolffi*) Alnarp 1920-1930-tal. Art från nordöstra Kina och Korea, introducerad till Europa 1904.

Pingstsyren (*S. x hyacinthiflora*) En korsning mellan vårsyren (*S. oblata*) och vanlig syren (*S. vulgaris*) framtagen av Victor Lemoine 1876.

- 'Claude Bernard' Alnarp 1930-tal.

Parksyren (*Syringa x chinensis* 'Saugeana')
Foto: Anna Andréasson

- 'Lamartine' 1930-tal. Blålila, enkel, unga skott bronstonade, introducerad i handeln av Lemoine 1911.
- 'Pascal' Alnarp 1930-tal.
- 'Vauban' Alnarp 1930-tal.

Luddsyren (*S. tomentella*) Alnarp 1920–1930-tal. Art från SV Kina, introducerad 1904.

Parksyren (*S. x chinensis*) Alnarp 1860-1930-tal. Även såld från Vassbo plantskola 1907 och 1936. Korsning mellan jasminsyren (*S. x laciniata*) och syren (*S. vulgaris*) som uppkom i den botaniska trädgården i Rouen, Frankrike omkring 1777.

- 'Flore Albo' Alnarp 1870-1910-tal.
- 'Saugeana' ('Rubra') Alnarp 1870-1920-tal. Lilaröda blommor, sannolikt förädlad av Saugé i Frankrike 1822.
- 'Mentensis' Alnarp 1880-1930. Ljus lilarosa, i odling i Storbritannien 1871.
- 'Purpurea' Alnarp 1910-tal.

Viburnum, olvonsläktet

Släkte med ca 150 arter, buskar till små träd. Lövällande och städsegröna. Arter finns från stora delar av världen. I den svenska naturen är skogsolvon (*V. opulus*) inhemsk och parkolvon (*V. lantana*) växer förvildad. Årtiondena kring sekelskiftet 1800-1900 såldes även från Alnarp ett tiotal arter utan svenskt namn.

Skogsolvon (*V. opulus*) Alnarp 1870-1930-tal. Art från Europa (Sverige) – N och V Asien. Vita blommor i juni-juli, ca 3-4 m hög, hårdig till zon 5-6.

- **Snöbollsbuske** 'Roseum' Alnarp 1860-1930-tal. Omnämnd i skriftliga skandinaviska källor redan på 1600-talet.
- **Dvärgolvon** 'Nanum' Alnarp 1890-1900-tal.

Tandolvon (*V. dentatum*) Alnarp 1870-1910-tal. En nordamerikansk art som introducerades till Europa under 1700-talets första hälft.

Skogsolvon (*Viburnum opulus*)
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Snöbollsbuske (*Viburnum opulus* 'Roseum')
Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Parkolvon (*V. lantana*) Alnarp 1870-1930-tal. Europeisk art, nämnd första gången i skandinaviska källor i slutet av 1600-talet. Gulvita blommor i juni, 2-3 m hög, härdig till zon 6-7. Under 1890-1910-tal såldes från Alnarp även sorten 'Aureo Marginata' med gulbrokiga blad.

Glansolvon (*V. lentago*) Alnarp 1890-1910-tal. En nordamerikansk art introducerad till Europa under 1700-talets andra hälft.

Japanskt olvon (*V. plicatum*) Alnarp 1890-1900-tal. Art från Kina, Japan, Taiwan, introducerad till Europa ca 1865. Vita blommor, härdig till zon 4. Under 1900-1930-tal såldes från Alnarp sorten 'Sterile'.

Rynkolvon (*V. rhytidophyllum*) Alnarp 1910-1930-tal. En kinesisk art, introducerad år 1900 av Ernest Wilson. Städsegrön. Blir 2-3 m hög, vita blommor maj-juni.

Luktolvon (*V. carlesii*) Alnarp 1920-1930-tal. En art från Korea introducerad till Europa 1902. Doftande vita blommor i maj, höjd ca 2 m, härdig till zon 4-5.

Hybridolvon (*V. x burkwoodii*) började säljas av Cedergrens i Råå 1936 och från Bergianska trädgården 1941. Städsegrön, framtagna av Burkwood & Skipwith 1924. Ljusrosa blommor april-maj, ca 2 m hög, härdig till zon 4.

Weigela, prakttrysläktet

Ett litet släkte från Asien med ca 10 arter, nära besläktat med *Diervilla*. Vanligen lättodlade buskar med vackra blommor. På 1860-talet sålde Alnarps trädgårdar två asiatiska arter: rosenprakttry (*W. florida*) och stor prakttry (*W. coraensis*). På 1890-talet tillkom ett drygt dussin namnsorter av *Weigela*, samt ytter-

Japanskt olvon (*Viburnum plicatum* 'Mariesii')
Foto: Anna Andréasson

Rynkolvon (*Viburnum rhytidophyllum*)
Foto: Anna Andréasson

Weigelia (Middend) Var. purpurata.

Farbendruck v. W. O. Baisch, Stuttgart.

Weigelia 'Purpurata' ur Illustrierte Garten-Zeitung 1867.

ligare tre asiatiska arter: filtbladig weigela (*W. hortensis*), gullprakttry (*W. middendoffiana*) och japansk prakttry (*W. japonica*). Perioden 1890-1910 fanns bland annat två sorter med varierade blad. Under 1900-talets första årtionde steg antalet namnsorter till ca 20, och ytterligare en art tillkom, vårprakttry (*W. praecox*). På 1930-talet bestod hela Alnarps sortiment av tio namnsorter, några var nya medan andra funnits länge. Nya sorter fortsatte dyka upp i plantskolorna under 1950- och 1960-talen.

Rosenprakttry (*W. florida*) Alnarp 1860-1910-tal. Art från Japan, Korea, norra Kina och Manchuriet. Odlad redan på 1850-talet i Danmark. Introducerad till Europa 1845 av Robert Fortune.

Stor prakttry (*W. coraensis*) 1860-1920-tal. En art från Japan, såld på 1860-talet i Danmark och Sverige.

Filtbladig weigela (*W. hortensis*) 1890-1910-tal. Art från Japan. Själva arten odlas sällan, och är mindre hårdig än de flesta andra arterna. Såld i Danmark på 1860-talet.

Japansk prakttry (*W. japonica*) 1890-1900-tal. Från Kina, Japan. Odlad på 1870-talet i Danmark.

Vårprakttry (*W. praecox*) 1900-1910-tal. En art från Japan, Korea och Manchuriet, odlad 1894 i Storbritannien.

Sorter av prakttry sålda från Alnarps trädgårdar 1862-1939:

- 'Arborea Grandiflora' 1870-1900-tal.
- 'Desboesii' 1880-1900-tal.
- 'Hendersoni' 1890-1900-tal.
- 'Kosteriana Variegata' 1890-1910-tal. Liten, kompakt buske med gräddvit bladkant och rosa blommor. Bladvinterfärg rosa till röd.
- 'Nana Variegata' 1890-1910-tal. Liten kompakt buske, friskt gröna blad med krämfärgad kant, mörkrosa knoppar, rosa blommor.
- 'Steltzneri' 1890-1910-tal.
- 'Chamaeleon' 1890-1910-tal, 1930-tal.
- 'Groenweegeni' 1890-1900-tal.
- 'Venosa' 1890-1910-tal.
- 'Middendoffiana' 1890-1900-tal.
- 'Lowi' 1890-1900-tal.
- 'Lavalléi' 1890-1900-tal, 1920-1930-tal. Karmosinröda blommor med vit fläck.
- 'Candida' 1890-1900-tal. Rent vita blommor även i knopp, klargrönt bladverk.
- 'Madame Coturier' 1900-1910-tal.
- 'Eva Rathke' 1900-1930-tal. Kompakt buske, röda blommor.
- 'Intermedia' 1900-tal.
- 'Conquête' 1900-tal. Stora, nästan 5 cm långa, mörkrosa blommor.
- 'Van Houttei' 1900-1910-tal.
- 'Eduard André' 1900-1910-tal.
- 'Gratissima' 1900-1910-tal.
- 'Rosea' 1910-1930-tal.
- 'Amabilis Rosea' 1920-1930-tal.
- 'Bouquet Rose' 1920-1930-tal.
- 'Fleur de Mai' 1920-1930-tal. Blomma med laxrosa insida, marmorerad lilarsrosa utsida, purpurfärgad knopp. Blommar tidigt.

- **'Le Printemps'** 1920-1930-tal. Stora persikorosa blommor, mycket rikblommande.
- **Othello'** 1930-tal.
- **'Avalanche'** 1930-tal. Vitblommig, starkväxande.

Xanthorhiza

Gulrot (*X. simplicissima*)
1890-1900-tal. Släktets enda art.
Kommer från östra USA,
introducerad till Europa 1776.

Klättrande buskar

Ampelopsis, glaspärlevinsläktet

Släkte med ca 30 arter från Nordamerika och Asien tillhörande familjen vinväxter (Vitaceae).

Flikbladigt glaspärlevin

(*A. brevipedunculata* var. *maximowiczii*) Sål原因 Alnarps trädgårdar 1893-1909. Vinlikt flikiga blad, små grönaktiga blommor som följs av bärlaskar som under mognaden ändrar färg från ljusgrön via turkos och klarblå till violett. Höjd upp till 4,5 m.

Aristolochia, piprankesläktet

Släkte med minst 120 arter, som främst finns i varmare klimat än det svenska.

Pipranka (*A. macrophylla*)

Sål原因 Alnarp 1864-1939 och Vassbo plantskola i Dalarna 1907 & 1936. Art från Nordamerika, som kan klättrar upp till 9 m. Stora hjärtformade blad som kan bli upp till 30 cm långa, gröngula blommor i juni. Introducerad till England 1763 av John Bartram. Odlad före 1796 i Danmark.

Pipranka (*Aristolochia macrophylla*)
Foto: Anna Andréasson

Glaspärlevin (*Ampelopsis brevipedunculata* var. *maximowiczii*) Foto: Katarina Wedelsbäck Bladh

Clematis, klematissläktet

Släkte med ca 300 arter, samt över tusen storblommiga sorter som tagits fram genom åren. I trädgårds-sammanhang skiljer man vanligen mellan två huvudgrupper: de småblommiga vilda och dem närstående sorterna och de flera gånger förädlade storblommiga sorterna. De sistnämnda indelas i sin tur i tidig- respektive senblommande. Dessutom finns en del icke klättrande arter.

De europeiska *Clematis*-arterna har varit kända och odlats länge. Skogsklematis (*C. vitalba*) användes t.ex. under medeltiden för tillverkning av rep, och italiensk klematis (*C. viticella*) användes i romariket för att smycka skördefestens lövhyddor. Redan på 1500- och 1600-talet fanns flera sorter av italiensk klematis i europeiska trädgårdar.

På 1800-talet kom *Clematis* från Japan som gjorde det möjligt för förädlarna att börja skapa nya storblommiga sorter. När praktklematis (*C. patens*) introducerades till Europa under 1800-talets första hälft var den redan en trädgårdsväxt i Japan, och plantorna som kom var sorter från japanska trädgårdar. I förädlingsarbetet användes också den mindre härdiga arten *C. lanuginosa* som såldes från Alnarps trädgårdar 1878-1881.

En av de första förädlarna som arbetade med *Clematis* var firman George Jackman & son i Woking, England. År 1858 korsade de en sort av italiensk klematis, *C. viticella* 'Atrorubens', med *C. lanuginosa* och fick fram bland annat den kända sorten 'Jackmanii', som sedan dess varit en av de populäraste trädgårds-sorterna.

En av världens främsta experter på *Clematis* var Magnus Johnson (1907-2002) från Södertälje som även själv tog fram sorter för svenskt klimat.

Från Alnarps trädgårdar såldes på 1860-talet, förutom fem storblommiga sorter, arterna klockklematis (*C. viticella* ssp. *campaniflora*), skogsklematis (*C. vitalba*), italiensk klematis (*C. viticella*) och vippklematis (*C. flammula*). På 1870- och 1880-talet nämns sammanlagt 33 storblommiga sorter samt ytterligare två arter, bergklematis (*C. montana*) och virginsk skogsklematis (*C. virginiana*). Årtiondena före och efter sekelskiftet 1800-1900 var antalet storblommiga sorter totalt 22. Dessutom tillkom alpklematis (*C. alpina*) och drygt ett dussin andra arter vilka bara nämndes en kortare period, t.ex. lytkklematis (*C. texensis*).

Under åren 1910-1939 sålde Alnarp skogsklematis (*C. vitalba*) och italiensk klematis (*C. viticella*) varje år, liksom sorten 'Jackmanii'. Även

alpklematis (*C. alpina*) såldes hela perioden, dock ej alla år. Bergklematis (*C. montana*) ersattes från 1916 av varieteten röd bergklematis (*C. montana* var. *rubens*) i sortimentet.

Arten gullklematis (*C. tangutica*) började säljas från Alnarp 1926 och stor vippklematis (*C. terniflora*) 1931. Under 1920-talet sålde man förutom 'Jackmanii' inga storblommiga sorter. På 1910-talet fanns två sorter till: 'Alexandra' och 'Gem', och på 1930-talet ytterligare tre sorter: 'Nelly Moser', 'The President' och 'Ville de Lyon'.

Skogsklematis (*C. vitalba*)

Såld från Alnarp 1864-1939. Art med små vita blommor som växer naturligt i hela Europa utom i norr, samt i Turkiet, N Iran, Afghanistan, Kaukasus och N Afrika. Nämnd i skrift i Danmark 1647.

Italiensk klematis (*C. viticella*)

Såld från Alnarp 1864-1939, och Vassbo i Dalarna 1936. Art från S Europa och V Turkiet med ganska små blålila nickande blommor. Odlad i europeiska trädgårdar sedan 1500-talet. Avbildad i dansk källa på 1650-talet. Härdigt till zon 4.

- **klockklematis** (*C. viticella* ssp. *campaniflora*) Alnarp 1864, 1893-1909. Underart från Portugal och S Spanien. Odlad i England 1820 och Danmark 1859.
- **'Etoile Violette'** Alnarp 1893-1902. Mörklila, introducerad 1885 av F. Morel, Frankrike.

- **'Rubra'** Alnarp 1896-1909. Vinröd. Nämnd i europeisk litteratur på 1597. Har sammanblandats med sorten 'Kermesina' från slutet av 1800-talet.

Vippklematis (*C. flammula*)

Alnarp 1864, 1893-1909. Art från S Europa – N Iran, i Skandinavien mest odlad som rumsväxt. Vita doftande blommor i stora knippen. Introducerad till Storbritannien på 1590-talet. Blommar juli-oktober. Odlad 1859 i Danmark.

Bergklematis (*C. montana*)

Alnarp 1880-1881, 1908-1911. Art från Himalaya – Ö Kina. Blommar maj-juni, 7-10 m hög. Odlad 1841 i Danmark.

- **var. rubens** röd bergklematis. Alnarp 1916-1939, Vassbo 1936. Rosa, originalformen introducerad från C Kina 1901 av E. Wilson.
- **'Rubens Superba'** Alnarp 1924. Ljusrosa, introducerad i handeln ca 1914 av Jackman & son, England.
- **'Superba'** Alnarp 1939. Vit, introducerad i handeln ca 1914 av G. Jackman & son, England.

Virginsk skogsklematis (*C. virginiana*) Alnarp 1880-1909. Art från C & Ö USA, små doftande vita blommor. Blommar augusti-oktober, 4-5 m hög. Omnämnd i Danmark 1655.

Alpklematis (*C. alpina*) Alnarp 1893-1911, 1927, 1929, 1932, 1936-1939. Art från C Europa, såld på 1790-talet i Danmark. Små nickande blå blommor i maj-juni, höjd 2,5-4 m hög. Härdig till zon 6.

Lytkklematis (*C. texensis*) Alnarp 1896-1909. Art från Texas, små röda tulpanlika blommor i juli-okt. Härdig till zon 3-4.

- **'Grace Darling'** Alnarp 1902. Korsning mellan *C. texensis* och 'Star of India' av G. Jackman & son, England, 1890.
- **'Duchess of Albany'** Alnarp 1902. Korsning mellan *C. texensis* och 'Star of India' av G. Jackman & son 1894.

Praktklematis (*C. patens*) Art från NÖ Asien-Japan, får blålila blommor och är härdig till zon 4-5. Själva arten såldes ej från Alnarp, däremot ett stort antal sorter, både gamla som står arten nära och olika storblossmiga hybrider. Såld 1861 i Danmark.

Skogsklematis (*Clematis vitalba*)
Foto: Anna Andréasson

Tidiga storblommiga klematissorter

sålda från Alnarp 1864-1939:

- **'Amalia'** Alnarp 1864. Ljus blåviolett, japansk sort, förd till Europa 1836 av von Siebold.
- **'Louisa'** Alnarp 1864. Vit, japansk sort, förd till Europa 1836 av von Siebold.
- **'Monstrosa'** Alnarp 1864. Halvfylld vit, japansk sort förd till Europa 1836 av von Siebold.
- **'Grandiflora'** ('Azurea Grandiflora') Alnarp 1864. Violettt gammal sort av *C. patens*.
- **'Sophia'** Alnarp 1864-1902. Blåviolett med grönt band, japansk sort, skickad till Europa ca 1854 av plantjägaren Textor.
- **'Sophia Plena'** Alnarp 1878-1902. Fylld form av 'Sophia' med samma historia.
- **'Otto Froebel'** Alnarp 1864. Korsning *C. languinosa* x *C. patens*, av Lemoine & son i Nancy, Frankrike 1865.
- **'Fortunei'** Alnarp 1878-1902. Dubbel vit som vid åldrandet övergår till svagt rosa, förd till Europa av Robert Fortune ca 1860 från en japansk trädgård.
- **'Standishii'** Alnarp 1878-1902. Metallisk purpurviolett. Sort från Japan, blommade i Europa första gången 1860.
- **'Lawsoniana'** Alnarp 1878-1881. Rosalila. En korsning mellan *C. languinosa* och 'Fortunei' framtagen av Isaac Anderson-Henry, Edinburgh ca 1870.
- **'Jackmanii'** jackmanklematis. Alnarp 1878-1939, Vassbo 1936. Blålila. En av de sorter G. Jackman & son i Woking, England, fick fram när man 1858 korsade *C. viticella* 'Atorubens' med *C. languinosa*. Började säljas 1864.
- **'Alexandra'** Alnarp 1878-1915. Ljust rödviolett. Liksom 'Jackmanii' resultat av G. Jackman & sons korsning 1858.
- **'Gem'** Alnarp 1878, 1893-1915. Lavendel-blå, en korsning mellan *C. languinosa* och 'Standishii' av G. Baker, Storbritannien ca 1870.
- **'Lucie Lemoine'** 1878-1902. Vit, en korsning mellan *C. patens* och 'Fortunei' av Lemoine & son, Nancy, Frankrike 1871.
- **'Aureliana'** Alnarp 1878. Himmelsblå ibland dubbel. En korsning mellan *C. languinosa* och *C. patens*, av Briolay-Goiffon, Frankrike 1860.
- **'Stella'** Alnarp 1878-81. Violettt, framtagen av G. Jackman & son i England 1871.
- **'Rubra Grandiflora'** Alnarp 1879-1881. Lilaröd med mörkare toning framtagen av G. Jackman & son, England 1868.
- **'John Gould Veitch'** ('Fortunei Coerulea') Alnarp 1879-1881. Halvdubbel japansk sort, förd till Europa 1862 av Robert Fortune.
- **'Jeanne d'Arc'** Alnarp 1879-1881. Gråvit med blå mittrand, en korsning mellan *C. patens* och *languinosa* framtagen av M. Dauvesse, Orleans, Frankrike 1869.
- **'Sir Garnet Wolseley'** Alnarp 1879-1902. Ljust gråblå med röd teckning. Svag violdoft, framtagen av G. Jackman & son, England 1874.
- **'Lady Bovil'** Alnarp 1879-1881. Blå, en korsning mellan *C. languinosa* och okänd, av G. Jackman & son, England 1867.
- **'Lady Londesborough'** Alnarp 1879-1881. Silvrig blåvit, en korsning mellan 'Standishii' och 'Fortunei' av Charles Noble, England 1869.
- **'Lord Derby'** Alnarp 1879-1881. Ljus lavendel med röd teckning, en korsning mellan 'Jackmanii' och *C. patens* framtagen av G. Jackman & son, England 1871.

- **'Madame van Houtte'** Alnarp 1879-1881. Vit, framtagen av Cripps & son, England, 1867.
- **'Vesta'** Alnarp 1879-1881. Vit, framtagen av G. Jackman & son, England 1872.
- **'Excelsior'** Alnarp 1879-1881. Enkel till dubbel gråblå blommor med plommonlila linje. En korsning mellan *C. languinosa* och *C. patens* förädlad av T. Cripps, England, blommade första gången 1869.
- **'William Kenneth'** Alnarp 1879-1881. Blålila med ljusröd linje, en korsning mellan *C. languinosa* och *C. patens*, sannolikt förädlad av G. Jackman & son i England ca 1875.
- **'Fair Rosamond'** Alnarp 1879-1909. Vit med doft, en korsning mellan 'Fortunei' eller 'Standishii' och *C. patens*, av G Jackman & son, England 1872.
- **'Florida Violacea'** Alnarp 1879-1909. Violettt med mörkare teckning, en korsning mellan 'Standishii' och okänd, av Lemoine & son, England ca 1872.
- **'Lord Gifford'** Alnarp 1893-1902. Rosalila, korsning mellan *C. patens* och 'Jackmanii', förädlad av Charles Noble, England, 1874.
- **'Margaret Dunbar'** Alnarp 1893-1902. Mörklila, en korsning mellan 'John Gold Veitch' och 'Standishii', förädlad av Charles Noble, England ca 1877.
- **'Miss Bateman'** Alnarp 1893-1902. Vit, en korsning mellan 'Fortunei' och 'Standishii' framtagen av Charles Noble, England 1869.
- **'Barillet-Deschamps'** Alnarp 1893-1902. Dubbel blålila en korsning mellan *C. patens* och *C. viticella* förädlad av Lemoine & son, Frankrike 1877.
- **'Nelly Moser'** Alnarp 1932-1939. Ljust lilarosa med lilaröd teckning, en

korsning mellan 'Bélisaire' och 'Marcel Moser' förädlad av Moser et fils, Versailles, Frankrike 1897.

- **'The President'** Alnarp 1932-1939. Lilablå med ljusare teckning en korsning mellan 'Jackmanii' och *C. patens* av Charles Noble, England 1876.

Sena storblommiga klematissorter sålda från Alnarps plantskolor 1864-1939:

- **'Star of India'** Alnarp 1878-1881. Rödlila med röd mittlinje. En korsning mellan *C. languinosa* och 'Jackmanii' förädlad av Cripps & son, England 1867.
- **'Gloire de Saint Julyen'** Alnarp 1878. Vit, förädlad av Carré, Troyes, Frankrike 1867.
- **'Impératrice Eugénie'** Alnarp 1878. Vit, korsning mellan 'Monstrosa' och 'Pallida' förädlad av Carré, Frankrike före 1872.
- **'Neptune'** Alnarp 1878. Ljuslila, förädlad av Lemoine & son, Frankrike 1877.
- **'Marie Desfossé'** Alnarp 1879-1881. Ljus lilarosa, bleknande till vitt, förädlad av H. Desfossé, Frankrike 1877.
- **'Nigricans'** Alnarp 1879-1881. Mycket mörkt lila. Osäkert om det som avses är sorten 'Jackmanii Nigricans' från ca 1830 eller 'Nigricans' förädlad av Simon-Louis, Frankrike 1872.
- **'Renaultii Coerulea Grandiflora'** Alnarp 1879-1881. Mörk violettblå med lilarosa linje förädlad av Davesse, Frankrike 1869.
- **'Velutina Purpurea'** Sammetslik purpurlila, förädlad av G. Jackman & son, England 1866.
- **'Tomas Moore'** Alnarp 1879-1902. Mörk violett, förädlad av G. Jackman & son, England 1867.

- **'La France'** Alnarp 1893-1902. Violet. En korsning mellan *C. languinosa* och 'Jackmanii' förädlad av Gégu, Frankrike ca 1886.
- **'Earl of Beaconsfield'** Alnarp 1902. Lila med ljusare linje, en korsning mellan 'Nivea' och 'Standishii', förädlad 1878 av G. Jackman & son eller Cripps, England.
- **'Ville de Lyon'** Alnarp 1932-1939. Rosalila med ljusare linje, en korsning mellan 'Viviand Morel' och *C. texensis*, av F. Morel, Frankrike före 1899.

Celastrus, trädödarsläktet

Släkte om ca 30 arter, besläktat med *Euonymus*. Blommor med små och oansenliga blommor. Kapsel-frukter med speciellt utseende och röda frön. Dödar inte alls träd.

Amerikansk trädödare

(*C. scandens*) Alnarp 1862-1917. Art från Ö Nordamerika. Upp till 10 cm långa äggrunda blad. Odlad i Danmark 1673. Växer upp till 10-12 m. Härdig till zon 3.

Japansk trädödare (*C. orbiculatus*)

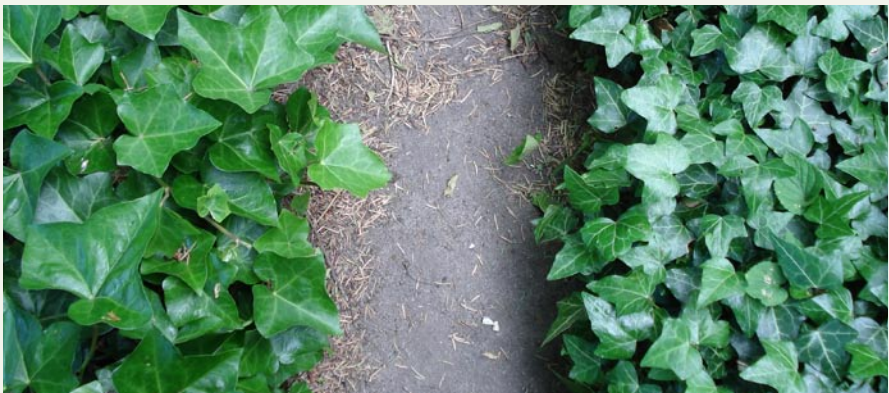
Alnarp 1893-1909, 1932-1939. Art från Kina och Japan. Introducerad till Europa 1860. Odlad i Danmark på 1880-talet. Växer 8-10 m hög. Smala blad, ibland nästan runda 8-15 cm långa. Härdig till zon 4.

Hedera, murgrönsläktet

Släktet omfattar ca 10 arter städsegröna klättrande buskar. Klättrar med hjälp av häftrotter på unga skott.

Murgröna (*H. helix*) Såld från Alnarp 1864-1939 och Vassbo i Dalarna 1936. Art från Europa-Iran, sällsynt inhemsk upp till mellersta Sverige. Medicinalväxt. Vanliga blad handflikiga, på blombärande skott spetsigt ovala. Gulgröna blommor i sept – okt. vid ca 10 års ålder. Blåsvarta bär sommaren efter blomning.

- **'Argenteo Variegata'** Alnarp 1864, silverbrokiga blad.

T.v. storbladig murgröna (*Hedera hibernica*) t.h. murgröna (*Hedera helix*).
Foto: Anna Andréasson

- **'Aureo Variegata'** Alnarp 1864, gulbrokiga blad.
- **'Variegata'** Alnarp 1880-1881. Brokbladig.
- **'Albo Marginatis'** Alnarp 1914-1922. Vitkantade blad.
- **'Palmata'** Alnarp 1939.

Buskmurgröna (*H. Buskformiga Gr.*)
Såld från Alnarp 1893-1909, 1922-1925, 1939. Buskmurgröna är inte en speciell art, utan en sticklingsplanta från en gren av murgröna som kommit till sin vuxna, blommande fas. Buskmurgrönan har spetsigt ovala blad, och klättrar inte. Odlad 1875 i Danmark.

Kaukasisk murgröna (*H. colchica*)
Alnarp 1880-1909, 1921-1924, 1931-1939. Art från N Turkiet, Kaukasus. Härdig till zon 1. Odlad 1861 i Danmark. Åren 1893-1913 såldes från Alnarp även sorten 'Dentata', som odlades i Danmark redan 1875.

Storbladig murgröna (*H. hibernica*)
Alnarp 1880-1939. Klargröna blad som är större än hos vanlig murgröna. Arten anses komma från Irland, men odlas i hela Europa även södra Sverige. Härdig till zon 3. Stora hjärtlika mörkgröna djupflikiga blad. Odlad 1859 i Danmark.

- **'Aureo Variegata'** Alnarp 1864. Gulbrokig.
- **'Variegata'** Alnarp 1893-1909. Brokbladig.

Lonicera, trysläktet

Släktet innehåller förutom vanliga buskar (se tidigare i katalogen) också några av trädgårdens populäraste klättrande buskar, kaprifolerna.

Vildkaprifol (*L. perichlymenum*)

Såld från Alnarp 1860-tal till 1930-tal och Vassbo i Dalarna 1907, 1936. Arten är inhemska i Sverige och övriga Europa samt NV Afrika, Turkiet och Kaukasus. Doftande blommor juli-augusti. Alla blad är fria med korta skaft, även bladparet under blomman.

- **'Aureo Variegata'** Alnarp 1864. Gulbrokig.
- **'Quercifolium'** Alnarp 1890-1900-tal.
- **'Serotina'** Alnarp 1890-1910-tal. Mörkrosa och vit blomma i juli-oktober.
- **'Belgica'** Alnarp 1920-1930-tal. Rosa-gul blomma i maj-juni och igen på hösten. Odlad i Europa sedan 1600-talet.

Kaprifol (*L. caprifolium*) Alnarp 1864-1939 och Vassbo 1907, 1936. Art från Europa, Turkiet, Kaukasus. Odlad och ibland förvildad i Sverige. Doftande blommor i juni-juli. Det översta bladparet under blomman är sammanvuxet som en skål. Nämnd i skriftliga skandinaviska källor sedan 1600-talets mitt, odlad i Danmark 1780.

Vintergrön kaprifol (*L. sempervirens*)
Alnarp 1860-1900-tal. Art från C & Ö USA, introducerad till Europa 1656. Brandgula till röda blommor,

Katalog

i mildt klimat städsegrön. Odlad i Danmark 1807.

Rosenkaprifol (*L. x italica*) Alnarp 1890-1930-tal. Korsning mellan kaprifol (*L. caprifolium*) och orangekaprifol (*L. etrusca*). Odlad i England före 1730 och i Danmark ca 1800. Röd-gula blommor i juni-augusti, hårdig till zon 4. Åren 1893-1909 såldes från Alnarp också den brokbladiga sorten 'Variegata'.

Blomsterkaprifol (*L. x heckerottii*) Alnarp 1930-tal. En korsning mellan rosenkaprifol (*L. x italica*) och vintergrön kaprifol (*L. sempervirens*). Blommar länge med rosa blommor. Osäkert ursprung, före 1895. Odlad 1926 i Danmark.

Tellmannskaprifol (*L. x tellmanniana*) Alnarp 1930-tal. Korsning mellan vintergrön kaprifol (*L. sempervirens*) och praktkaprifol (*L. tragophylla*) framodlad i Budapest före 1927. Gula till brandgula blommor som doftar mycket lite. Städsegrön i milda klimat.

Parthenocissus, vildvinssläktet

Släkte med ca 10 arter tillhörande familjen vinväxter (*Vitaceae*).

Klättevildvin (*P. quinquefolia*) Alnarp 1896-1939, Vassbo 1907 & 1936. Art från Nord- och Centralamerika. Omnämnd 1630 i Danmark, odlad 1804. Stora femfingrade blad, klar-röd höstfärg. Klättrar med hjälp av

Vildkaprifol (*Lonicera periclymenum*)
Foto: Anna Andréasson

klängen som den behöver kunna vrida kring lämpligt fäste, hårdig till zon 4. Kan bli 15 m hög eller mer.

- 'Folio Variegata' Alnarp 1878-1881.
- 'Hirsuta' Alnarp 1878-1909.
- 'Virginiana' Alnarp 1893.
- 'Muralis' Alnarp 1896-1909, 1934-1936.
- 'Radicantissima' Alnarp 1914.

Engelmannsvin (*P. quinquefolia* var. *engelmannii*) Alnarp 1908-1939, Vassbo 1936. Underart från Ö USA, med namn efter den amerikanske botanisten George Engelmann. Även kallad självklättrande vildvin, eftersom den fäster på de flesta underlag. Lite smalare blad och mörkare röd höstfärg än vanligt klätterrildvin (*P. quinquefolia*). Hårdig till zon 4.

Rådhusvin (*P. tricuspidata*) Alnarp 1896-1909. Art från Kina, Korea, Japan. Klättrar 18 m eller högre. Treflikiga glansiga blad, klara höstfärger i orange och rött. Klättrar lätt med hjälp av häftskivor. Hårdig till zon 3.

- 'Veitchii' Alnarp 1896-1936. Mindre blad, lila som unga.
- 'Veitchii Robusta' Alnarp 1918, Vassbo 1936. Odlad 1870 i Danmark.
- 'Veitchii Boskoop' ('Triumph von Boskoop') Alnarp 1918, 1937-1939.

Wisteria, blåregnssläktet

Släkte med 6-10 arter från Ö Asien och Nordamerika. Klättrar genom att vrida hela stammen kring ett stöd.

Blåregn (*W. sinensis*) 1876-1909, 1920-1939. Art från C Kina, introducerad från en trädgård i Kanton 1816 till England. Införd till Danmark från England 1831. Starkväxande, höjd 18-30 m. Klättrar moturs. På våren före lövsprickning blålila doftande blommor i upp till 30 cm långa klasar. Åren 1893-1909 såldes från Alnarp även den fylldblommiga sorten 'Flore Pleno'.

Amerikanskt blåregn (*W. frutescens*) Alnarp 1893-1919. Art från C & Ö USA. Odlad 1851 i Danmark. Introducerad till Europa 1724. Blir lägre än de asiatiska arterna. Klättrar medurs. Blommor lila till purpurfärgade i 10-15 cm långa klasar.

Japanskt blåregn (*W. floribunda* 'Multijuga' syn. 'Macrobotrys') Alnarp 1893-1909. Art från Japan. Klättrar moturs. Hårdig till zon 2-3. Violettblå doftande blommor i mycket långa blomklas, upp till 100 cm. Höjd ca 10 m. Introducerad från Japan till Belgien av von Siebold, och därifrån till England 1874.

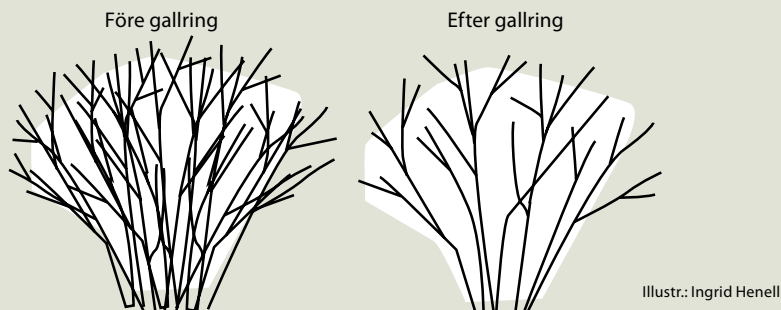

Blåregn (*Wisteria sinensis*)
Foto: Anna Andréasson

Ta vara på dina växter

Det finns sätt att ta vara på de gamla buskarna i trädgården, istället för att gräva upp dem och plantera nya. Äldre buskar får ofta ett risigt växtsätt med många äldre grenar som behöver glesas ut. En ordentlig beskärning kan ofta behövas för att föryngra busken och för att få fart på tillväxten. Förvuxna häckar och bersåer kan behöva skäras ner kraftigt för att återfå en tät växt ända nere från marken. Det är också viktigt att se efter hur miljön runt plantan ser ut. Har den kanske för lite ljus eller är konkurrensen från andra växter för stor? Det är alltid bra att göra förändringarna successivt och inte ändra på för många faktorer samtidigt. En försummad växt kan behöva ett par år på sig att återfå ett friskt och vitalt utseende. Tidpunkten för beskärning av buskar är beroende på när blomknopparna bildas. Med avseende på detta indelas de i tre grupper:

- I. Buskar som redan under hösten bildar blomknoppar för nästa års blomning skall beskäras direkt efter blomningen. Detta sker genom att man skär tillbaks fjorårsskotten till en tredjedel för att stimulera bildandet av nya skott. Till denna grupp hör t ex syrener (*Syringa*), forsythia (*Forsythia*) samt vissa spireor (*Spiraea*).
- II. Buskar som sätter blommor på grenspetsarna på ett och fleråriga skott skall beskäras på vintern. De avblommade äldre skotten tas bort och lämnar plats åt nya skott. Till denna grupp hör t ex oxbär (*Cotoneaster*), deutzia (*Deutzia*) och sommarblommande spireor (*Spiraea*).
- III. Buskar som avslutar sina årsskott med toppställda blomsamlingar skall beskäras i slutet av vinterns viloperiod genom att svaga skott tas bort. Till denna grupp hör t ex fjärilsbuske (*Buddleja davidii*), och höstblommande hortensia (*Hydrangea*).

Källa: Blommande träd och buskar av Tor Nitzsellus, 1952.

Tips hur du förökar dina buskar

Många rotäktade buskar går lätt att själv föröka med sticklingar, rotskott eller avläggare om man önskar fler exemplar i trädgården, eller om man vill ersätta det gamla exemplaret med ett nytt. Det är bra att börja i god tid om man vill föryngra sin buske. Redan året innan man planerar att ta sticklingar eller avläggare på busken skall man börja med en ordentlig beskärning av växten.

Delning

Att ta en delning av en växt har sedan lång tid varit det mest vanliga sättet som växterna spridits i landet. Vissa buskar har ett utbrett växtsätt med många förgrenade rötter. För denna typ av buskar är delning det lättaste förökningsättet. En fördel med denna förökningsmetod är att man får en växt med ett redan utvecklat rotsystem. Förökningsättet lämpar sig dock bara för rotäktade växter. Vissa växter är bäst att dela under tidig vinter som t ex lavendel (*Lavendula*), medan kerria (*Kerria*), kornell (*Cornus*) och snöbärsbuske (*Symphoricarpos*) kan delas under vår eller höst.

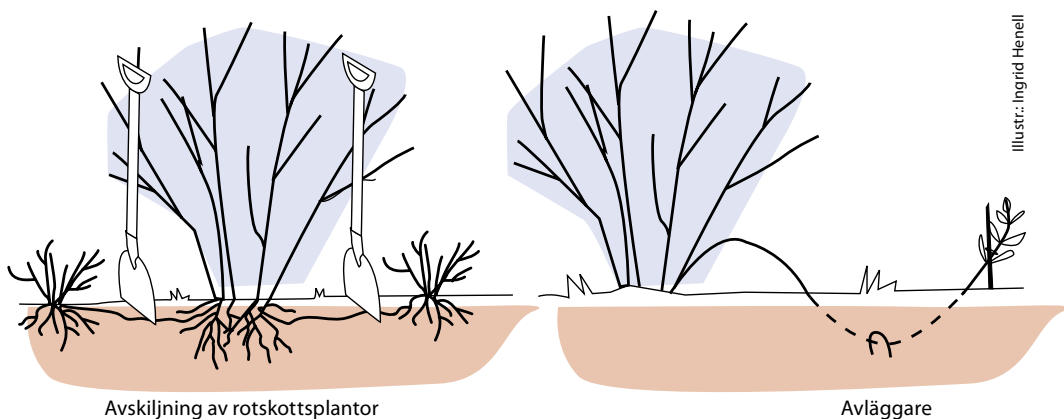

Delning av buske ur *Trädgårdsmästaren* 1918.

Rotskott och avläggare

Vissa buskar skjuter rotskott som lätt kan delas från plantan t ex häggmispel (*Amelanchier*), rosenkvitten (*Chaenomeles*), silverbuske (*Eleagnus commutata*), en del spireor (*Spiraea*), snöbär (*Symphoricarpos albus*) och syren (*Syringa vulgaris*).

I andra fall är det bättre att göra en avläggare från plantan genom att ett ungt skott böjs ner mot marken där det fästes och täcks med jord. Till denna grupp hör t ex berberis (*Berberis*), clematis (*Clematis*), forsythia (*Forsythia*), syren (*Syringa*), magnolia (*Magnolia*) och rhododendron (*Rhododendron*). För att underlätta rotningen rispasp avläggaren lite med en vass kniv i den delen som är täckt av jord. Då plantan rotat sig skärs den loss från moderplantan och planteras om.

Illustr.: Ingrid Henell

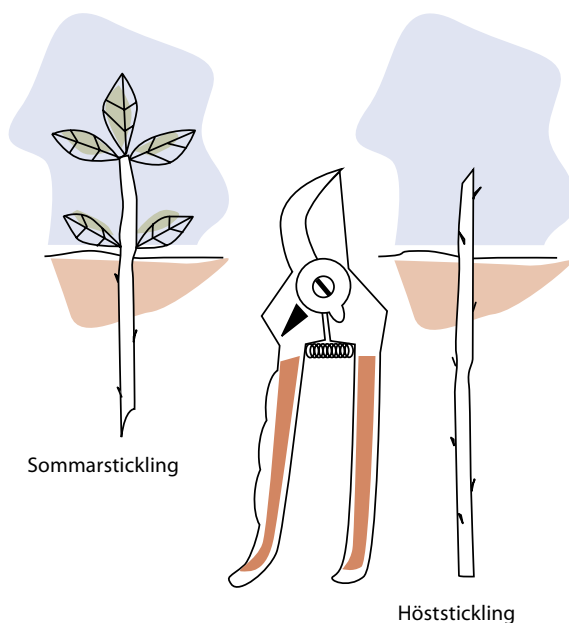
Sticklingsförökning

Sticklingsförökning kan genomföras både med sommarsticklingar och höststicklingar. Sommarsticklingar tas i juni – augusti, då de unga grenarna börjar bli förvedade, medan höststicklingar tas under september – november.

Sommarsticklingen klipps till en längd på ca 15-25 cm, där nedersta delen av sticklingen gärna kan avslutas med en ”klack” för att underlätta rotningen. De nedersta bladen plockas bort, bara 1-2 bladpar lämnas kvar. Sticklingen placeras i sandblandad torvjord med ca två tredjedelar under jorden.

Höststicklingar planteras då bladen trillat av. Längden på sticklingen motsvarar ca en sekators längd. Sticklingen placeras med en femtedel ovan jord och resten under jorden.

Sticklingarna trivs bäst i en låda eller kruka som placeras i skuggan där jorden hålls jämt fuktig. För att få en högre luftfuktighet kan man placera ett glas eller plast över krukans eller lådans, men då krävs att man luftar odlingen då och då så att det inte blir för varmt.

Illustr.: Ingrid Henell

Tabell 1. Förökningsmetoder

Latinskt namn	Svenskt namn	Förökningsmetod	Sticklingsförökning (månad)
		A=Avläggare D=Delning R=Rotskott	
<i>Amelanchier</i>	häggmispel	R	VIII
<i>Aronia</i>	aronia		VIII-XI
<i>Berberis</i>	berberis		VI-VII, VIII-IX (<i>städsegröna</i>)
<i>Buddleja</i>	fjärilsbuske	A	VI, X-XII
<i>Buxus</i>	buxbom		VIII-IX, IV-V
<i>Chaenomeles</i>	kvitten	A, R	VI-VII,
<i>Cornus</i>	kornell		VII-VIII, X-XII
<i>Cotoneaster</i>	cotoneaster	A	VI-VII, VIII (<i>städsegröna</i>)
<i>Deutzia</i>	deutzia		VII-VIII, X-XII
<i>Eleagnus</i>	silverbuske	R	VIII-IX
<i>Euonymus</i>	benved		VIII-IX
<i>Forsythia</i>	forsythia		<i>suspensa</i> VIII, <i>övriga</i> X-XII
<i>Fuchsia</i>	fuchsia		I-II, X-XI
<i>Hibiscus</i>	frilandshibiskus	A	VIII-X
<i>Hydrangea</i>	hortensia	A	VI-VIII
<i>Ilex</i>	järnek	A,D	VIII
<i>Jasminum</i>	jasmin	A	VII-X
<i>Kerria</i>	kerria	R	VII-VIII
<i>Kolkwitzia</i>	paradisbuske		VII-VIII
<i>Lavandula</i>	lavendel		VIII
<i>Ligustrum</i>	liguster		X-XII
<i>Lonicera</i>	try	A	VI, VIII, X-XII
<i>Mahonia</i>	mahonia	R	VIII-XII
<i>Philadelphus</i>	schersmin		VIII, X-XII
<i>Potentilla</i>	tok		VIII
<i>Rhododendron</i>	rhododendron		VII-IX
<i>Ribes</i>	ribes	A, R	IV-VIII (<i>alpinum</i>) X-XII (<i>sanguineum</i>)
<i>Sambucus</i>	fläder	A, D, R	VIII, X-XII
<i>Symphoricarpus</i>	snöbärsbuske	D, R	(V-VIII) IX-XII
<i>Syringa rotäkta</i>	rotäkta syren	A	VIII
<i>Weigella</i>	praktry		VIII, X-XII
<i>Viburnum</i>	olvon	A	VIII

Tabell 2. Noteringar om odlingsår för våra vanligaste prydnadsbuskar

Listan är baserad på samma källor som katalogen. När det gäller odlad i Norden är huvudkällan Johan Lange (1999), och för införsel till Europa *The Hillier Manual of Trees & Shrubs* (2007). Men växterna kan vara odlade tidigare både i Norden och i Europa.

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
<i>Amelanchier</i>	<i>A. alnifolia</i> var	bärhäggmispel	1826	
	<i>A. lamarckii</i>	prakthäggmispel		Danmark 1820
	<i>A. ovalis</i>	berghäggmispel	1596	
	<i>A. spicata</i>	häggmispel		Danmark 1845
<i>Aristolochia</i>	<i>A. macrophylla</i>	pipranka	England 1763	
<i>Aronia</i>	<i>A. arbutifolia</i>	rödaronia	Storbritannien ca 1700	Danmark 1700-talets första hälft
	<i>A. melanocarpa</i>	svartaronia	ca 1700	Danmark 1850
	<i>A. x prunifolia</i>	slånaronia	1800	Danmark 1850
<i>Berberis</i>	<i>B. darwinii</i>		1849	Danmark 1850
	<i>B. microphylla</i>	småbladig berberis	1826	
	<i>B. x stenophylla</i>	barrberberis	Storbritannien 1860	Danmark 1870
	<i>B. thunbergii</i>	häckberberis	1850	Danmark 1850
	<i>B. vulgaris</i>	berberis	Inhemsk	Danmark 1300
<i>Buddleja</i>	<i>B. davidii</i>	syrenbuddleja/fjärilsbuske	Storbritannien 1890	Danmark 1902
	<i>B. globosa</i>	bollbuddleja	1774	
	<i>B. japonica</i>	"krumblommig" buddleja	Slutet av 1800 talet	
	<i>B. lindleyana</i>	lindleys buddleja	1843	Danmark 1847
<i>Buxus</i>	<i>B. microphylla</i>	småbladig buxbom	1860	Danmark 1930
	<i>B. sempervirens</i>	buxbom	Inhemsk	Sverige 1500-talet
<i>Caragana</i>	<i>C. arborescens</i>	häckkaragan	1752	
	<i>C. frutex</i>	lyckobladsbuske	1751	
	<i>C. pygmaea</i>	dvärgkaragan	1751	
<i>Ceanotus</i>	<i>C. americanus</i>	vit säckbuske	1713	
<i>Celastrus</i>	<i>C. orbiculatus</i>	japansk träddödare	1860	
	<i>C. scandens</i>	amerikansk träddödare		Danmark 1673
<i>Chaenomeles</i>	<i>C. japonica</i>	liten rosenkvitten	1869	Danmark 1870
	<i>C. speciosa</i>	stor rosenkvitten	1790	Danmark 1820
<i>Chamaecytisus</i>	<i>C. elongates</i>	vidjeginst	Inhemsk	
	<i>C. purpureus</i>	rosenginst	1792	
	<i>C. supinus</i>	huvudginst	1755	
<i>Clematis</i>	<i>C. alpina</i>	alpklematis	Inhemsk	Danmark 1790-talet
	<i>C. flammula</i>	vippklematis	Storbritannien 1590-talet	Danmark 1859
	<i>C. montana</i>	bergklematis		Danmark 1841

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
	<i>C. patens</i>	praktklematis		Danmark 1861
	<i>C. virginiana</i>	virginsk skogsklematis		Danmark 1655
	<i>C. vitalba</i>	skogsklematis	Inhemsk	Danmark 1647
	<i>C. viticella</i>	italiensk klematis	Inhemsk	Danmark 1650-talet
<i>Clethra</i>	<i>C. alnifolia</i>	konvaljbuske	1731	Danmark 1780
<i>Colutea</i>	<i>C. arborescens</i>	blåsärt	1500 talet	Nämnd i Skandinaviska skriftliga källor 1600-talet
	<i>C. orientalis</i>	kopparblåsärt	1710	1799
	<i>C. x media</i>	hybridblåsärt	Storbritannien 1809	Danmark 1850
<i>Cornus</i>	<i>C. sericea</i>	videkornell	1600 talet	
	<i>C. florida</i>	blomsterkornell	1700 talet	
	<i>C. sanguinea</i>	skogskornell	Inhemsk	Inhemsk
	<i>C. mas</i>	körsbärskornell	1838	
<i>Corylus</i>	<i>C. americana</i>		1798	
	<i>C. avellana</i>	amerikansk hassel	Inhemsk	Inhemsk
	<i>C. colurna</i>	turkhassel	1582	Danmark 1825
	<i>C. cornuta</i>	amerikansk näbbhassel	1745	
	<i>C. maxima</i>	filberthassel		Nämnd i Skandinaviska källor på mitten av 1600 talet
<i>Cotoneaster</i>	<i>C. acuminatus</i>		1820	
	<i>C. acutifolius</i>		1883	
	<i>C. adpressus</i>	mattoxbar	1896	
	<i>C. affinis</i>		1828	
	<i>C. bullatus</i>	rynkoxbär	1989	
	<i>C. dammeri</i>		1900	
	<i>C. dielsianus</i>	rosenoxbär	1900	
	<i>C. divaricatus</i>	spärroxbär	1904	
	<i>C. foveolatus</i>	färgoxbär	1908	
	<i>C. franchetii</i>	koralloxbär	1895	
	<i>C. frigidus</i>		1824	
	<i>C. horizontalis</i>	lingonoxbär	1870	
	<i>C. insignis</i>		1825	
	<i>C. integerrimus</i>	oxbär	Inhemsk	Funnen vild i Sverige 1720
	<i>C. lucidus</i>	häckoxbär	1840	
	<i>C. multiflorus</i>	flockoxbär	1827	
	<i>C. nanshan</i>	klippoxbär	1905	
	<i>C. nitens</i>	grenoxbär	1910	
	<i>C. nitidus</i>		1825	
	<i>C. perpusillius</i>	småbladigt lingonoxbär	1908	
	<i>C. racemiflorus</i>		1829	

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
	<i>C. rehderi</i>	storbladig rynkoxbär	1912	
	<i>C. rotundifolius</i>	rundbladigt oxbär	1825	
	<i>C. simonsii</i>	indiskt oxbär	1865	
	<i>C. tomentosus</i>	ulloxbär	Inhemsk i odling 1759	
	<i>C. zabelii</i>	blodoxbär	1907	
<i>Crataegus</i>	<i>C. intricata</i>	scharlakanshagtorn	1730	
	<i>C. laevigata</i>	rundhagtorn	Inhemsk	Inhemsk i södra-mellersta Sverige
	<i>C. monogyna</i>	trubbhagtorn	Inhemsk	Inhemsk i södra-mellersta Sverige
	<i>C. rhipidophylla</i>	speshagtorn	Inhemsk	Inhemsk i södra-mellersta Sverige
<i>x Crataemespilus</i>	<i>x C. grandiflora</i>	mispelhagtorn	England 1800	
<i>Cytisus</i>	<i>C. nigricans</i>	svartginst	1730	
	<i>C. sessilifolius</i>	klöverginst	Inhemsk	
<i>Daphne</i>	<i>D. laureola</i>	lagertibast	Inhemsk	1600-talets senare hälft
	<i>D. mezereum</i>	tibast	Inhemsk	
<i>Deutzia</i>	<i>D. gracilis</i>	bruddeutzia		Danmark 1850
	<i>D. x lemonei</i>	rikblommig deutzia		Danmark 1901
	<i>D. scabra</i>	strävdeutzia	1822	Danmark 1840
<i>Diervilla</i>	<i>D. lonicera</i>	getris	1720	
	<i>D. sessilifolia</i>	kantgetris	1844	
	<i>D. x splendens</i>	hybridgetris	1850	
<i>Elaeagnus</i>	<i>E. angustifolia</i>	smalbladig silverbuske	England 1500 talet	
	<i>E. commutata</i>	silverbuske	1813	
	<i>E. multiflora</i>	japansk silverbuske	1862	
	<i>E. umbellata</i>	koreansk silverbuske	1830	
<i>Euonymus</i>	<i>E. alatus</i>	vingbenved	1860	
	<i>E. americanus</i>	"smultron-benved"	Storbritannien 1683	
	<i>E. europaeus</i>	benved	Inhemsk	Inhemsk
	<i>E. hamiltonianus</i> var. <i>sieboldianus</i>	tokyobenved	1865	
	<i>E. japonicus</i>	japansk benved		Danmark 1840
	<i>E. latifolius</i>	storbladig benved	Storbritannien 1730	Danmark 1825
	<i>E. nanus</i>	småbladig dvärgbenved	1830	
	<i>E. verrucosus</i>	vårtbenved	1763	
<i>Exochorda</i>	<i>E. korolkowii</i>	turkestansk pärlbuske	1881	
	<i>E. racemosa</i>	pärlbuske		Danmark 1880
<i>Forsythia</i>	<i>F. europea</i>	balkanforsythia	1897 Albanien	
	<i>F. x intermedia</i>	hybridforsythia	1885 Tyskland	
	<i>F. suspensa</i>	hängforsythia	1833 Holland	
	<i>F. viridissima</i>	kinesisk forsythia	1840	

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
<i>Fothergilla</i>	<i>F. gardenii</i>	liten häxal	1765	
<i>Frangula</i>	<i>F. alnus</i>	brakved	Inhemsk	Inhemsk
<i>Fuchsia</i>	<i>F. magellanica</i>	scharlakansfuchsia	1788	
<i>Genista</i>	<i>G. sagittalis</i>	vingginst	Inhemsk	
	<i>G. x spachiana</i>	bukettginst	Storbritannien 1845	
	<i>G. tinctoria</i>	färgginst	Inhemsk	Inhemsk
<i>Hamamelis</i>	<i>H. japonica</i>	japansk trollhassel	1862	Danmark 1899
	<i>H. virginiana</i>	amerikansk trollhassel	1736	Danmark 1801
<i>Hedera</i>	<i>H. colchica</i>	kaukasisk murgröna		Danmark 1861
	<i>H. helix</i>	murgröna	Inhemsk	
	<i>H. hibernica</i>	storbladig murgröna		Danmark 1859
<i>Hibiscus</i>	<i>H. syriacus</i>	frilandshibiskus	Storbritannien 1500-talet	Skandinavien 1650
<i>Hippophae</i>	<i>H. rhamnoides</i>	havtorn	Inhemsk	Inhemsk
<i>Holodiscus</i>	<i>H. discolor</i>	vippspirea	1827	
<i>Hydrangea</i>	<i>H. arborescens</i>	vidjehortensia	1736	Danmark 1825
	<i>H. heteromalla</i>	rosenhortensia	1821	Danmark 1880
	<i>H. macrophylla</i>	hortensia		Danmark 1798
	<i>H. paniculata</i>	vipphortensia	1861	
	<i>H. quercifolia</i>	flikhortensia	1803	Danmark 1808
	<i>Ilex</i>	<i>I. aquifolium</i>	järnek	Inhemsk
<i>I. verticillata</i>		sommarjärnek	1736	
<i>Jasminum</i>	<i>J. fruticans</i>	buskjasmin	Storbritannien 1517	
	<i>J. nudiflorum</i>	vinterjasmin	1844	
<i>Juniperus</i>	<i>J. chinensis</i>	kinesisk en	1767	
	<i>J. communis</i>	en	Inhemsk	Inhemsk
	<i>J. x pfitzeriana</i>	trädgårds-en	1900-talet	
	<i>J. sabina</i>	sävenbom	Inhemsk	
	<i>J. squamata</i>	himalaya-en	1824	
	<i>J. virginiana</i>	blyerts-en	England 1644	
<i>Kerria</i>	<i>K. japonica</i>	kerria	1804	Danmark 1820
<i>Laburnum</i>	<i>L. anagyroides</i>	sydgullregn	Storbritannien 1560	Sverige 1700-talet
	<i>L. alpinum</i>	alpgullregn	Inhemsk	Danmark 1630
	<i>L. x waterei</i>	hybridgullregn		Danmark 1880
<i>Laburnocytisus</i>	<i>L. 'Adami'</i>	rosenregn	Framtagen 1825 i Paris	Danmark 1838
<i>Ligustrum</i>	<i>L. delavayanum</i>	yunnanliguster	1890	Danmark 1918
	<i>L. japonicum</i>		1845	Danmark 1850
	<i>L. lucidum</i>	glansliguster	1794	Danmark 1870
	<i>L. obtusifolium</i>	japansk liguster	1860	
	<i>L. ovalifolium</i>	bredbladig liguster		Danmark 1850
	<i>L. quihoui</i>		1862	Danmark 1880

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
	<i>L. sinense</i>	kinesisk liguster	1852	Danmark 1870
	<i>L. vulgare</i>	liguster	Inhemsk	Inhemsk
<i>Lindera</i>	<i>L. benzoin</i>	feberbuske	1683	Danmark 1844
<i>Lonicera</i>	<i>L. albertii</i>	hängtry	1880	
	<i>L. alpigena</i>	alptry	Storbritannien 1500	Avbildad i skandinavisk källa på 1650-talet
	<i>L. caerulea</i>	blåtry	Inhemsk	Inhemsk
	<i>L. caprifolium</i>	kaprifol	Inhemsk	Nämnd i Skandinaviska källor under 1600-talets mitt
	<i>L. chaetocarpa</i>	kapuschongtry	1904	
	<i>L. fragantissima</i>	doftry	1845	Danmark 1850
	<i>L. x heckrottii</i>	blomsterkaprifol	1895	Danmark 1926
	<i>L. henryi</i>	vintertry	1908	
	<i>L. iberica</i>	iberisk try	1824	Danmark 1850
	<i>L. involucrata</i>	skärmtry	1824	Danmark 1880
	<i>L. involucrata</i> var. <i>ledebourii</i>	kalifornisk skärmtry	1838	
	<i>L. x italica</i>	rosenkaprifol	1730	Danmark 1800
	<i>L. maackii</i>	koreatry	1880	
	<i>L. orientalis</i> var. <i>caucasica</i>	kaukasisk try		1860
	<i>L. periclymenum</i>	vildkaprifol	Inhemsk	Inhemsk
	<i>L. pileata</i>	lingontry	1900	
	<i>L. pyrenaica</i>	spansktry	1739	
	<i>L. standishii</i>	vårtry	1845	
	<i>L. sempervirens</i>	vintergrön kaprifol	1656	Danmark 1807
	<i>L. syringantha</i>	syrentry	1890	
	<i>L. tatarica</i>	rosentry	1752	
	<i>L. x tellmanniana</i>	tellmannskaprifol	1927	
	<i>L. thibetica</i>	tibetry	1897	
	<i>L. xylosteum</i>	skogstry		Sverige 1600
<i>Magnolia</i>	<i>M. stellata</i>	stjärnmagnolia	1862	Danmark 1899
	<i>M. x soulangeana</i>	praktmagnolia	Framtagen i Paris tidigt 1800-tal	Danmark 1865
<i>Mahonia</i>	<i>M. aquifolium</i>	mahonia	1893	
	<i>M. bealei</i>	kinesisk mahonia	1849	
	<i>M. nervosa</i>	amerikansk mahonia	1822	
	<i>M. repens</i>	krypmahonia	1822	
<i>Orixa</i>	<i>O. japonica</i>		1870	
<i>Parthenocissus</i>	<i>P. quinquefolia</i>	klättervildvin		Omnämnd 1630 i Danmark
	<i>P. quinquefolia</i> var. <i>engelmannii</i>	engelmansvin		

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
	<i>P. tricuspidata</i>	rådhusvin		
<i>Philadelphus</i>	<i>Ph. brachybotrys</i>		1892	Danmark 1925
	<i>Ph. coronarius</i>	doftschersmin	slutet av 1500 talet	Sverige början av 1600-talet
	<i>Ph. hirsutus</i>	luddschersmin		Danmark 1851
	<i>Ph. inodorus</i> var. <i>grandiflorus</i>	luktlös schersmin	1738	Danmark 1780
	<i>Ph. lewisii</i>	gordonschersmin	1823	Danmark 1850-talet
	<i>Ph. microphyllus</i>	dvärgschersmin	1883	Sverige 1893
	<i>Ph. pubescens</i>	kungsschersmin		Danmark 1850-talet
	<i>Ph. satsumi</i>		1851	
	<i>Ph. schrenkii</i>		1874	
	<i>Ph. tomentosus</i>		1822	
<i>Physocarpus</i>	<i>Ph. amurensis</i>	koreansk smällspirea		Danmark 1870
	<i>Ph. monogynus</i>	coloradosmällspirea	1827	
	<i>Ph. opulifolius</i>	smällspirea	1687	Nämnd i skandinavisk källa 1790
<i>Potentilla</i>	<i>P. fruticosa</i>	tok	Inhemsk	Inhemsk odlad i Danmark 1780
<i>Ptelea</i>	<i>P. trifoliata</i>	klöveralm	1704	Danmark 1780
<i>Pyracantha</i>	<i>P. coccinea</i>	eldtorn	1629	
<i>Prunus</i>	<i>P. fruticosa</i>	stäppkörsbär	Storbritannien 1587	
	<i>P. glandulosa</i>	rosa mandelkörsbär	Storbritannien 1835	
	<i>P. japonica</i>		1860	
	<i>P. laurocerasus</i>	lagerhägg	1500 talet andra hälft	Skandinavien mitten av 1600-talet
	<i>P. lusitanica</i>	portugisisk lagerhägg	Inhemsk i Spanien och Portugal, odlad i Storbritannien 1648	
	<i>P. padus</i>	hägg	Inhemsk	Inhemsk
	<i>P. pumila</i>	sandkörsbär		Danmark 1797
	<i>P. spinosa</i>	slån	Inhemsk	Inhemsk
	<i>P. tomentosa</i>	luddkörsbär	Storbritannien 1870	
	<i>P. triloba</i>	rosenmandel		Europa 1855
	<i>P. virginiana</i>	virginiahägg	1724	Skandinavien 1700-talets andra hälft
<i>Rhododendron</i>	<i>R. catawbiense</i>	catawba-rododendron	1809	
	<i>R. ponticum</i>	pontisk rododendron	Storbritannien 1763	
<i>Rhodotypos</i>	<i>R. scandens</i>	schersminros	1866	Danmark 1871
<i>Ribes</i>	<i>R. alpinum</i>	måbär	Inhemsk	Nämnd i dansk källa ca 1700
	<i>R. americanum</i>	parktistron	1729	
	<i>R. aureum</i>	gullrips	1812	

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
	<i>R. x gordonianum</i>	gordonrips	Framtagen England 1837	
	<i>R. sanguineum</i>	rosenrips	1817	
<i>Robinia</i>	<i>R. hispida</i>	rosenrobinia	1743	
	<i>R. kelseyi</i>		1901	
<i>Sibiraea</i>	<i>S. laevigata</i>	axspirea	1774	
<i>Sorbaria</i>	<i>S. sorbifolia</i>	rönnspirea	1759	
<i>Spiraea</i>	<i>S. x arguta</i>	brudspirea	Storbritannien 1884	
	<i>S. bella</i>	fagerspirea	1818	
	<i>S. betulifolia</i>	björkspirea	1812	
	<i>S. x billardii</i>	klasespirea	1854	
	<i>S. cana</i>	gråspirea	inhemsk	Danmark 1845
	<i>S. canescens</i>	nepalspirea	1837	
	<i>S. cantoniensis</i>	kantonspirea	1824	Danmark 1860-talet
	<i>S. chamaedryfolia</i>	kvastspirea	Storbritannien 1789	Danmark 1797
	<i>S. crenata</i>	altaispirea		Danmark 1797
	<i>S. decumbens</i>	krypspirea		Danmark 1861
	<i>S. douglasii</i>	douglasspirea		Danmark 1850
	<i>S. hypericifolia</i>	rysk spirea	Storbritannien 1640	Danmark 1795
	<i>S. japonica</i>	praktspirea	Storbritannien 1870	Danmark 1860-talet
	<i>S. latifolia</i>	bredspirea	1798	
	<i>S. media</i>	fransspirea	1789	Danmark 1845
	<i>S. prunifolia</i>	slånspirea	1845	Danmark 1850-talet
	<i>S. salicifolia</i>	häckspirea	Storbritannien 1586	Skandinavien 1650-talet
	<i>S. x sanssouciana</i>	kejsarspirea	Tyskland 1857	Danmark 1871
	<i>S. thunbergii</i>	thunbergspirea	1863	Danmark 1860-talet
	<i>S. tomentosa</i>	luddspirea		Danmark 1798
	<i>S. trilobata</i>	sibirisk spirea	1801	Danmark 1825
	<i>S. x vanhouttei</i>	bukettspirea		Danmark 1850-talet
<i>Staphylea</i>	<i>S. bumalda</i>	japansk pimpermöt	1812	
	<i>S. colchica</i>	kaukasisk pimpermöt	1850	
	<i>S. x elegans</i> syn. <i>S. coulombieri</i>	storbladig pimpermöt	Storbritannien 1872	
	<i>S. pinnata</i>	pimpermöt	Inhemsk	Sverige Linne 1749
	<i>S. trifolia</i>	amerikansk pimpermöt	1640	
<i>Stephanandra</i>	<i>S. incisa</i>	stefanandra	1872	
	<i>S. tanakae</i>	stor stefanandra	1893	
<i>Symphoricarpos</i>	<i>S. albus</i> ssp. <i>laevigatus</i>	snöbär	1817	
	<i>S. orbiculatus</i>	petersbuske	1730	
<i>Syringa</i>	<i>S. x chinensis</i>	parksyren	Uppkom i Frankrike 1777	

	Latinskt namn	Svenskt namn	Introducerad till Europa	Introducerad till Norden
	<i>S. emodi</i>	himalayasyren	1838	
	<i>S. x hyacinthiflora</i>	pingstsyren	Framtagen i Frankrike 1876	
	<i>S. josikaea</i>	ungersk syren	1830	
	<i>S. x laciniata</i>	jasminsyren	1600 talet	
	<i>S. komarowii</i>	komarovsyren	1908	
	<i>S. komarowii</i> ssp. <i>reflexa</i>	hängsyren	1904	
	<i>S. oblata</i>	vårsyren	1856	
	<i>S. reticulata</i>	ligustersyren	1878	
	<i>S. sweginzowii</i>	vippsyren	1894	
	<i>S. tomentella</i>	luddsyren	1904	
	<i>S. villosa</i>	ullsyren	1882	
	<i>S. vulgaris</i>	syren	1500-talet	1600
	<i>S. wolffi</i>	koreansk syren	1904	
<i>Viburnum</i>	<i>V. x burkwoodii</i>	hybridolvon	1924	
	<i>V. carlesii</i>	luktolvon	1902	
	<i>V. dentatum</i>	tandolvon	1700 talets början	
	<i>V. lantana</i>	parkolvon	Inhemsk	Skandinavien slutet av 1600-talet
	<i>V. lentago</i>	glansolvon	1700 talets andra hälft	
	<i>V. opulus</i>	skogsolvon	Inhemsk	Inhemsk
	<i>V. plicatum</i>	japanskt olvon	1865	
	<i>V. rhytidophyllum</i>	rynkolvon	1900	
<i>Weigela</i>	<i>W. coraensis</i>	stor praktrtry		Danmark och Sverige 1860-talet
	<i>W. florida</i>	rosenpraktrtry	1845	Danmark 1850-talet
	<i>W. hortensis</i>	filtbladig weigela		Danmark 1860-talet
	<i>W. japonica</i>	japansk praktrtry		Danmark 1870-talet
	<i>W. praecox</i>	vårpraktrtry	Storbritannien 1894	
<i>Wisteria</i>	<i>W. floribunda</i> 'Multijuga' syn. 'Macrobotrys'	japanskt blåregn	1874	
	<i>W. frutescens</i>	amerikanskt blåregn	1724	Danmark 1851
	<i>W. sinensis</i>	blåregn	1816	Danmark 1831
<i>Xanthorhiza</i>	<i>X. x. simplicissima</i>	gulrot	1776	

Litteratur och mer information

Lustgården, årsskrift som sedan 1920 ges ut av Föreningen för Dendrologi och Parkvård. Rik källa till information om träd och buskar.

Våra kulturväxters namn - ursprung och användning, Formas, Stockholm, 2009.
Aldén, B. & Ryman, S. & Hjertson, M.

Internetresurser

Den Virtuella Floran: <http://linnaeus.nrm.se/flora/welcome.html>

Svensk Kulturväxtdatabas (SKUD): <http://skud.ngb.se/>

GRIN Taxonomy for Plants: <http://www.ars-grin.gov/cgi-bin/npgs/html/queries.pl>

National Council for the Conservation of Plants & Gardens: <http://www.nccpg.com/>

Historiskt

Bengtsson, R. & Bucht, E. (red.) *Kyrkogårdens gröna kulturarv*. Movium & Institutionen för landskapsplanering, SLU, Alnarp 1992.

Bengtsson, R. & Bucht, E. *Inte bara berberis*. (4. uppl.) Statens institut för byggnadsforskning, Gävle 1982.

Blennow, A-M. *Europas trädgårdar – från antiken till nutiden*. Ny utgåva, Signum, Lund 2002.

Bucht E. *Public Parks in Sweden 1860-1960*. Agraria nr. 56, Diss. Alnarp, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp 1997.

Flinck, M. *Tusen år i trädgården*. Ny utgåva, Rabén Prisma, Stockholm 1996.

Hobhouse, P. *Trädgårdskonstens historia 3000 år*. Natur och kultur, Stockholm 2004.

Holzhausen, A. *Tusen olika träd och buskar till prydnad för park och trädgård*. Bonniers, Stockholm 1932.

Lange, J. *Kulturplanernes indførselshistorie i Danmark indtil midten af 1900-tallet*, DSR Forlag, Frederiksberg 1999.

Lundquist, K., Jakobsson, A. & Lorentzon, K. *Rekonstruktionen av Tycho Brahes renässansträdgård på Ven*. Svenska Linnésällskapets årsskrift 2002/3, s. 99-122, 2004.

Olausson, M. *Den engelska parken i Sverige under gustaviansk tid*. Piper Press, Diss. Uppsala, Stockholms Universitet 1993.

Nolin, C. *Till stadsbornas nytta och förlustande: den offentliga parken i Sverige under 1800-talet*, Byggförlaget, Diss. Stockholm, Stockholms Universitet 1999.

Svala, C. *Från kålgård till villaträdgård: lantgårdens trädgård, utveckling och betydelse*, Movium, Alnarp, 2008.

Wilke, Å. *Villaträdgårdens historia: ett 150-årigt perspektiv*. Prisma, Stockholm 2006.

Om träd och buskar

- Arnborg, T. & Hustich, I.** (red.) *Våra träd*. Svenska skogsvårdsföreningen, Stockholm 1953.
- Bengtsson, Rune**, *Stadsträd från A till Z*. Svensk byggtjänst, Stockholm 2000.
- Coombes, A. J.** *Träd: en unik fotografisk guide till Europas träd*. Bonniers, Stockholm 2008.
- Ekhholm, D., Karlsson, T. & Werner, E.** *Vilda och förvildade träd och buskar i Sverige: en fältflora*. Svensk botanisk tidskrift, Lund 1991.
- Hansen, E.** *Prydbusker og traer for norske hager*. Landbruksforlaget, Oslo 2000.
- The Hillier Manual of Trees and Shrubs*. (**Hillier, J. & Coombes, A. J.**), David & Charles, Newton Abbot 2002.
- Holmåsén, I.** *Träd och buskar: Nordeuropas vildväxande arter*. Interpublishing, Stockholm 1989.
- Houtman, R.** *Variegated trees and shrubs: the illustrated encyclopedia*. Timber Press, Portland 2004.
- Jansson, A. & Linder, P.** *Träd i Malmö: en vandring bland vackra och ovanliga träd*. ABF, Malmö 2007.
- Johansson, B.** *Odlad barrväxter*. Signum, Stockholm 2007.
- Langschwager, L.** (red.) *Havens planteleksikon: træer og buske*. 2 volymer, Det Danske Haveselskab, Lyngby 1997.
- Linder, P.** *Träd i Alnarp*. Linder, Göteborg 2002.
- Lorentzon, K.** (red.) *Blommor och buskar*. 4:e upplagan, Blommor och buskar förlag, Södra Sandby 1997.
- Mossberg, B. & Stenberg, L.** *Den nya nordiska floran*. Omarbetad & utökad. Wahlström & Widstrand, Stockholm 2003.
- Nitzelius, T.** *Blommande buskar och träd*. Saxon & Lindströms, Stockholm 1952.
- Nitzelius, T.** *Boken om träd*. Saxon & Lindströms, Stockholm 1958.
- Olsson, P. & Jacobsson, Å.** *Alléhandboken*. Regionmuseet Kristianstad 2005.
- FÖRDJUPNING:
- Bean, W. J.** *Trees and shrubs hardy in the British Isles*. Reviderade 8:e upplagan, 4 volymer & supplement, John Murray, London 1976-80.
- Boom, B. K.** *Nederlandse dendrologie*. 13:e uppl., Veenman, Rotterdam 2000.
- Hähmet-Ahti, Lena m.fl.** *Suomen puu- ja pensaskasvio: Finlands vedväxter*. Publications of the Finnish Dendrological Society, Helsingfors 1992.
- Karlsson, A.** En inventering av säregna trädformer funna i Sverige. Ex. arb. Landskapsingenjörsprogrammet 2008:38. LTJ-fakulteten, SLU Alnarp 2008.

Krüssmann, G. *Manual of cultivated broad-leaved trees and shrubs.* Timber Press, Portland 1986.

Rehder, A. *Manual of cultivated trees and shrubs hardy in North America.* Dioscorides Press, Portland 1987.

Roloff, A. & Bärtels, A. *Gartenflora*, Band 1: Gehölze. Ulmer, Stuttgart 2006.

Speciella arter och släkten – monografier:

Acer (lönn)

Le Hardj de Beaulieu, A. *An illustrated guide to maples.* Timber, Portland 2003.

Buddleja

Stuart, D. D. *Buddlejas. RHS Plant Collector Guide.* Timber, Portland 2006.

Clematis

Johnson, M. *Släktet klematis.* M. Johnsons plantskola, Södertälje 1997.

Cornus (kornell)

Cappiello, P. & Shadow, D. *Dogwoods: the genus cornus.* Timber, Portland 2005.

Crataegus och Mespilus (hagtorn och mispel)

Phipps, J.B., O'Kennon, R.J. & Lance R.W. *Hawthorns and medlars.* Timber, Portland 2003.

Fagus sylvatica (bok)

Dönig, G. *Die Park- und Gartenformen der Rotbuche: Fagus sylvatica L.* Gartenbild Heinz Hansmann, Rinteln 1994.

Hamamelis (trollhassel)

Lane, C., 2005. *Witch Hazels. RHS Plant Collectors Guide,* Timber, Portland 2005.

Hydrangea (hortensia)

van Gelderen, C.J. & D.M. *Encyclopedia of Hydrangeas.* Timber, Portland 2004.

Magnolia

Treseder, N.G. *Magnolias.* Faber & Faber, London 1978.

Malus (prydnadsapel)

Fiala, J.L. *Flowering crabapples: the genus Malus.* Timber, Portland 1994.

Prunus (körsbär)

Kuitert, W. & Peterse, A. *Japanese flowering Cherries.* Timber, Portland 1999.

Rhododendron

Skjöldberg, N. *Rhododendron: arter, hybrider, samplanteringsväxter och skötselråd.* Natur och kultur, Stockholm 2003.

Salix (pil, vide)

Newsholme, C. *Willows: the genus Salix*. Batsford, London 1992.

Sorbus (rönn)

McAllister, H. *The genus Sorbus: Mountain ash and other rowans*. Royal Botanic Gardens, Kew 2005.

Syringa (syren)

Fiala, J.L. & Vrugtman, F. *Lilacs. A Gardener's encyclopedia*. Timber Portland 2008.

Tilia x europaea (parklind)

Bengtsson, R. *Variation in common lime (Tilia x europaea L.) in Swedish Gardens of the 17th and 18th centuries*. Diss. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp 2005.

Viburnum (olvon)

Dirr, M. A. *Viburnums: Flowering Shrubs for Every Season*. Timber, Portland 2007.

Till sist vill vi tacka de som hjälpt oss med skriften. Henrik Morin för hjälp med faktagranskning, Per Arvid Åsen och Leif Andersson för att vi fått låna era bilder, Lennart Wiborgh på Alnarpsbiblioteket för hjälp med skanning av bilder och sist men inte minst ett bra samarbete med Ingrid Henell för layout och korrigeringar.

Foto: Katarina Wedelsback Bladh

Träd har alltid spelat en stor roll för människan och ofta använts som en symbol för livet. I den nordiska mytologin spelar asken Yggdrasil en central roll medan kunskapens och livets träd har en stor betydelse inom kristendomen. Träden har ofta tillskrivits en helande och läkande kraft men också ansetts ha skyddande effekter inom många kulturer. Ännu i vår tid planterar

Träd- och buskuppropet

och värnar vi om vårdträd som anses skydda hus och dess invånare. Träd har haft en viktig roll i människans utveckling genom att man kunnat nyttja ved för uppvärmning, stockar för att bygga hus och båtar och trä för att tillverka redskap. Oftast har man tagit tillvara alla delar av trädet där löv använts som djurfoder och frukter som tillskott till kosten för människa och djur. Både träd och buskar tillför oss svalka och skugga och är också viktiga för att binda jord och att ge lä på blåsiga platser. Den lummiga grönska som träd och buskar tillför är inte bara till nytta för människan utan bidrar också till att skapa ett rikligare djurliv och en ökad biologisk mångfald bland växter, insekter, fåglar och djur.

För att bevara vårt rika gröna kulturarv bildades år 2000 ett svenskt nationellt program för växtgenetiska resurser, Programmet för odlad mångfald, POM, med syftet att långsiktigt bevara och hållbart nyttja våra kulturväxtresurser.

TRÄD- OCH BUSKUPPROPET

Programmet för odlad mångfald, CBM, Box 57, 230 53 Alnarp
tobu@pom.info www.pom.info

CBM:s skriftserie nr 25: Träd- och buskuppropet

ISBN 978-91-89232-34-1

ISSN CBM:s skriftserie 1403-6568

Utgivare: Centrum för biologisk mångfald

PROGRAMMET FÖR
ODLAD MÅNGFALD